

Kevyen tuotannon seikkailu- dokumentin kuvaaminen

Seikkailuun ja dokumentin kuvaamiseen
valmistautuminen, esituotanto, suunnittelu ja toteutus

Tuisku Nieminen

Vesa Ilkka

OPINNÄYTETYÖ

Marraskuu 2023

Media-alan tutkinto-ohjelma
Kuvaus ja kuvavalaisu

TIIVISTELMÄ

Tampereen ammattikorkeakoulu
Media-alan tutkinto-ohjelma
Kuvaus ja kuvavalaisu

NIEMINEN, TUISKU & ILKKA, VESA:

Kevyen tuotannon seikkailudokumentin kuvaaminen

Seikkailuun ja dokumentin kuvaamiseen valmistautuminen, esituotanto, suunnittelu ja toteutus

Opinnäytetyö 91 sivua, joista liitteitä 24 sivua
Marraskuu 2023

Tämä opinnäytetyö tarkastelee laaja-alaisesti kevyen tuotannon seikkailudokumenttien kuvaamista aina esituotannosta toteutukseen saakka. Opinnäytetyön tavoitteena on kerätä tietoa kattavaksi kokonaisuudeksi selventämään, mitä kaikkea tulee ottaa huomioon seikkailudokumentin kuvausta suunniteltaessa, sekä itse kuvauksissa. Tästä syystä opinnäytetyö käsittelee kuvateknisten ja tarinankerronnallisten seikkojen lisäksi myös seikkailuun valmistautumista riskien kartoittamisen ja seikkailun rahoittamisen kautta. Opinnäytetyön teoria koostuu videokuvauksen perusteiden teoriasta, videokuvaamisen, kuvauskaluston, valaisun, rahoituksen, matkailun, vaelluksen ja extreme-lajien verkkoartikkeleista, kirjallisuudesta, videoista sekä asiantuntijahaastattelusta.

Osana opinnäytetyötä toteutettiin kaksi kevyen tuotannon seikkailudokumenttia erilaisissa olosuhteissa. Tavoitteena oli laajentaa ymmärrystä extreme-tyylisisten seikkailudokumenttien tuotannosta kokonaisuudessaan valmistautumisen, esituotannon, kuvauskaluston, toimintatapojen ja jälkityön osalta. Olosuhteiden luomia yhtäläisyyksiä ja eroja tuotantojen välillä tarkasteltiin ja vertailtiin.

Tuloksista havaittiin, että onnistuneen seikkailudokumentin tuotannossa tärkein vaihe on esituotanto, jossa retki- ja kuvaussuunnitelmat laaditaan huolella, toisiaan tukemaan. Tämä helpottaa kuvauksissa seikkailun aikana, vähentäen kuvaamisen tuomaa taakkaa seikkailijoilta, jotka kuvaamisen lisäksi keskittyvät fyysiseen suoritukseen. Kuvauksia auttaa ja sujuvoittaa seikkailijoiden ammattimainen kalustonhallinta, ymmärrys kuvakerronnasta sekä riittävä kokemus tai hyvä valmistautuminen seikkailun haasteisiin. Kerätystä tiedosta ja opista koottiin käytännönläheinen, helposti luettava opas. Oppaan tarkoituksena on inspiroida ja auttaa seikkailijoita, elokuva-alan opiskelijoita ja ammattilaisia ymmärtämään, millaista seikkailudokumentin kuvaaminen on ja mitä kaikkea esituotannossa on syytä huomioida.

Asiasanat: seikkailu, seikkailija, dokumentaarinen elokuva, elokuvatuotanto, seikkailudokumentti

ABSTRACT

Tampereen ammattikorkeakoulu
Tampere University of Applied Sciences
Degree Programme in Media
Cinematography and Lighting

NIEMINEN, TUISKU & ILKKA, VESA:

Filming a Lightweight Production Adventure Documentary

Preparation for adventure and documentary filming, pre-production, planning, and execution

Bachelor's thesis 91 pages, appendices 24 pages

November 2023

This thesis examines comprehensively the production of adventure documentaries in lightweight filmmaking, from pre-production to completion. The purpose of the thesis is to gather information into a comprehensive whole, clarifying what needs to be considered when planning the filming of an adventure documentary and during the actual filming. For this reason, the thesis covers not only technical and storytelling aspects of cinematography but also the preparation for adventure, including risk assessment and financing. The theoretical section of the thesis consists of theories related to video production basics and videography, filming equipment, lighting, financing, travel, hiking, and extreme sports, drawing from online articles, literature, videos, and expert interviews.

As part of the thesis, two lightweight adventure documentaries were produced under different conditions. The goal was to expand the understanding of the entire production process of extreme-style adventure documentaries, regarding preparation, pre-production, equipment, techniques and post-production. Similarities and differences between the two productions were examined and compared.

The results indicated that the most critical phase in the production of a successful adventure documentary is pre-production, where both expedition and shooting plans are carefully crafted to complement each other. This eases the filming process during the adventure, reducing the burden on the adventurers who, in addition to filming, focus on physical performance. Professional equipment management, an understanding of visual storytelling and sufficient experience or thorough preparation for the challenges of the adventure also help and streamline the filming process. The gathered information and knowledge were compiled into a practical, easily readable guide. The purpose of the guide is to inspire and assist adventurers, film students, and professionals in understanding what shooting an adventure documentary really means and what considerations should be made during the pre-production phase.

Key words: adventure, adventurer, documentary film, film production, adventure documentary

SISÄLLYS

1	JOHDANTO	6
2	TUTKIMUSMENETELMÄT	8
	2.1 Tutkimukselliset lähtökohdat	8
	2.2 Haastattelu	8
3	SEIKKAILUN SUUNNITTELU.....	10
	3.1 Seikkailudokumenttielokuvan määritelmä	10
	3.2 Seikkailudokumentin ideoiminen	10
	3.2.1 Synopsis	12
	3.2.2 Seikkailun luonne	13
	3.2.3 Ajankohta	14
	3.3 Riskienkartoittaminen.....	16
	3.3.1 Maasto.....	17
	3.3.2 Sää	18
	3.3.3 Fyysinen kunto ja jaksaminen	19
	3.3.4 Loukkaantuminen	21
	3.4 Seikkailun rahoittaminen	21
	3.4.1 Apurahat ja joukkorahoituskampanjat.....	22
	3.4.2 Sponsorit ja vaikuttajamarkkinointi	23
	3.4.3 Julkaisualustat.....	24
	3.4.4 Budjetointi.....	24
4	KUVAUKSIIN VALMISTAUTUMINEN.....	26
	4.1 Käsikirjoituksen luominen.....	26
	4.1.1 Kuvakäsikirjoitus.....	27
	4.1.2 Kuvakoot	27
	4.1.3 Kuvakulmat.....	28
	4.1.4 Kuvituskuvat	31
	4.2 Kameran valinnan prosessi.....	33
	4.2.1 Kameran valinta.....	33
	4.2.2 Kameroiden kuvan yhteensopivuus.....	37
	4.2.3 Kuvaaminen pimeällä	42
	4.2.4 Kuvaaminen valoisalla.....	44
	4.3 Objektiivin valinta	46
	4.3.1 Objektiivin puhdistus.....	48
	4.4 Kameran lisävarusteet	49
	4.4.1 Kamerajalustat.....	50
	4.4.2 Suotimet	52

4.4.3	Kameran rigaaminen	55
4.4.4	Monitori.....	56
4.4.5	Äänentallennus.....	58
4.4.6	Kantovarustus.....	59
4.4.7	Akut	61
4.4.8	Muisti, tallentaminen ja varmuuskopiointi	62
4.5	Kuvauskaluston suojaaminen ja pakkaaminen	65
4.6	Valaisu	66
5	TULOKSET	68
5.1	Case 1: Maalta merelle kajakilla 120 km	68
5.1.1	Case 1: Seikkailun riskit	68
5.1.2	Case 1: Kuvauskalusto	69
5.1.3	Case 1: Lopputulos.....	70
5.2	Case 2: Linnuntietä Tampereelta Yyteriin	72
5.2.1	Case 2: Seikkailun riskit	72
5.2.2	Case 2: Kuvauskalusto	74
5.2.3	Case 2: Lopputulos.....	74
6	POHDINTA	75
	LÄHTEET	77
	KUVALÄHTEET	88
	LIITTEET	92
	Liite 1. Haastattelukysymykset: Jonne Tiili.....	92
	Liite 2. Taulukko erilaisten kameroiden ominaisuuksista.	94
	Liite 3. Kevyen tuotannon seikkailudokumentin kuvaamisen opas	95

1 JOHDANTO

Opinnäytetyömme tutkii kevyen tuotannon seikkailudokumentin kuvaamista. Se perehtyy kuvaamisen teknisiin ja ilmailullisiin keinoihin sekä seikkailun tuomien haasteiden ja riskien tarkasteluun. Se selvittää, mitä seikkailudokumentin kuvaamisessa kannattaa ottaa huomioon, sekä millä kalustolla ja miten kuvaamista kannattaa lähestyä. Opinnäytetyö tutkii, opastaa ja auttaa tekemään valintoja, jotka vievät seikkailudokumentin suunnittelua ja kuvaamista eteenpäin.

Opinnäytetyömme tavoitteena on koota tietoa kokonaisuudeksi, joka kertoo monipuolisesti seikkailudokumentin kuvaamisesta. Tarkoituksena on auttaa kuvaamisesta kiinnostuneita, elokuvauksen opiskelijoita ja ammattilaisia oppimaan seikkailudokumentin kuvaamisesta. Meille on tärkeää oppia opinnäytetyöstämme, kehittyä paremmiksi dokumentaristeiksi ja samalla auttaa muita samoista haasteista kiinnostuneita.

Opinnäytetyön kohderyhmä koostuu dokumenteista kiinnostuneille, elokuvauksen opiskelijoille, tubettajille, elokuvaajille, eränkävijöille ja seikkailijoille. Se käsittelee aiheita niin, että kaikilla on mahdollisuus oppia ja ymmärtää aiheesta ilman aikaisempaa kokemusta ja tартtumapintaa. Opinnäytetyömme on laadullinen tutkimus. Tutkimusmenetelmänä on hyödynnetty tilastoja, havainnointia, median luomia artikkeleita, videoita, kuvia ja vertailua. Lähteitä ovat kirjat, podcastit, verkkoartikkelit, oppikirjat, dokumentit ja videoesseeet.

Kuvasimme osana opinnäytetyötä kaksi seikkailudokumenttia, *Maalta merelle kajakilla 120 km* (2021), sekä *Linnuntietä Tampereelta Yyteriin* (2022). Pystymme niiden pohjalta arvioimaan ja vertailemaan erilaisten seikkailujen kuvaamisen toteutustapojen erovaisuuksia ja yhteneväisyyksiä. Toteutimme oppaan, *Kevyen tuotannon seikkailudokumentin opas* (liite 3.), joka kertoo seikkailudokumentin kuvaamisesta ja siihen valmistautumisesta. Opas tiivistää tärkeimmät oppimme omilta seikkailuiltamme sekä opinnäytetyöstä. Opas syntyi myös siksi, koska aiheesta ei löytynyt aikaisemmin tehtyä kirjallista opasta. Opas toimii siltana dokumentaariseen kuvaamiseen, erityisesti seikkailuista ja

retkeilystä kiinnostuneille ja harrastaville. Se on tarkoitettu käytettäväksi seikkailuun ja sen dokumentointiin valmistautuessa.

2 TUTKIMUSMENETELMÄT

2.1 Tutkimukselliset lähtökohdat

Tapaustutkimusta käsittelevässä Tapaustutkimuksen taito -kirjassa esitetään, että tapaustutkimuksessa voidaan hyödyntää niin laadullista kuin määrällistä aineistoa. Tapaustutkimus yhdistelee useita tutkimusmenetelmiä, minkä vuoksi tapaustutkimusta ei pidä käsitellä metodina, vaan tutkimustapana tai tutkimusstrategiana. (Laine, Bamberg & Jokinen. 2007, 9–11.) Laadullisen tutkimuksen verkkokäsikirjassa tuodaan esille, että tapaustutkimuksen pyrkimyksenä on luoda mahdollisimman laaja kuva tutkittavasta tapauksesta. Tästä syystä tapaustutkimuksessa käytetään hyväksi laajaa aineiston kirjoa, jossa voidaan hyödyntää esimerkiksi haastatteluja, havainnointia, tilastoja, asiakirjoja, mediajuttuja ja valokuvia. (Vuori 2021.)

Sovellamme opinnäytetyössämme tapaustutkimusta kootaksemme laajan ja monipuolisen aineiston ja saadaksemme mahdollisimman laajan, mutta myös riittävän syvälle pureutuvan kokonaiskuvan tutkittavasta aiheesta. Määrällistä tutkimusta käytettäessä tietoa voi hakea verkosta sekä käyttää hyödyksi ensi käden ja toisen käden lähteitä ja aineistoja (Vilka 2007, 32-34). Laadullisen tutkimuksen tekemisessä haastattelujen sekä valmiin aineiston ja dokumenttien hyödyntäminen on tärkeässä osassa aineiston keräämistä (Eskola & Suoranta 2014, 63, 85-86).

2.2 Haastattelu

Haastattelimme opinnäytetyötämme varten The Unlazy Way -nimisen Youtube-kanavan videontekijää Jonne Tiiliä. Käytämme Tiilin haastattelua lähteenä vastatessamme opinnäytetyön tutkimuskysymyksiin. Tiili on erikoistunut erityisesti tuottamaan seikkailudokumenttejaan YouTubeen ja kertoo omat näkökulmansa sen kautta.

Haastattelu (Liite 1) toteutettiin puolistrukturoidusti eli annoimme haastattelulle teeman/näkökohdan, jonka kautta haastattelimme Tiiliä. Puolistrukturoidulle keskustelulle on ominaista puhua vapaasti muistakin teemoista (Ruusuvuori & Tiittula 2005, 10). Haastateltaessa lisäkysymyksien kehittämistä helpotti se, että molemmat meistä olivat mukana tekemässä haastattelua.

3 SEIKKAILUN SUUNNITTELU

3.1 Seikkailudokumenttielokuvan määritelmä

Seikkailu määritellään Kotimaisten kielten keskuksen (2022) mukaan epätavalliseksi, jännittäväksi tapahtumasarjaksi, jossa on mukana uhkapelin piirteitä (Kotimaisten kielten keskus 2022). Cambridgen yliopiston verkkosanakirjassa (2023) sanan seikkailu englanninkielinen vastine adventure on määritelty epätavalliseksi, jännittäväksi ja mahdollisesti vaaralliseksi toiminnaksi, kuten matkaksi tai kokemukseksi, tai tällaisen toiminnan aiheuttamaksi jännitykseksi. (Cambridge University Press & Assessment 2023.)

Koulukino (2023) määrittelee dokumenttielokuvan elokuvaksi, joka vakuuttaa esittämiensä asioiden tapahtuvan tai tapahtuneen oikeassa maailmassa. Fiktioelokuvaan verrattuna dokumenttielokuva kuvaa todellisuutta paremmin ja siinä esiintyvät henkilöt ja tapahtumat ovat todellisia. Dokumenttielokuvan kerrontatavat, tunnelma ja visuaalinen ilme voivat olla hyvin monipuolisia. Koulukino (2023) myös jakaa dokumenttielokuvalla neljä perustehtävää, joista jokainen yksittäinen elokuva täyttää joko yhden tai useita. Perustehtävät ovat

- tallentaa, paljastaa, säilyttää ja välittää tietoa
- analysoida ja tutkia kohdettaan
- esittää väitteitä, ajaa tiettyä asiaa, mielipidettä tai näkökantaa
- toimia itseilmaisuna. (Koulukino 2023.)

Seikkailudokumenttielokuva on siis oikeassa maailmassa tapahtunutta seikkailua, kuten jännittävää matkaa esittävä elokuva. Dokumentissa esitetty seikkailu voi olla vaikkapa vaellusmatka Lappiin, yö Norjan vuoristossa, sukellusmatka Kreetalla tai yö riistakopissa. Tärkein määrittelevä tekijä on, että seikkailu aiheuttaa seikkailijassa jännitystä.

3.2 Seikkailudokumentin ideoiminen

Seikkailudokumenttia suunnitellessa on tärkeää valita ja löytää idea, jota haluaa

alkaa toteuttamaan. Idean syntymiseen tarvitaan luovuutta, jota ruokkii kunkin hetken aistimukset, elämykset, tunteet, muistikuvat ja ympäristö (Järvilehto & Järvilehto 2020, 51). Omien seikkailudokumenttitemme *Maalta merelle kajakilla 120 km*, sekä *Linnuntietä Tampereelta Yteriin* ideoiden syntymiseen vaikutti merkittävästi se, että koimme ideoimamme seikkailut jännittäviksi ja mielenkiintoiseksi haasteiksi, jotka vievät pois mukavuusalueeltamme.

Välillä tuntuu, että ideat voivat syntyä tyhjästä ja niiden syntymiseen voi riittää yksittäinen sana tai lausahdus. Useat luovan alan ammattilaiset kertovat, että ideoiden syntyminen on heille usein mysteeri (Järvilehto & Järvilehto 2020, 57). Ideoita pystytäänkin paremmin käsittelemään tiedostamattoman mielen ja intuitiotutkimuksen kautta (Järvilehto & Järvilehto 2020, 57). Seikkailudokumenttien *Maalta merelle kajakilla 120 km*, sekä *Linnuntietä Tampereelta Yteriin* ideoiminen oli jätettykin paljolti intuition varaan. Annoimme ideoille aikaa löytää lopullisen muotonsa ja usein ideointiprosessi sisälsi keskustelua, ideoiden pallottelua ja referenssivideoiden jakamista toisillemme. Ideoita saattaa myös syntyä siitä, että katselee, kuuntelee, kirjoittaa tai suunnittelee samaan aikaan aivan toista projektia, tapaa uuden ihmisen tai hyppää uuden kulttuurin syleilyyn (Aaltonen 2006, 111).

Pelkästään uusien ideoiden luominen ei riitä, vaan ideointiprosessi tarvitsee avukseen ideoinnista eteenpäin vievää voimaa. New&Improved verkkoartikkelissa (2018) esitetään 7-osainen universaalinen luovuuden prosessi (kuvio 1), jonka osat ovat:

1. Tavoitteen tunnistaminen, toive tai syntynyt mahdollisuus.
2. Informaation kerääminen ja kiteyttäminen.
3. Haasteen täsmentäminen.
4. Ideoiden kehittäminen.
5. Prototyypin tuottaminen ja idean vahvistaminen.
6. Toiminnan suunnittelu.
7. Toteuttaminen ja arviointi. (New&Improved 2018.)

KUVIO 1. Kuvio kiteyttää sisälleen ideointiprosessin eri vaiheita (New&Improved 2018).

Jatkuva liike on ideoiden kannalta kaikista hedelmällisintä. Liikkeessä uudet ideat pääsevät virtaamaan vapaasti ja luovuus ideointiin voi syntyä tekemisen kautta. Näin dokumentteja kuvatessa myös me saimme uusia ideoita seuraavan dokumenttiimme, joka tulee kertomaan tunturien huiputtamisesta ja vapaalaskemisesta Suomessa. Idea syntyi Vesa Ilkan vapaalaskuharrastuksesta. Usein seikkailut vaativat myös fyysisiä ponnistuksia, jotka auttavat itsessään ideoimisessa ja luovuudessa (Seppälä 2021).

Seikkailudokumentille on tärkeää löytää idea, joka täyttää seikkailun kriteerit. Idean tulee siis olla jännittävä tapahtumien sarja, joka nostattaa karvat pystyyn ja saa seikkailijan miettimään, onko ideaa edes mahdollista toteuttaa? Ideoissa on hyvä etsiä vastauksia kysymyksiin: Mitä seikkailun suorittaminen vaatii? Onko seikkailu mahdollinen? Onko kukaan tehnyt tätä aiemmin? Miten tehdä seikkailusta mielenkiintoinen katsojalle? Kysymykset auttavat ideoita eteenpäin kehittäessä sekä uusia ideoita etsiessä (Tiili 2023, liite 1).

3.2.1 Synopsis

Synopsista eli juonitiivistelmää voidaan käyttää kahdessa eri käyttötarkoituksessa. Synopsis voi olla muistiin kirjoitettu idea, joka alustaa esimerkiksi dokumentin käsikirjoitusta tai valmiin teoksen kuten dokumentin tai elokuvan kirjoitettua ytimekästä yhteenvetoa. Synopsista hyödynnetään mainoksissa ja lehdissä myymään katsojalle teoksen idea. (Koulukino 2023.)

Olemme aiemmin työstäneet seikkailudokumenttejamme ilman tarkkaa synopsisista. Aaltosen (2006, 117) mukaan dokumenttielokuville onkin tyypillistä, että synopsisista ei välttämättä ole tarvetta luoda vaan se voidaan korvata tekstillä dokumentin aiheesta ja tavoitteesta. Tavoitteen määrittäminen on erityisesti seikkailudokumentteille oleellinen motivaattori (Tiili 2023, liite 1).

Synopsisista voidaan käyttää myös erityisesti rahoituksen hakemiseen ja ennakkosuunnittelun ja käsikirjoituksen luomiseen. Suomen Elokuvaajien Yhdistys painottaa, että apurahahakemuksesta tulee selvitä käyttötarkoitus, suunnitelma ja aikataulu sen käyttämiseksi (Finnish Society of Cinematographers 2022). Käyttötarkoitusta ja suunnitelmaa tehdessä synopsisista on apua, jotta yhdistykselle voidaan luoda kirkas kuva esim. dokumentin ideasta ja toteutuksesta.

Seikkailudokumentin kuvaamiselle on ominaista, että täydellistä suunnitelmaa on mahdotonta tehdä, sillä seikkailut sisältävät useita erilaisia odottamattomia hetkiä. Tiili (2023) korosti haastattelussa (liite 1), että seikkailu on tärkeintä dokumentoida kattavasti, koska seikkailun punainen lanka eli synopsis selviää parhaiten kuvattua materiaalia leikatessa (Tiili 2023, liite 1).

3.2.2 Seikkailun luonne

Seikkailun luonteella tarkoitamme sitä, millaisissa olosuhteissa seikkailu toteutuu, ja millaista toimintaa se pitää sisällään. Seikkailun luonteeseen vaikuttavia tekijöitä ovat vuodenaika, maasto, siihen liittyvät aktiviteetit sekä matkustus- ja/tai liikkumistapa. Eräänä esimerkkinä vapaalaskuseikkailun luonteeksi voisi kuvailla viikon kestävästä talviaikaan luonnontuntureilla tapahtuvaa hiihtovaellusta, johon sisältyy laskettelua. Matkat tuntureilla taitetaan suksilla ja yöpyminen tapahtuu autiotuvissa. Edellä mainitun esimerkkiretken tiedoilla voi jo alkaa suunnittelemaan seikkailudokumentin kuvaamiseen liittyviä asioita. (Ilkka & Nieminen 2023, liite 3.)

Seikkailun luonne määrää miljöön, johon toiminta sijoittuu. Omissa dokumenteissa miljöönä ovat toimineet niin vesistöt, kaupungit kuin luonnon

maastot Suomessa. Luonto ja ulkoiset olosuhteet määräävät seikkailulle rajoittavia tekijöitä. Tällaiset tekijät pitää ottaa huomioon kuvauksia organisoidessa (Aaltonen 2006, 121). Esimerkkinä *Maalta merelle kajakilla 120 km* -dokumentissa vesistöjen miljöö loi kuvausten toimintatapoja määrääviä tekijöitä.

3.2.3 Ajankohta

Ajankohta eli vuoden- ja vuorokaudenaika vaikuttavat valoisan ajan pituuteen, lämpötilaan ja seikkailun ympäristöön. Käsittelemme ajankohtaa erityisesti Suomen osalta ja pureudumme Suomessa vallitseviin vuodenaikoihin: kevät, kesä, syksy ja talvi. Ilmatieteenlaitoksen (n.d.) mukaan Suomessa vuodenaikojen kestoa mitataan yön ja päivän pituuden mukaan ja jakoa kutsutaan tähtitieteellisiksi vuodenaajoiksi. Lämpötilan avulla mitattua vuodenaikaa kutsutaan termiseksi vuodenaajaksi (kuva 1). (Ilmatieteenlaitos n.d.)

- kevät alkaa, kun vuorokauden keskilämpötila nousee pysyvämmiin 0 asteen yläpuolelle
- kesä alkaa, kun vuorokauden keskilämpötila nousee pysyvämmiin +10 asteen yläpuolelle
- syksy alkaa, kun vuorokauden keskilämpötila laskee pysyvämmiin +10 asteen alapuolelle
- talvi alkaa, kun vuorokauden keskilämpötila laskee pysyvämmiin 0 asteen alapuolelle.

KUVA 1. Selitys termisille vuodenaajoille (Ilmatieteenlaitos n.d.).

Kaikissa vuodenaajoissa on omat erityispiirteensä (kuva 2) ja haasteensa. Kuvaajan pitää varautua jokaiseen vuodenaikaan sopivalla vaatetuksella ja kalustolla. Esimerkiksi syksyllä kuvaamisen vaikuttaa kosteuden ja sateiden lisääntyminen, joka edellyttää vaatteilta ja kuvauskalustolta vedenkestävyyttä. Talvella taas pakkasen, lumisateet ja viima vaikuttavat kameraan ja tarvittavaan talvivaatetukseen. Vaatetuksella ja nesteytyksellä estetään pakkasenpuremat ja paleltumat (Saarelma 2022). Kesällä ja keväällä on kuivaa, lämmintä ja valoisaa, mikä tarjoaa kuvauskalustolle ja kuvaajille kaikista helpoimmat ja otollisimmat olosuhteet. Tosin kesälläkään ei ilman haasteita selvitä. Kesällä nesteytykseen

ja auringolta suojautumiseen on kiinnitettävä huomiota, jotta vältetään auringonpistoksilta ja lämpöhalvauksilta (Saarema 2022). Kesällä riskinä on myös kaluston ylikuumentuminen. Säännöllinen ruokailu, veden juominen ja taukojen pitäminen ovat tärkeitä palautumisen hetkiä kaikkina vuodenaikoina (UKK-instituutti 2023).

KUVA 2. Neljä valokuvaa neljältä eri vuodenajalta Tidal Basin -nimiseltä järveltä Washington DC:stä. Kuva havainnollistaa sitä, miten vuodenaajat vaikuttavat ympäristöön. (Ambrose 2015.)

Vuoden-, vuorokaudenaika ja sijainti määrittelee sen, kuinka pitkään valoa riittää päiväsaikaan sekä minkä väristä ja kuinka kovaa valoa on tarjolla. Kuvattaessa luonnon valolla valoisa aika on parasta aikaa kuvata laadukasta kuvaa. Valoisa aika mahdollistaa kuvaamisen ilman erillistä valaisua. (Cladera n.d.) Seikkailudokumentissa nojaututaankin vahvasti auringonvaloon päävalona.

Tarkasteltaessa Suomen pohjoista sijaintia maapallolla, voidaan todeta päivän pituuksilla olevan paljon vaihtelua. Kesäisin valoa riittää miltei vuorokauden ympäri, kun taas talvella kaamosaikaan esimerkiksi Sodankylässä aurinko ei nouse laisinkaan. (Ilmatieteen laitos 2021.) Päivän pituus on syytä huomioida

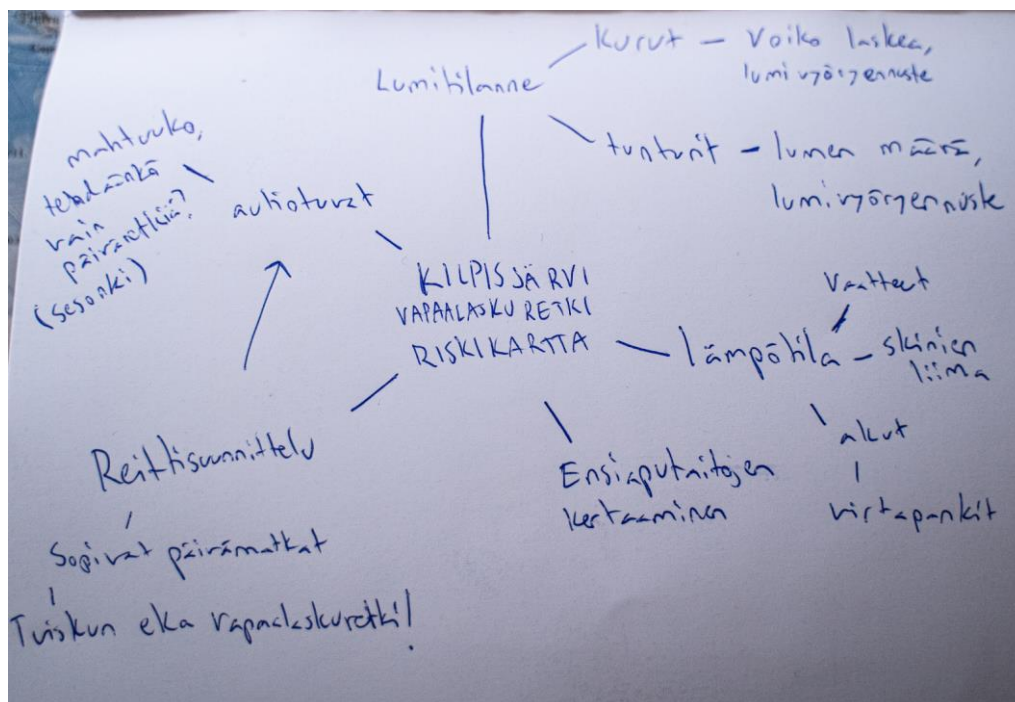
seikkailua suunniteltaessa. Pimeällä kuvaamisesta kerromme lisää kameran valinnan prosessissa, objektiivin valinnassa ja valaisemisessa.

3.3 Riskienkartoittaminen

Kuvattavan seikkailun suunnittelussa on otettava huomioon sen seikkailijoihin, kuvausryhmään ja kuvauskalustoon kohdistuvat riskit. Se, millaisia riskejä seikkailu pitää sisällään määräytyy suurelta osin seikkailun luonteen mukaan. Suunnitteluvaiheessa on tärkeää tiedostaa kaikki mahdolliset riskit, sillä ne vaikuttavat itse seikkailun lisäksi myös kuvauksen toteuttamiseen merkittävästi. Tarvittava tietotaito maastossa liikkumisesta ja varustautumisesta on kerättävä kasaan ennen retkelle lähtöä, kun riskit ovat selvillä. (Ilkka & Nieminen 2023, liite 3.)

Hyvä keino tutustua alueeseen, jolla seikkailu on suunniteltu tapahtuvan, on internetin avulla (Mäntysaari 2016). Hyvin nopealla hakukoneen käytöllä löytää jo tietoa tärkeimmistä riskitekijöistä kohteessa. Millainen maasto siellä on, vaaditaanko erikoisosaamista? Millaista säätä alueella tavataan yleensä, millaisia riskejä tämä aiheuttaa, ovatko varusteet kunnossa? Kuinka haastava seikkailu onkaan kyseessä, riittävätkö henkiset sekä fyysiset vahvuudet selviytyä haasteesta? Kykeneekö koko ryhmä suoriutumaan retkestä? Myös muun muassa partiolaiset tekevät ennen vaellusta riskiarvion ja turvallisuussuunnitelman vaelluksen varalle (Suomen Partiolaiset 2014).

Riskejä kartoittaessa tulee olla rehellinen itsensä kanssa ja olla valmis muuttamaan reissusuunnitelmaa tarvittaessa. Osaan riskeistä on mahdotonta valmistautua, joten on varauduttava tekemään analyyttisiä päätöksiä reissussa. Riskejä ja niihin liittyviä asioita on viisasta kirjoittaa ylös suunnitteluvaiheessa hyvän kokonaiskuvan hahmottamiseksi, kuten kuvassa 3. Seikkailun jälkeen on tärkeä palata keskustelemaan ja analysoimaan seikkailuun osallistuneiden kesken riskienkartoituksen onnistumisesta. (Noukka 2019.)

KUVA 3. Riskikartta voi näyttää esimerkiksi tältä. Asioiden hahmottelu paperille helpottaa kokonaiskuvan hahmottamista ja luo keskustelua reissukavereiden keskuudessa. (Kuva: Vesa Ilkka 2023.)

3.3.1 Maasto

Ensimmäisiä asioita, jota seikkailua suunniteltaessa päätetään, on itse paikka tai alue, missä seikkailu tapahtuu. Kun tämä on tiedossa, voi alkaa tutkia alueen maastoa eli maa-alueita reissua varten. Yksi parhaita keinoja alueen maaston riskejä kartoittaessa on tutkia paikallisia maastokarttoja. Maastokartasta selviää maastonmuodot, vesistöt, rakennukset, maankäyttö, nimistöt ja muut vaikuttavat maaston ominaisuudet (Maanmittauslaitos n.d.). Tolppi (2021) kirjoittaa, että vaelluksen reittiä suunniteltaessa on tärkeää huomioida matkan varrelle osuvat maastonmuodot, vesistöt ja niiden riskit, kuten jyrkänteet, suot, tiheät metsät ja muut hankalakulkuiset kasvustot. Voi olla vaelluksen kannalta mielekkäämpää ja nopeampaa kiertää kyseiset maastot (Tolppi 2021).

Kun huomiot on tehty ja kerätty listalle, on mahdollista suunnitella reittiä niiden mukaan, ylittääkö esimerkiksi vesistö uiden tai muulla keinolla, vai kannattaako se kenties kiertää? *Linnuntietä Tampereelta Yyteriin* -seikkailudokumentissa tarkoituksemme oli kulkea mahdollisimman suoraa linnuntietä pitkin. Reitti oli suunniteltava niin, että sen varrelle osuisi mahdollisimman vähän ylitettäviä

vesistöjä tai vaarallisia jyrkänteitä. Tämä mahdollistaa seikkailijalle sujuvan ja turvallisen matkan kulun.

Myös vuodenaika vaikuttaa maastoon ja on tärkeä huomioitava karttojen lisäksi. Riippuen seikkailun kohteeksi valitusta paikasta on syytä ottaa selville, kuinka eri vuodenaikat vaikuttavat kyseessä olevan alueen maastoon ja siellä liikkumiseen. Tulvakaudet ja lumiset talvet vaikuttavat merkittävästi siihen, kuinka maastossa on mahdollista liikkua. Esimerkiksi kevättalvella hankikantoa voidaan hyödyntää hiihtämiseen ja lumikenkäilyyn (Saari 2019).

Karttojen lisäksi nykypäivänä on helppo perehtyä eri paikkojen maaston riskeihin karttojen lisäksi internetin avulla esimerkiksi lukemalla erilaisia foorumeita. Esimerkkejä vaeltajille suunnatuista foorumeista ovat Vaellusnet ja Vaellus (Vaellusnet n.d.; Vaellus ja retkeily n.d.). Luontoon.fi (2023) on kerännyt tietopankin Suomen kansallispuistoista ja niiden maa-alueista, helpottaen kansallispuistoihin tutustumista (Luontoon.fi 2023). Mikäli alueeseen voidaan tutustua etukäteen, esimerkiksi keskustelemalla paikallisten kanssa, on mahdollista saada arvokasta tietoa alueesta (Renee 2023).

3.3.2 Sää

Säällä on iso osa seikkailun suunnittelussa sekä toteutuksessa seikkailun luonteesta riippumatta. Heli Sariola (2021) kirjoittaa ilmatieteen laitoksen artikkelissa seuraavaa: "Säällä tarkoitetaan ilmakehän hetkellistä tilaa". Säätä pystyy havainnoimaan ikkunasta ulos katsomalla: sataako, paistaako, tuuleeko, onko kylmä vai lämmin (Sariola 2021).

Vallitsevaan säähän vaikuttavat vuodenaika sekä alueen ilmasto. Seikkailua suunnitellessa on tutustuttava kohteen säähän huolella luotettavien lähteiden kautta. Sähän tulee varautua varustuksen osalta niin, että seikkailijat kykenevät suojaamaan itsensä, varusteensa ja kuvauskaluston tarpeen vaatiessa esimerkiksi sateelta, tuulelta, kylmyydeltä, porottavalta auringolta ja kuumuudelta sekä myrskysäältä niin liikkuessakin kuin tauoilla sekä leirissä. Sääennusteen

lukemisen ja ymmärtämisen lisäksi kyky varustautua sään- ja toiminnanmukaisesti on hyvin tärkeää. (Keizer 2021.)

Säällä on vaikutuksensa myös maastoon siellä liikkumista ajatellen. Esimerkiksi tietyillä alueilla lämpötila, tuuli ja ilmankosteus vaikuttavat talvella lumen stabiiliteettiin ja siten suoraan kyseessä olevan alueen lumiturvallisuuteen. Tällöin koko ryhmän tulisi tietää lumilla liikkumisen riskeistä lumivyöryalueilla, esimerkiksi suorittamalla kursseja aiheeseen liittyen, kuten kuvassa 4 ryhmä on suorittamassa lumiturvallisuuden peruskurssia. On tärkeää ymmärtää miten sää vaikuttaa seikkailun alueella maastoon riskejä kartoittaessa ja seikkailua suunniteltaessa. (Noukka 2019.)

KUVA 4. Kuvassa Josh Kling näyttämässä lumiturvallisuuden peruskurssin opiskelijoille, kuinka tutkitaan lumen kerroksia lumivyöryvaaraa kartoittaessa (Kling 2020).

3.3.3 Fyysinen kunto ja jaksaminen

Seikkailua suunnitellessa huomio keskittyy helposti maaston, sään ja varusteiden tutkimiseen. On kuitenkin yhtä tärkeää huomioida oma taitotaso ja fyysinen kunto suhteessa retken kestoon ja vaikeusasteeseen. Hyvän fyysisen perustan

rakentaminen ennen suoritusta helpottaa siihen valmistautumista ja luo ymmärrystä oman kehon toiminnasta epämukavuusalueella (Strömsholm 2016). Jos seikkailija toimii itse myös projektin kuvaajana, luo tämä lisätyötä ja rasietta tekemiseen (Tiili 2023, liite 1).

Retken kestoa miettiessä on viisasta arvioida mieluummin yläkanttiin kuin alle. Matkan etenemisvauhti vaikkapa vaeltaessa vaihtelee maastotyyppin, sääolojen ja vireystason mukaan. Tämän huomasimme vaeltaessamme Tampereelta Yyteriin dokumentissamme *Linnuntietä Tampereelta Yyteriin*, kun matka linnuntietä eteni huomattavasti hitaammin kuin alun perin ajattelimme. Emme olleet kuitenkaan varanneet vaellukseen kuin tarkalleen neljä päivää ja seikkailusta oli joko suoriuduttava siinä ajassa, tai keskeytettävä matka. Tämä tarkoitti kompromisseja suunnitelman suhteen, sekä pitkää taivalta toiselle päivälle, kun ensimmäiseltä päivältä vajaaksi jääneitä kilometrejä piti kuroa kiinni. Tällaisissa tilanteissa jaksaminen on kovilla, sillä etenemisen ja toimintakunnon ylläpitämisen lisäksi on keskityttävä toimivien kuvien tuottamiseen. Lisäpäivien varaaminen yllätyksiä varten siis kannattaa seikkailua suunnitellessa.

Jaksamista retken aikana on tärkeää tarkkailla jatkuvasti. Perusasioiden, kuten ravitsemuksen ja nesteytyksen tulee olla koko ajan kunnossa toimintakunnon ylläpitämiseksi. Hiilihydraattipitoisen ravinnon nauttiminen ja nesteytys jo edellisenä päivänä sekä nesteytys (1 litra tunnissa) marssin aikana turvaa lämpötasapainon, ylläpitää suorituskykyä ja torjuu väsymystä (Pääesikunnan koulutusosasto 2020, 120). Vastaavasti riittävä määrä sopivan mittaisia taukoja on tärkeää, oli etenemismuoto mikä tahansa. Jalan vaeltaessa jalkahuolto on yksi keskeisimpiä asioita oman jaksamisen takaamiseksi. Säännölliset tauot jalkojen tuuletukselle ja pesulle sekä sukkienvaihdolle on rakkojen ehkäisyn kannalta tärkeää (Virkkunen 2000).

Jotta seikkailun kestoa voi suurin piirtein arvioida, on tärkeää olla tietoinen omasta kunnostaan. Näin on mahdollista luoda realistisia tavoitteita seikkailulle, varsinkin kun retkellä keskitytään itse suorituksen lisäksi myös kuvakerrontaan. Vaikeampia retkiä varten on syytä harjoitella monipuolisesti, etenkin kestävyyttä sekä retkellä tapahtuvaa toimintaa (Tiili 2023, liite 1). Esimerkiksi pidemmälle kajakkiretkelle lähtevän tulee hallita melontatekniikka, jolla ei väsytä itseään

ennen aikojaan. Ennen *Maalta Merelle Kajakilla 120 km* -seikkailudokumentin kuvauksia kävimme testaamassa kajakkeja ja melontataitoamme Pyhäjärvellä.

3.3.4 Loukkaantuminen

Seikkailulla tulee aina ottaa huomioon mahdolliset loukkaantumiset. Niitä on hyvä pyrkiä ennaltaehkäisemään seikkailulle ominaisten fyysisten harjoitusten, riittävän palautumisen ja laadukkaiden varusteiden avulla (Tiili 2023, liite 1). Aina ennaltaehkäisy ei siltikään takaa, että loukkaantumisilta vältytään, jolloin myös tärkeään osaan nousevat seikkailijoiden ensiaputaidot. Ensiaputaitoja tulee harjoitella säännöllisesti, jotta ensiaputaidot ovat selkäytimessä (Luontoon n.d.).

Ensiaputaitojen lisäksi seikkailijan on tärkeää osata kuunnella omaa kehoaan. Seikkaillessa on helppo aliarvioida mahdollisuus omalle loukkaantumiselle, joka korostaa ryhmän kykyä huomioida ja ottaa loukkaantumisen vakavasti (Färdig 2004). Loukkaantuneena liikkuminen hidastaa paranemista ja voi pahentaa vammaa entisestään. Näissä tilanteissa seikkailijan on tärkeää kyetä arvioimaan tilannetta ja tarvittaessa keskeyttää suoritus. Vakavan ja kiireellisen loukkaantumisen sattuessa ensiapu on hyvä hälyttää paikalle hätänumerosta 112 (Hätäkeskuslaitos 2020).

3.4 Seikkailun rahoittaminen

Tässä luvussa tarkastelemme seikkailuiden rahoittamista. Oleellista on ymmärtää, että jokaisesta seikkailusta syntyy mittava määrä erilaisia kuluja. Kulujen kattamiseksi tulee kiinnittää huomiota rahoitukseen eli varojen hankkimiseen projektin toteuttamiseksi (Lehtonen & Sipilä 1989, 197). Dokumentista on rahoituksen avulla mahdollisuus ansaita itselleen palkkaa tai kattaa aiheutuvia kuluja.

Pyrimme tarjoamaan vastauksia siihen, mistä kevyen tuotannon seikkailudokumentti voisi hakea rahoitusta. Käymme läpi säätiöitä, suoratoistopalveluja, tv-kanavia ja oppilaitoksia, joista on mahdollista hakea

apurahaa ja rahallista tukea tuotantoon. Käsitlemme myös yritysten markkinointikeinoista suoraa sponsorointia ja vaikuttajamarkkinointia. Osa videoiden esitysalustoista tarjoaa myös katselumäärien mukaista korvausta jo valmiista tuotteesta, esimerkkinä YouTube (Perelli, Berg & McAlone 2023).

Rahoitusta hakiessa on hyvä olla suunnitelma seikkailudokumentista, jolle on laskettuna budjetti eli talousarvio. Tämä helpottaa hahmottamaan projektin laajuuden. Budjetti tekee selkoa rahoittajalle projektista konkreettisesti numeroiden kautta. Se kertoo realistisen toimintasuunnitelman kulurakenteen kautta (Holvi n.d.).

3.4.1 Apurahat ja joukkorahoituskampanjat

Suomessa elokuvia rahoittavat pääasiallisesti julkiset rahoittajat, kuten Suomen Elokuvasäätiö (SES), Oy Yleisradio Ab (YLE) sekä Audiovisuaalisen kulttuurin Kehittämiskeskus (AVEK) (YLE n.d.; AVEK n.d.; SES 2021). Rahoitusta voi hakea myös suoraan tv-kanavilta, säätiöiltä sekä osa oppilaitoksista rahoittaa projekteja erityisesti opiskelijoilleen.

Säätiöitä, jotka myöntävät apurahoja dokumenttielokuvaan ovat Kordelinin säätiö, Suomen Kulttuurirahasto, Koneen säätiö, Svenska Kulturfonden, Kirkon mediasäätiö, Yrjö Sirolan Säätiö ja Kansan Sivistysrahasto. Kaikille rahoitus- ja apurahahakemuksille löytyvät selkeät hakemusohjeet ja hakuakataulut säätiöiden verkkosivuilta. (Alfred Kordeliinin Säätiö n.d; Suomen Kulttuurirahasto n.d; Kulturfonden n.d; Yrjö Sirolan Säätiö; Koneen Säätiö 2023; Kirkon Mediasäätiö 2023; Kansan Sivistysrahasto 2023.)

Joukkorahoitus on tapa kerätä rahoitusta yksittäisiltä ihmisiltä. Samasta aiheesta kiinnostuneet ihmiset voivat sen avulla rahoittaa heitä kiinnostavan elokuvan tuotantoa. (Huhtala 2013.) Suomen johtavia joukkorahoituspalveluja ovat Mesenaatti ja Invesdor, joiden kautta projektista voidaan jakaa tietoa ja löytää sille yksittäisiä rahoittajia pientä vastinetta vastaan. Ulkomaisia palveluntarjoajia ovat Kickstarter ja Indiegogo. (Suhonen 2014.) Esimerkkinä joukkorahoituksella toteutetusta seikkailudokumentista on Yes Theory:n tekemä Project Iceman -

seikkailudokumentti, jossa hyödynnettiin NFT:tä (Non Fungible Token) eli uniikkia yksilöllistä kryptovaluuttaa, joita yksittäiset ihmiset ostivat omistuksiinsa ja tällä tavoin rahoittivat projektia (NFT Plazas 2022).

3.4.2 Sponsorit ja vaikuttajamarkkinointi

Sponsoroiminen on markkinointiviestintää, joka vaikuttaa kohderyhmiin epäsuorasti eli välillisesti. Sponsoroinnissa eli yhteistyökumppanuudessa yritys haluaa vaikuttaa mielikuvien eli assosiaatioiden kautta kohderyhmäänsä. Tavoitteena yrityksillä on lisätä näkyvyyttä omassa kohderyhmässään tai tavoittaa uusia kohderyhmiä. Samalla yritys vahvistaa brändiään tukemalla haluamiaan tapahtumia, toimijoita tai muita ulkopuolisia ideoita, joko taloudellisesti tai tarjoamalla merkittäviä etuja. Sponsorointi vaikuttaa yrityksen julkisuuskuvaan ja asemaan kuluttajien silmissä, erottuen samalla kilpailijoista. Sponsoroitu osapuoli saa rahoitusta tai rahanarvoista hyödykettä, mainostaen samalla sponsoriaan. Sponsorisuhteelle tärkeää on lisäarvon tuottaminen kaikille yhteistyön osapuolille. (Karjaluoto 2010, 55-56.)

Sponsoroinnin lisäksi yritykset markkinoivat nykyään vaikuttajamarkkinoinnilla. Vaikuttajamarkkinoinnista puhuttaessa tarkoitetaan sosiaalisen median vaikuttajan kanssa tehtävää yhteistyötä, jossa vaikuttaja vaikuttaa suoraan omaan kuluttajakuntaansa. Vaikuttajamarkkinoinnin vahvuus on vaikuttajan vaikutusvalta, jonka avulla pystytään vaikuttamaan kuluttajan kiinnostumiseen, positiivisen yrityskuvan luomiseen ja ostopäätöksen tekemiseen. Vaikuttajamarkkinointi perustuu perinteiseen puskaradioon, jossa tutulta ihmiseltä saatu suositus vaikuttaa kuluttajaan enemmän kuin yrityksen oma markkinointiviestintä. Vaikuttajina voivat toimia esim. urheilijat, artistit, tubettajat, snäppääjät, bloggaajat tai tiktokkaajat. (PingHelsinki 2022.)

Sponsoroivan yrityksen vakuuttamiseksi sponsoroitavalta taholta tai henkilöltä on usein löydyttävä valmiiksi seuraajayhteisö, erityisosaamista tai uniikki idea. Teeman ja kohdeyleisön määrittely auttaa potentiaalista sponsoria hahmottamaan rahoitettavaa projektia. (Skildum-Reid & Grey 2014.) Esimerkiksi *Linnuntietä Tampereelta Yyteriin* -seikkailudokumentin kohdeyleisö koostuu

retkeilystä, urheilusta, vaatetuksesta, retkiruoosta ja matkailusta kiinnostuneista, jolloin myös näihin erikoistuneet yritykset voivat olla potentiaalisia sponsoreita.

3.4.3 Julkaisualustat

Erilaisia julkaisualustoja on nykyään useita. Dokumenttiprojektille valikoituu julkaisualusta tai -alustat yleensä rahoituksen mukaan. Esimerkiksi Yleisradiolle tehdyt dokumenttielokuvat julkaistaan Ylen jakelukanavissa, pääasiassa Yle Areenassa ja lineaarisessa televisiossa (Yle 2014). Suoratoistopalveluiden tuottamille dokumenteille on tyypillistä, että niitä esiteetään ainoastaan palveluiden omissa jakelukanavissa. Näin menettelee esimerkiksi Netflix, Disney+ ja HBO. (Kartastenpää 2022.)

Itsenäisesti rahoitetuille ja tuotetuille projekteille ilmaiset jakelukanavat, kuten YouTube ja Vimeo tarjoavat otollisen orgaanisen julkaisualustan (Hotti 2019). Muita ilmaisia jakelukanavia ovat Instagram, Facebook ja TikTok, jotka ovat pääasiallisesti käytössä lyhyillä videoilla markkinoitaessa (Kiarsis 2020). Suomessa 10-45 vuotiaista kaikki käyttävät, jotain sosiaalisen median palveluita (Kohvakka & Saarenmaa 2019). Tästä syystä sosiaalisella medialla on helppo löytää oma kohdeyleisönsä nuoresta väestöstä. Vanhempi väestö saadaan kiinni helpommin perinteisestä televisiosta, josta yli 75 prosenttia yli 45 vuotiaista katselee televisiota päivittäin tai useina päivinä viikossa (Saarenmaa 2019).

Dokumentilla on myös mahdollisuus osallistua elokuvafestivaaleille. Elokuvafestivaaleja on tuhansia, joten on syytä tutustua erilaisiin vaihtoehtoihin löytääkseen omalle tuotannolle sopivan festivaalin. Elokuvafestivaaleilla on usein omat genreluokkansa, joihin hakeutua. Elokuvafestivaalit keräävät kaikilta osallistujilta osallistumismaksun. (Piccione 2023.)

3.4.4 Budjetointi

Budjetti eli talousarvio ennustaa tulevia ja suunniteltuja talouden kuluja ja tapahtumia (Visma n.d.). Budjetti sisältää tuotannon onnistumiselle vaadittavat

resurssit, suunnittelun sekä organisoitavat ja hallinnolliset asiat. Projektit koostuvat yhdistelmästä asioita, jonka lopputuotteena on valmis audiovisuaalinen tuote. Tähän pisteeseen pääseminen vaatii käytettävää välineistöä, työryhmää sekä useita kuvauslokaatioita. (Landry 2017.)

Budjetoinnin voi jakaa kolmeen osaan: kustannusten selvittämiseen, niistä neuvottelemiseen sekä sopimusten tekemiseen. Budjetista tulee selvittää kuvausten ajankohta, näyttelijät, työryhmä, kalustolistat, kaluston käyttöajat sen hankintaa ja vuokraamista varten, logistiikka sekä tuotannon arvioidut kustannukset. (Landry 2017.)

Huolellisesti tehty budjetti muodostaa selkeät raamit projektille. Budjetin avulla priorisoidaan ja päätetään asiat, joihin halutaan panostaa rahallisesti. Priorisointi helpottaa myös luopumaan ylimääräisistä kuvauspäivistä, lokaatiosta, kalustosta tai henkilöstöstä. Ennen budjetin lukitsemista kannattaa budjetista olla tehtynä useita erilaisia versioita (Landry 2017).

4 KUVAAKSIIN VALMISTAUTUMINEN

4.1 Käsikirjoituksen luominen

Koulukinon (2022) julkaisussa mainitaan siitä, kuinka dokumenttielokuvilla on elokuvien tapaan käsikirjoitus, joka toimii pääasiassa työkaluna valitessa, millaisia kohtauksia teokseen lähdetään hakemaan. Julkaisussa kerrotaan lisäksi siitä, kuinka dokumenttielokuvan käsikirjoitus käy fiktion tapaan läpi monta versiota ja lopullinen käsikirjoitus voi olla hyvinkin tarkka, ainoana erona fiktion käsikirjoitukseen on selvä vuorosanojen puute (Koulukino 2022). Käsikirjoitus on siis fiktion tapaan tärkeä osa tuotantoa myös dokumenttielokuvia tehdessä. Tutkimamme dokumentin tyylilajin, seikkailudokumentin kohdalla on mahdollista luoda eräänlaista käsikirjoitusta jo ideointivaiheessa, kun tarkastellaan seikkailun luonnetta.

Leponiemi (2010) kirjoittaa, että käsikirjoitus on mahdollista tehdä mielessään, mikäli aihe on suppea ja kyseessä on lähinnä kuvasuunnitelma. Tämä on hänen mukaansa suosittu tapa dokumenttikuvaajien keskuudessa. Hän lisää, että on hyvä selvittää etukäteen mitä kuvauspaikalla on, jotta on selvillä siitä mitä tarvitsee saada kuvattua ja mitä ei, sillä kaikkea on mahdotonta sekä tarpeetonta taltioida. Kaikki aiheet tarjoavat monipuolisia ja erilaisia lähestymistapoja. (Leponiemi 2010, 56).

Tärkeää on keskittyä siihen, miten valmistautumalla mahdollistetaan erilaisten tapahtumien dokumentointi. Riku Rantala ja Tunna Milonoff onnistuivat kerronnallisesti *Madventures* (2002) -televisiosarjassaan ilman suurta tuotantoryhmää, koska he keskittyivät ideoimaan kiinnostavaa käsikirjoitusta ennen seikkailujaan (Leponiemi 2010, 54-55). Seikkailun riskien aiheuttamat rajoitteet kuvauksessa tulee myös huomioida kuvausta suunnitellessa (Ilkka & Nieminen 2023, liite 3).

4.1.1 Kuvakäsikirjoitus

Kuvaamista ja kameravalintoja helpottamaan on hyödyllistä luoda kuvakäsikirjoitus. Kuvakäsikirjoitus sisältää ja kokoaa yhteen toivottavia avainkuvia ja -tapahtumia, joiden kuvaaminen on seikkailudokumentin kannalta tärkeää. Lisäksi kuvakäsikirjoitus luo johdonmukaisuutta helpottamalla seikkailudokumentin kalustotarpeiden hahmottamista, edesauttaen budjetointia ja tehokkuutta. Kuvakäsikirjoitus visualisoi kuvia kronologisesti tarinalliseen sarjakuvamuotoon, joka helpottaa dokumentin ideaan tutustumista. (Sherman n.d.)

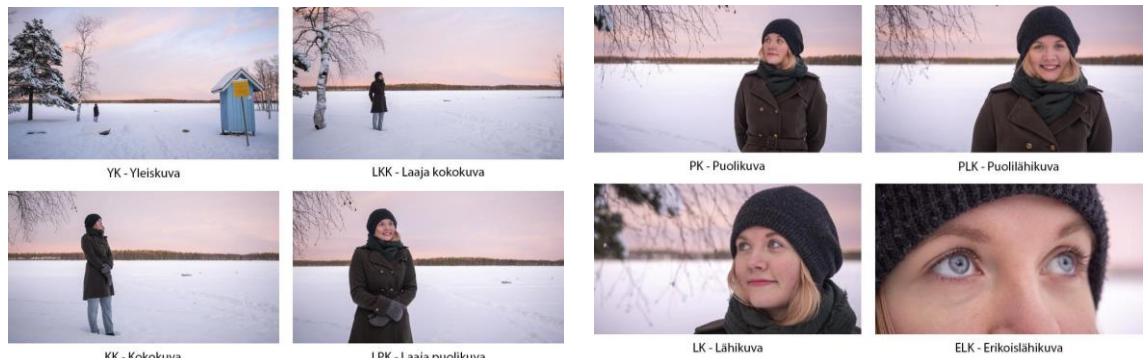
Seikkailudokumenttia käsikirjoitettaessa kannattaa seikkailun luonteen ja toiminnan pohjalta luoda kuvakäsikirjoitusta ja keskittyä miettimään sitä, millaiset kuvakulmat ja -koot ovat kiinnostavia ja mahdollista toteuttaa seikkailun aikana mukaansa tempaavan kuvakerronnan mahdollistamiseksi. Seikkailun tapahtumat luovat sisällön ennalta ajateltuihin kuvakulmiin. (Tiili 2023, liite 1). Koska seikkailuilla on tapana yllättää ja elää, on käsikirjoituksen uudelleen miettiminen ja muokkaaminen suotavaa ja usein välttämätöntä (Leponiemi 2010, 58).

4.1.2 Kuvakoot

Kuvakokojen valitsemiseen vaikuttaa se, mitä katsojalle halutaan kertoa tilanteesta. Yleiskuvalla ja laajalla kokokuvalla esitetään ihmistä tapahtumapaikalla osana ympäristöä, esimerkkinä metsäaukea, jossa ihminen vaeltaa kohti auringonlaskua (YLE n.d.). Yhdestä kuvasta välittyy katsojalle tietoa niin vuorokauden ajasta, kuin ympäristöstä. Puolikuvasta tiiviimpiin kuviin mentäessä lähennyttään toimintaa ja päästetään katsoja iholle ihmisiä kuvatessa (Lehtinen 2019).

Käytettäviä kuvakokoja on tärkeää suunnitella etukäteen kuvakäsikirjoitusta tehtäessä. Esimerkiksi tunteiden välittäminen kuvakerronnan keinoin onnistuu usein paremmin lähikuvien kautta, jotka näyttävät kasvojen ilmeet. Laajat kuvat

luovat katsojalle käsitystä miljööstä (Lehtinen 2019). Kuva 5 havainnollistaa erilaisten kuvakokojen eroavaisuuksia.

KUVA 5. Eri kuvakoot esiteltynä (Lehtinen 2019).

Tyypillisimpiä käyttötarkoituksia eri kuvakoille *Linnuntietä Tampereelta Yteriin* -seikkailudokumentissa olivat

- Laajat kuvat, yleiskuvat (paikka, aika, ympäristö, sää)
- Laajat kokokuvat (toiminta, esittely)
- Kokokuvat (toiminta, liikkeitä)
- Laajat puolikuvat, puolikuvat, puolilähikuvat (haastattelukuvat)
- Lähikuvat, erikoislähikuvat (videopäiväkirjamaiset selfie-kuvat, tunteiden ilmaiseminen lähikuvan avulla, kuvituskuvat)

Seikkailudokumentissa tiiviimmät kuvakoot seikkailijasta toimivat jännityksen luojina ja tunteiden esiintuojana. Tiiviit kuvat ovat myös oleellinen osa seikkailudokumenttia, koska itseään kuvatessa käsivaralta ei ole mahdollista lähteä kauemmas kamerasta.

4.1.3 Kuvakulmat

Kuvakäsikirjoituksessa kuvakokojen ohella tärkeä tekijä on kuvakulmien valitseminen. Kuvakulma määrittyy kameran sijainnilla kuvaushetkellä. Lähtökohtaisesti kameralla kuvataan ihmisiä suoraan ihmisen silmien tasolta. Kuvakulmaa vaihtamalla kerronnan sävy ja tunnelma muuttuu, joskus jopa vääristyy. (Kansallinen audiovisuaalinen instituutti n.d.)

Lintuperspektiivistä, eli yläkulmasta kuvattu henkilö voi vaikuttaa pienemmältä. Tällä tavoin henkilö voidaan esittää vähäpätöisempänä suhteessa ympäristöönsä. Sammakkoperspektiivistä kuvattu henkilö voidaan saada näyttämään uhkaavalta. (Kansallinen audiovisuaalinen instituutti n.d.) Kuvakulmia vaihtamalla suhteessa kuvattavan silmien tasoon kyetään siis vaikuttamaan suuresti kuvasta välittyvään tunteeseen. Kuvakulmat ovat kätevä keino välittää seikkailulla tapahtuvia tunteita katsojalle. Esimerkiksi epätoivon hetkellä seikkailija voidaan kuvata lintuperspektiivistä tunnelman vahvistamiseksi. Kuva 6 havainnollistaa, miten eri perspektiivit ja kuvakulmat vaikuttavat kuvasta välittyvään tunnelmaan.

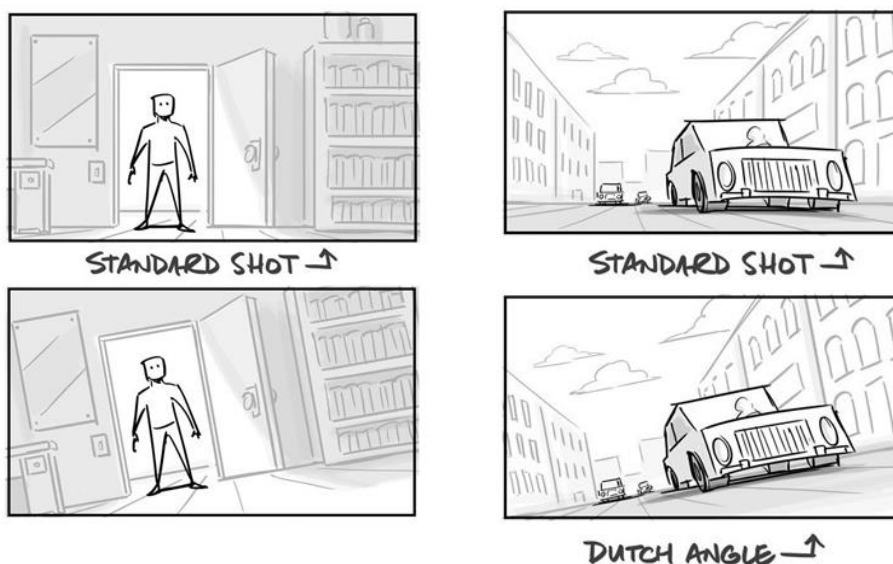
KUVA 6. Ylhäältä kuvattu henkilö näyttää pieneltä ja heikolta suhteessa ympäristöönsä (ylävasen). Henkilö kuvattuna silmien korkeudelta luo neutraalin tunnelman (alavasen). Rakennus ja henkilöt oikealla on kuvattu sammakkoperspektiivistä, mikä luo uhkaavaa tunnelmaa. (Crawford n.d.)

Kuvakulmaa, jossa toiminta näytetään roolihenkilön silmillä katsottuna, kutsutaan subjektiiviseksi otokseksi eli näkökulmakuvaksi. Näin voidaan myös ilmentää tapaa, kuinka henkilö näkee maailman ympärillään (Kansallinen audiovisuaalinen instituutti n.d.). Seikkailudokumenteissa toimintaa kuvataan usein tällä tavalla, erityisesti päähän kiinnitettyjä actionkameroita hyödyntämällä (kuva 7). Näin seikkailija voi kuvata toimintaansa kädet vapaina.

KUVA 7. Kamera kiinnitettynä henkilön päähän tuottaa subjektiivisen otoksen ja jättää seikkailijan kädet vapaaksi (@GoPro 2016).

Vinoa kuvakulmaa, eli Dutch anglea käytetään viestittämään katsojalle tunteen siitä, että jokin on huonosti. Toinen käyttötarkoitus on luoda kohtaukseen dynamiikka, intensiivisyyttä, sekä jännitettä (kuva 8). (Doucet 2020.) Dutch anglea voidaan hyödyntää myös silloin, kun haluat kuvata keskustelua kuvaajan ja henkilön välillä välittäen viestin siitä, että kyseessä ei ole haastattelu vaan kahden ystävän välinen keskustelu (kuva 9) (Digital Spaghetti 2023.).

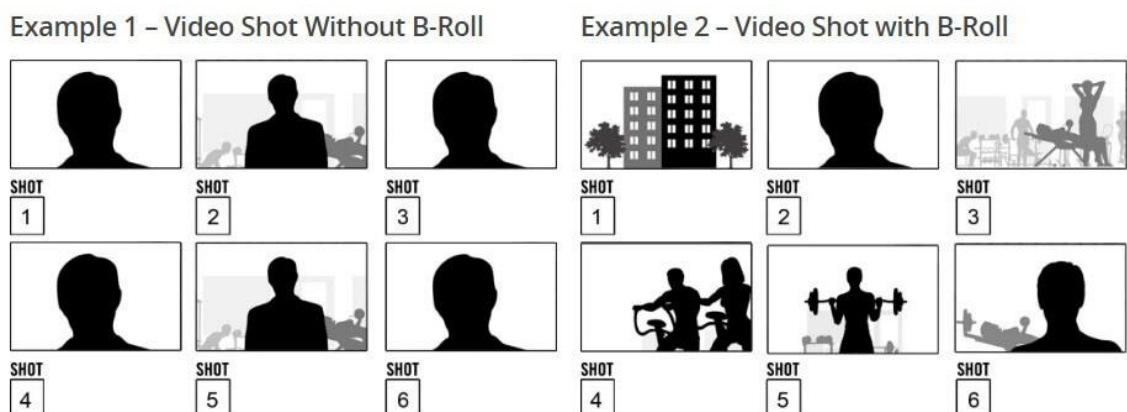
KUVA 8. Kuvissa esitellään dutch anglea eli kuvaa, jossa horisontti on vinossa (Doucet 2020).

KUVA 9. Kuva on Casey Neistatin videosta. Neistat hyödyntää videossaan dutch anglea, kun hän kuvaa keskustelua ystävänsä kanssa (CaseyNeistat 2023).

4.1.4 Kuvituskuvat

Kuvituskuva eli B-roll on kuvattavaa lisämateriaalia. B-roll on hyvä erottaa A-roll kuvasta eli ensisijaisesta materiaalista, joka keskittyy kuvaamaan projektin pääaihetta. B-roll on toissijaista materiaalia, jossa keskitytään A-rollin sijaan kuvaamaan näyttelijöitä epäsuorasti tai esittelemällä tilaa, lokaatiota, tapahtumapaikkaa ja esineistöä. B-rollin tärkein tehtävä on asettaa kohtaukselle haluttu tunnelma. (MasterClass 2021.) Alla olevassa kuvassa 10 havainnollistetaan A-roll ja B-rollin yhteistä merkitystä.

KUVA 10. Esimerkissä yksi esitellään videota, johon leikattu pelkästään A-roll kuvaa. Esimerkissä kaksi havainnollistetaan kuvituskuvan lisäämistä A-rollin sekaan. (Boatman n.d.)

B-roll luo kuvakerronnasta rikkaamman. Se parhaimmillaan asettaa ja esittelee kuvattavan hahmon motiivit ja tavoitteet. Kuvituskuvat antavat joustavuutta leikkausprosessiin ja auttaa rikkomaan kuvakerronnan monotonisuutta eli yksitoikkoisuutta. Kuvituskuvaa käytetäänkin usein paikkaamaan sattuneita ensisijaisen materiaalin puutteita ja virheitä. (MasterClass 2021.)

Kuvituskuvan kuvaamista varten on hyvä tehdä ennakkosuunnittelua. Jo esituotannossa kannattaa B-rollin kuvaamiselle varata oma aikansa kalenterista, jotta leikkauspöydällä vältetään kuvituskuvien puuttumiselta. Ensimmäisenä kuvituskuvien suunnittelu kannattaa aloittaa päämateriaalin ympäriltä niin, että se tukee kerrottavaa tarinaa. Tähän valmistautumiseen auttaa se, että kirjoittaa ylös halutut kuvat. (MasterClass 2021.)

Kuvauslokaatiota kannattaa tiedustella ennakkoon. Tämä auttaa varautumaan haluttuihin kuviin oikealla kuvauskalustolla ja erikoisvälineistöllä. Erityisesti, jos kyseessä on pienempi tai pimeämpi tila. Kuvituskuviissa kannattaa leikkiä myös useilla erilaisilla kuvakulmilla ja kuvako'illa. Tärkeää on se, että kuvituskuvaa on kuvattu tarpeeksi, jotta leikkauspöydältä löytyy katetta. (MasterClass 2021.)

B-roll materiaalina toimivat myös erilaiset efektikuvat, eli tavanomaisista kuvaustekniikoista poikkeavat tavat tuottaa kuvituskuvaa. Näitä ovat muun muassa ilmakeuhkus dronella, vedenalaiskuvaus, hidastukset ja nopeutukset, hitaalla suljinajalla kuvattu video sekä timelapse- eli intervallikuvaus. Erilaiset efektikuvat toimivat eri tilanteissa, rikastaen tuotannon kuvakerrontaa. (Mertavision 2023.)

Viimeisenä mainittu timelapse-kuvaus on suosittu efektikuvauksen keino erilaisissa tuotannoissa esimerkiksi ajankulun esittelemisessä, sillä timelapse on käytännössä reilusti nopeutettua videota, joka koostuu yksittäisistä tietyllä aikavälillä eli intervallilla kuvatuista valokuvista. Kuvista kootaan video, joka esitetään halutulla kuvataajuudella, Euroopassa useimmiten 25 kuvaa sekunnissa. Kun kuvien oton intervalliksi säädetään useampia sekunteja, on mahdollista esittää esimerkiksi maisema auringonnoususta auringonlaskuun saakka muutamassa sekunnissa. Samankaltainen lopputulos saataisiin

kuvaamalla videota koko päivä, mutta timelapse tarjoaa vaihtoehdon, joka vie vähemmän kovalevytilaa ja antaa paremman kuvanlaadun. (Lappi 2019.)

4.2 Kameran valinnan prosessi

Kameran valinnan prosessi on osa seikkailudokumentin esituotantovaihetta. Prosessin valintoihin vaikuttavat seikkailun luomat rajoitteet ja dokumentoinnin suunnitelmat, tärkeimpänä kuvakokoja määrittelevä kuvakäsikirjoitus. Kameravalintojen tarkoituksena on monipuolisen kuvakerronnan mahdollistaminen seikkailun aikana, myös haastavissa tilanteissa. Valintoihin vaikuttavat merkittävästi seikkailun luonne ja dokumentin kuvaustyyli. (Ilkka & Nieminen 2023, liite 3.)

Hyvässä kameravalinnassa on otettu huomioon kamerasuhteet, koko, kuvaajan tarpeet ja hinta. Kameran valinta vaatii perehtymistä kamerasuhteisiin ja kuvaustekniikkiin seikkailuihin, jotka täyttävät kuvaajan tarpeet kameralta. Tarvittaessa apua on myös mahdollista kysyä merkkipaikkien ammattilaisilta. (Rajala n.d.)

Kameran valinnan prosessissa tutustutaan eri kameravaihtoehtojen ominaisuuksiin. Seuraavaksi tarkastelemme erilaisia kameroita osana seikkailudokumentin tuotantoa, sekä niiden välisiä eroja, vahvuuksia ja heikkouksia. Perehdymme siihen, miten eri kamerat mahdollistavat kuvakerronnallisesti ja mitä niiden valinnassa kannattaa huomioida seikkailun luonteen ja dokumentin tuotannon kannalta.

4.2.1 Kameran valinta

Kameran valintaan vaikuttaa seikkailun luonne ja riskit, dokumentin tarinankerronnalliset tavoitteet sekä tuotannon budjetti. Koska seikkailudokumentteja on mahdollista toteuttaa tarinankerronnallisesti sekä sisällöiltään monipuolisesti hyvin erilaisia, tapahtuu kamerasuhteiden valinta aina tuotantokohtaisesti. Eräitä kameran ominaisuuksia, joista on yleisesti hyötyä

seikkailudokumentin tyyli­lajissa, ovat kameran kevyt paino, sääsuojaus, hyvä akunkesto, valovoimaisuus, kameran sisäinen kuvanvakain ja hyvä automaattitarkennus. Seikkailudokumentin kuvauksiin on hyvä valita mukaan pääkamera, jota on mahdollista käsitellä tarpeen mukaan käsivaralta ja jalustalta. Pääkameraksi parhaiten sopivat elokuva-, video- ja järjestelmäkamerat. Muut tuotannossa käytettävät kamerat rikastavan dokumentin kuvakerrontaa mahdollistaen monipuolisen kuvakulmien hyödyntämisen. Esimerkkejä tällaisista kameroista ovat kuvauskopterit eli dronet, actionkamerat ja 360-kamerat. Erilaisten kameroiden tarve ja käyttömahdollisuudet tulevat ensi kertaa esille kuvakäsikirjoitusta luodessa ja tarkastellessa seikkailun luonnetta rajoitteineen. (Ilkka & Nieminen 2023, liite 3.)

Kaikilla kameroilla on omat vahvuutensa ja heikkoutensa. Kameroiden ominaisuuksien vertailu auttaa kameroiden valinnassa (Nizam 2023). Vertailua varten keräsimme tietoa kuuden eri mallin kamerasta (liite 2). Näihin kameroihin lukeutuivat elokuvakamera, järjestelmäkamera, actionkamera, 360-kamera sekä drone. Taulukossa (liite 2) on huomioitu seikkailudokumentin kuvaamiseen hyödyllisiä kameran ominaisuuksia, kuten sääsuojaus, videoformaatti, videotaajuudet, mitat, paino, akun kesto, automaattitarkennus, logaritminen profiili, sensorinkoko sekä mahdollisuus käyttää objektiiveja. Seuraavaksi tarkastelemme taulukon esimerkkikameroiden ominaisuuksia, vahvuuksia ja heikkouksia.

Tarkastelemme ensimmäisenä Canon EOS C200 elokuvakameraa. Se on pienikokoinen, erityisesti dokumenttien kuvaamisessa suosittu elokuvakamera (Digital Filmmaker 2018). Duckworth (n.d.) kirjoittaa artikkelissaan elokuvaaja Michael Zoomerin kuvaamasta the Noordkaap Challenge -dokumentista, joka on kuvattu Canon EOS C200-kameralla. Zoomerin mukaan Canon C200 on luotettava kevyiden tuotantojen run-and-gun kamera, joka tarjoaa verrattain kevyessä paketissa hyvän valovoimaisuuden, pitkän akun keston sekä helpon ja nopean käyttöjärjestelmän. (Duckworth n.d.)

Canon EOS C200-kameran tekniset ominaisuudet ovat vertailtavista kameroista kattavimmat. Canon EOS 200 erottuu elokuvakamerana RAW-raakaformaatin tallennuksella, Super 35 mm CMOS-sensorilla, XLR-sisääntuloilla, SDI-

ulostuloilla sekä kameran sisäisillä harmaasuotimilla (Digital Filmmaker 2018). Kameran hinta ja koko voidaan kuitenkin nähdä negatiivisina tekijöinä kameraa valittaessa. Verrattuna järjestelmäkameroihin ja actionkameroihin Canon EOS 200 on kooltaan suuri ja painava useita päiviä kestäville seikkailuille, esimerkiksi pitemmälle vaellukselle, jossa jokainen lisägramma kasvattaa vaeltajan taakkaa. Vertaillen taulukosta (liite 2) järjestelmäkameroiden Fujifilm XT-4 ja Sony A7III painoa selviää, että Canon EOS 200 on lähes kolme kertaa painavampi kamera.

Järjestelmäkamerat osuvat kategoriana ihannepisteeseen, jossa koko, paino, hinta ja tarvittavat tekniset ominaisuudet kohtaavat. Esimerkkinä Fujin XT-4 ja Sony A7III -järjestelmäkamerat. Molemmista kameroista löytyy yhtenevät ominaisuudet automaattitarkennuksesta sääsuojaukseen. Järjestelmäkameroilla on mahdollista tuottaa laadukasta videokuvaa monipuolisten kuvataajuusasetusten sekä vaihdettavien objektiivien avulla. Järjestelmäkamerat ovat myös painoltaan kevyempiä ja vaativat vähemmän säilytystilaa, kuin elokuvakamerat.

Järjestelmäkameroita kevyempiä vaihtoehtoja ovat muun muassa actionkamerat. Ne mahdollistavat sellaisten kuvakulmien hyödyntämisen, joita olisi mahdotonta toteuttaa kevyissä tuotannoissa pienellä budjetilla ilman actionkameroita. Tällaisia kameroita ovat esimerkiksi GoPro Hero10 ja Insta360 ONE R 1-inch. Actionkameroissa on muihin kameroihin verrattuna pieni kenno, joka vaikuttaa kuvanlaatuun ja valovoimaisuuteen heikentävästi. Actionkameroille tyypillistä on myös kameran omat suoja-kuoret, jotka suojaavat kameraa iskuilta, vedeltä, pölyltä ja liialta (90 Seconds 2023). Nämä actionkameroiden ominaisuudet mahdollistavat kuvaamisen toiminnan keskellä. Esimerkki GoPro-actionkameran käytöstä *Linnuntietä Tampereelta Yteriin* -seikkailudokumentista on, kun kuvasimme päähän kiinnitetyillä GoPro-kameroilla Kokemäenjoen ylityksen uiden, samalla rinkkaa kelluttaen. GoPro:n monipuoliset ja uniikit kiinnitysmahdollisuudet mahdollistavat kameran kiinnittämisen muun muassa päähän, rintaan tai rinkkaan (90 Seconds 2023).

Actionkameran ohella järjestelmäkameraa kevyempi vaihtoehto on 360-kamera. 360-kameran näkökenttä kattaa ympäriltään 360 astetta ikuistaen ympäriltään kaiken. (Jokela, Ojala & Väänänen 2019.) Kuvan kompositio luodaan

jälkituotantovaiheessa, eikä kameran suuntaamista kuvaushetkellä tarvitse miettiä (M1R0 life through a lens 2023).

Taulukossa (liite 2) tutkimme Insta360 X3-kameraa. Insta360 X3:ssa on kahden CMOS-kuvakennon lisäksi kaksi kiinteää objektiivia, jotka mahdollistavat 360-asteisen kuvan tuottamisen. Insta360 X3-kameralla on mahdollista kuvata vain yhdellä linssillä, jolloin sen näkökenttä on rajallisempi, muistuttaen perinteisen actionkameran kuvaa. (Gilbertson 2022.) Insta360 X3:n kaksi kennoa mahdollistavat korkearesoluutioisen videon kuvaamisen, kun käytössä on molempien linssien näkökenttä, eli 360 astetta. Materiaalia jälkeinpäin käsiteltäessä ja kompositiota luodessa koko näkökenttä on kuitenkin vain harvoin käytössä, jolloin kuvaa joudutaan rajaamaan kuvanlaatua voimakkaasti heikentäen (M1R0 Life through a lens 2023). 360-kameroita käytetään erityisesti kuvituskuvan kuvaamiseen (Ilkka & Nieminen 2023, liite 3).

Insta360 X3 myydään lisätarvikkeena Invisible Selfie Stick -nimistä tuotetta, eli näkymätöntä selfietikkua. Insta360 häivyttää digitaalisesti tikun kokonaan pois kuvista luoden illuusion kamerasta, joka leijuu ihmisen perässä. Tämä mahdollistaa kuvaamisen kolmannesta persoonasta. (Insta360 2022.)

Dronet eli kuvauskopterit ovat miehittämättömiä kameralla varustettuja lentäviä ilma-aluksia, joita ohjataan langattomasti kauko-ohjaimilla maan pinnalta. Dronet mahdollistavat laadukkaan videomateriaalin kuvaamisen ilmasta. Ilmakuvia käytetään usein esittelemään paikkaa, maisemaa ja miljöötä. Niin kutsuttu lintuperspektiivi tekee tuotannon kuvakerronnasta rikkaamman (Schermaier 2023). Elokuviissa dronea on hyödynnetty myös takaa-ajo kohtauksessa *Skyfall-elokuvassa*, lentävien dinosaurusten näkökulmakuviissa *Jurassic World-elokuvassa* ja ylhäältä käsin kuvatusta juhlakohtauksessa *The Wolf of Wall Street-elokuvassa*. (Zacharek 2018.)

Dronea käytetään harvemmin pääkamerana. Useimmiten sillä luodaan kuvituskuvia miljöön esittelemiseksi. Seikkailudokumentin kuvaamista suunniteltaessa on hyvä puntaroida ilmakuvien tarpeellisuutta, sillä muutamien ilmakuvien tuottamiseksi drone ja sen lisävarusteet, kuten akut on kuljetettava

mukana seikkailulla. Tällainen lisäpaino on tärkeää huomioida seikkailua ja sen dokumentointia suunnitellessa. (Ilkka & Nieminen 2023, liite 3).

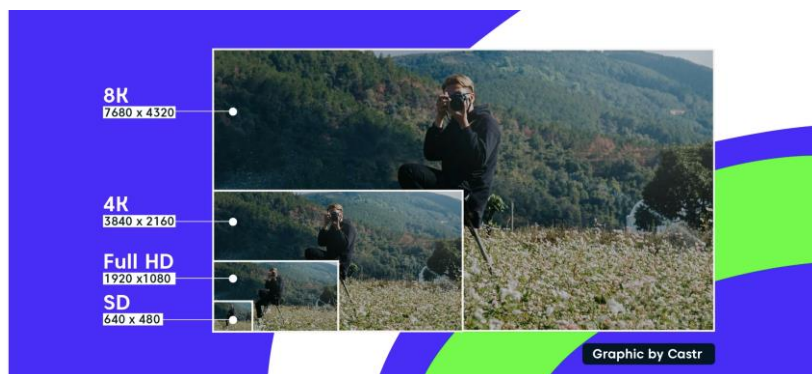
Maalta merelle kajakilla 120 km, sekä Linnuntietä Tampereelta Yyteriin -seikkailudokumenteissa olemme käyttäneet DJI Mavic Pro-dronea erityisesti esittelemään katsojalle seikkailun tapahtumaympäristöä, liikkumistapaa sekä liikkumista haastavia esteitä. Dronea voidaan käyttää myös erikoiskuvituskuvien luomiseen monipuolisen kuvakerronnan saavuttamiseksi. (Ilkka & Nieminen 2023, liite 3).

4.2.2 Kameroiden kuvan yhteensopivuus

Kun kuvauksissa on mukana useampi kamera, tulee miettiä kameroiden kuvan yhteensopivuutta. Yhteensopivuus on helpointa toteuttaa saman mallisten kameroiden välillä, tai saman valmistajan kameroilla. Aina ei ole mahdollista saada käyttöönsä samoja kameroita tai edes saman valmistajan kameroita. (Renée 2018.) Kameranat ovat usein erilaisia myös siksi, että B-kameraan budjetoidaan usein vähemmän rahaa, kuin A-kameraan. (Blankenship 2018.) Seikkailudokumentin kuvaamisessa saatetaan käyttää jopa viittä erilaista kameraa eri ominaisuuksineen, kuten *Linnuntietä Tampereelta Yyteriin* seikkailudokumentin tuotannossa.

Yhteensopivuuden varmistamiseksi kameroiden ominaisuuksia pitää verrata toisiinsa. Ominaisuuksien tulisi olla keskenään samankaltaisia. Kameroihin kannattaa asettaa kuvaustilanteessa sama kuvatarkkuus eli päättä tietty resoluutio. (Langham n.d.) Resoluutioiden kokoeroja havainnollistetaan kuvassa 11 ja kuvasuhteiden pikselimääriä kuvassa 12. Pienikenoisiin kameroihin, kuten actionkameroihin ja droneihin kannattaa resoluutio asettaa mahdollisimman suureksi, jotta pieni kenno hyödynnetään koko alueeltaan hyvän laadun varmistamiseksi. Winter kirjoittaa Lightworksin artikkelissa (2023), että Isokennoisissa kameroissa korkeampi resoluutio mahdollistaa materiaalin rajaamisen uudestaan ilman laadun heikkenemistä, sillä korkearesoluutioinen kuva sisältää enemmän pikseleitä. Samalla pitää ottaa huomioon se, että korkearesoluutioinen materiaali vie enemmän tilaa muistikortilta (Winter 2023).

Näin ollen seikkailijan kannattaa varautua niin, että muistia riittää läpi koko seikkailun. Muistikorteista kerromme lisää sivulla 61.

KUVA 11. Kuva havainnollistaa resoluutioiden kokoeroja (Castr 2023).

Video Resolution Chart			
Resolution	Name	Aspect Ratio	Pixel Size
SD (Standard Definition)	480p	4:3	640x480
HD (High Definition)	720p	16:9	1280x720
Full HD (FHD)	1080p	16:9	1920x1080
2K (Quad HD)	2K or 1440	16:9	2560x1440
4K or Ultra HD (UHD)	4K or 2160p	1:1.9	3840x2160
8K (or Full Ultra HD)	8K or 4320p	16:9	7680x4320

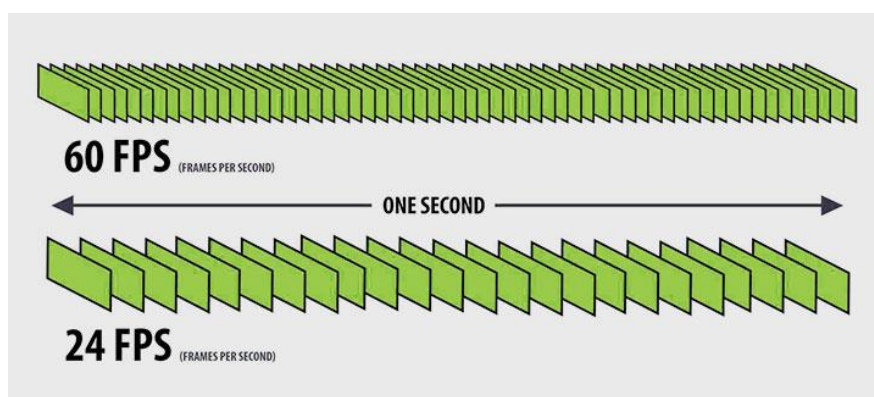
KUVA 12. Kuvassa on videoresoluutiotaulukko, josta näkee myös vaihtelevat kuvasuhteet ja tarkat pikselimäärät (Castr 2023).

Resoluution lisäksi kameroiden valkotasapaino- eli värilämpötila-asetukset tulisi mahdollisuuksien mukaan asettaa niin, että valkoiset kappaleet näyttäisivät kuvassa valkoisilta. Valkotasapaino mitataan kelvineissä (K). Kameran kelvin-arvoa muuttaessa kuvaa joko kylmennetään tai lämmitetään. Valkotasapaino vaihtelee erilaisissa valaistusolosuhteissa (kuva 13). Dokumentoidessa voi tulla vastaan tilanteita, jossa ei ole mahdollisuutta vaihtaa nopeasti kaikkiin kameroihin tiettyä valkotasapainoa. Tällöin kameroiden automaattinen valkotasapainon mittaaminen voi toimia erinomaisena apuvälineenä. Nyrkkisääntönä ulkona kuvattaessa on pitää valkotasapaino 5600K ja sisätiloissa 3200K. (Hara ym., 2023.)

Degrees Kelvin	Type of Light Source	Indoor (3200k) Color Balance	Outdoor (5500k) Color Balance
1700-1800K	Match Flame		
1850-1930K	Candle Flame		
2000-3000K	Sun: At Sunrise or Sunset		
2500-2900K	Household Tungsten Bulbs		
3000K	Tungsten lamp 500W-1k		
3200-3500K	Quartz Lights		
3200-7500K	Fluorescent Lights		
3275K	Tungsten Lamp 2k		
3380K	Tungsten Lamp 5k, 10k		
5000-5400K	Sun: Direct at Noon		
5500-6500K	Daylight (Sun + Sky)		
5500-6500K	Sun: through clouds/haze		
6000-7500K	Sky: Overcast		
6500K	RGB Monitor (White Pt.)		
7000-8000K	Outdoor Shade Areas		
8000-10000K	Sky: Partly Cloudy		

KUVA 13. Havainnollistus valkotasapainon vaikutuksesta kuvassa 3200K ja 5500K asetuksella erilaisissa valaistusolosuhteissa (Jirsa 2022).

Kuvaajien on päätettävä yhdessä tuotannolle yhtenäinen framerate eli kuvataajuus. Ihmissilmä näkee elokuvat ja videot yhtenäisenä videona, mutta todellisuudessa ne koostuvat useista yksittäisistä kuvista. Kuvataajuudella tarkoitetaan sitä, kuinka monta kuvaa esiintyy yhdessä sekunnissa (kuva 14). Tätä kutsutaan kansainvälisesti nimellä FPS (frames per second). Elokuvien kuvataajuuksien standardeja ovat 24fps tai 25fps. Ero johtuu siitä, että eri maissa käytetään sähköä eri taajuuksilla. Euroopassa kuvataajuuden standardi on 25fps. (Kurniawan & Hara 2023.)

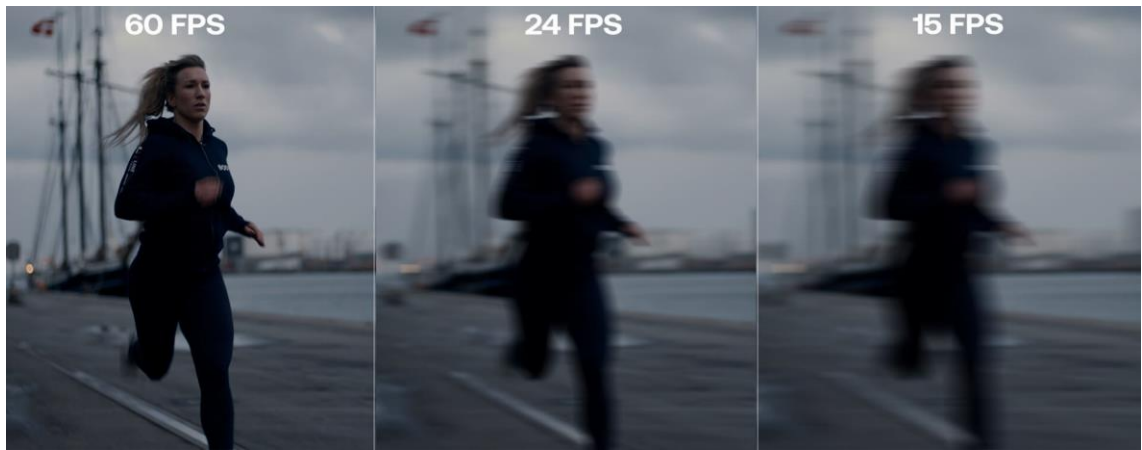

KUVA 14. Havainnollistus kuvataajuudesta 60FPS ja 24FPS (Hwung 2023).

Yhtenäisen kuvataajuuden merkitys korostuu jälkituotannossa. Projektia on mahdollista leikata ainoastaan yhdellä kuvataajuudella. Leikkausohjelma poistaa frameja videosta, mikäli suuremman videotaajuuden videotiedoston tuo pienemmän videotaajuuden projektiaikajanelle. Esimerkkinä tilanne, jossa 24 kuvaa sekunnissa (24fps) toistavalle projektiaikajanelle tuodaan 30fps video. Tällaisessa tilanteessa leikkausohjelma poistaa automaattisesti erotuksen, eli kuusi framea videosta. Tavoitteena on, että projektit kuvattaisiin yhdellä kuvataajuudella lukuun ottamatta hidastuksia. (Hwung 2023.)

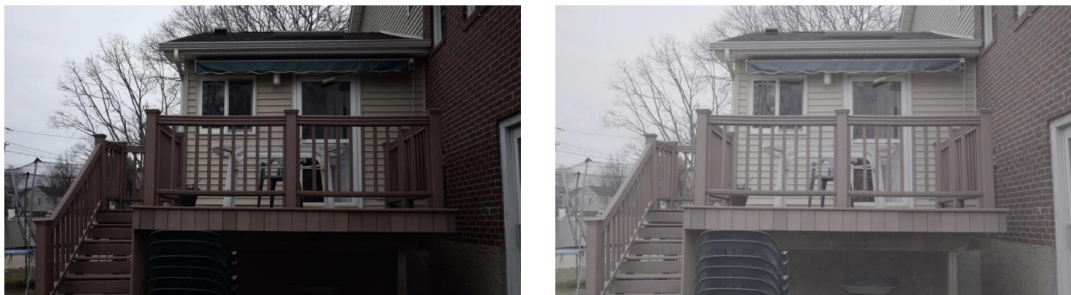
Kuvataajuudella on mahdollisuus myös leikitellä. Kuvataajuutta nostamalla on mahdollista luoda hidastuksia. Hidastus toteutetaan kuvaamalla projektin kuvataajuutta korkeammalla kuvataajuudella (Hwung 2023). Hidastuksia tehdessä kannattaa huomioida projektin kuvataajuus, esimerkiksi 25fps projektissa hidastukset kannattaa toteuttaa kuvaamalla kuvataajuuksilla, jotka ovat jaollisia 25:llä. Näitä ovat muun muassa kuvataajuudet 50fps, 100fps ja 200fps. Kuvataajuudella 50fps kuvattu yhden sekunnin video voidaan hidastaa puolella 25fps projektiaikajanelle, joka toistaa videota 25 kuvaa sekunnissa. Lopputuloksena on kahden sekunnin mittainen video. (Raveendran 2023.)

Kuvataajuus ja suljinajaka kulkevat käsi kädessä. Suljinajalla vaikutetaan siihen, miten paljon valoa pääsee kameran kennolle. Kameran kenno muodostaa tallentuvan kuvan. Mitä nopeammaksi suljinajaka asetetaan, sitä vähemmän valoa päästetään kennolle. Elokuvakameroissa käytetään useimmiten elektronista suljinta, joka mahdollistaa erilaisten suljinajakojen käyttämisen. Pääsääntöisesti videoissa tavoitellaan realistista liikettä, joka muistuttaa ihmissilmälle tuttua liike-epäterävyyttä eli motion blurria (kuva 15). Sen saavuttamiseksi suljinajan täytyy olla kaksinkertainen kuvataajuuteen nähden. Esimerkiksi järjestelmäkameralla 25fps videota kuvatessa luonnollisen liike-epäterävyyden saavuttamiseksi suljinajan on oltava 1/50. Elokuvakameroissa suljinajasta puhutaan usein termillä shutter angle. (Kurniawan & Hara 2023.)

KUVA 15. Kuva havainnollistaa kuvataajuuden ja suljinajan luomasta liike-epäterävyydestä suljinajan ollessa asetettuna kaksinkertaiseksi kuvataajuuteen nähden. (Bowker 2021.)

Värimäärittelyvaiheessa tehdään lopullinen kuvamateriaalien yhteensovitus. Tässä edesauttaa se, että kameroilla on kuvattu log-formaatilla (kuva 16). Log-formaatti säilyttää kuvassa suuremman dynaamisen kuva-alueen ja antaa mahdollisuuden määritellä valon arvoja uudelleen kuvausten jälkeen jälkituotannossa (Adler 2016.). Log-formaatti antaa joustavuutta jälkituotantoon erityisesti videon värimäärittelyyn (Langham n.d.). Kuvassa 17 havainnollistetaan log-formaatin tuomaa joustavuutta. Joustavuus mahdollistaa kuvatessa syntyneiden virheiden korjaamisen jälkituotannossa.

KUVA 16. Vasemmalla kuva on kuvattu ilman log-formaattia ja oikealla log-formaatin kanssa. Log-kuvalle tyypillistä on harmaa, värit huuhtova ulkonäkö. (Adler 2016.)

KUVA 17. Kuvassa hahmotetaan eroa, joka syntyy värimäärityllyn jälkeen log-kuvaan. Log-profiililla kuvattaessa valo- ja varjokohdista säilyy dataa, jota voidaan käyttää hyödyksi värimäärityllyssä. (Adler 2016.)

4.2.3 Kuvaaminen pimeällä

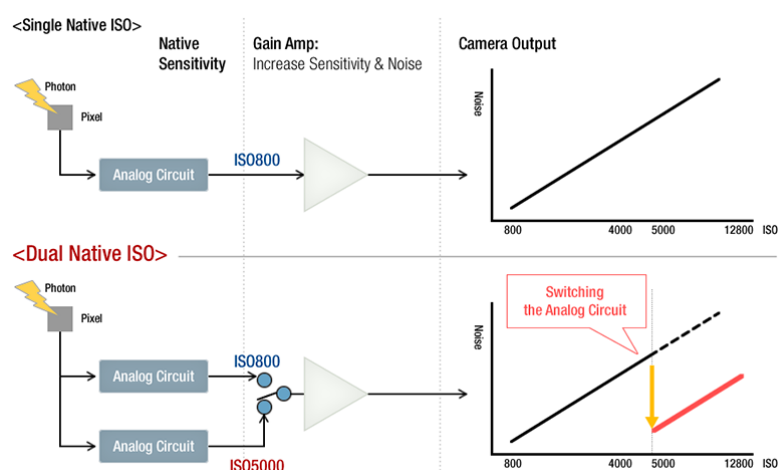
Pimeällä kuvatessa kameran ominaisuuksilla on merkittävä vaikutus lopputulokseen. Kameran ISO-herkkyys eli kameran kennon elektroninen valoherkkyys on tärkeä työkalu kuvatessa pimeässä (kuva 18). ISO-herkkyttä nostetaan pimeässä, jotta kennon valovoimaa saadaan parannettua. Tämä tapahtuu elektronisesti aiheuttaen kuvaan kohinaa eli ylimääräisiä kuvassa havaittavia visuaalisia artefakteja. (Nexxis 2020.)

KUVA 18. Havainnollistus ISO-arvon vaikutuksesta kuvan kohinaan (Ferro n.d.).

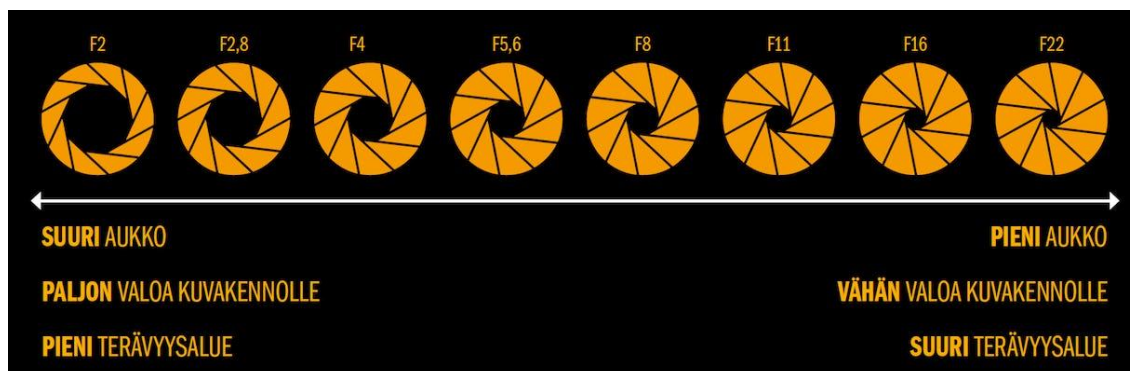
Kuvassa havaittavia artefakteja pystytään tietyissä kameroissa kontrolloimaan käyttämällä kameran Dual Native ISO -teknologiaa. Se hyödyntää kameran kennoa dynaamisesta aluetta kasvattamalla ja vähentämällä siten ISO-herkkyden

aiheuttamaa signaalin kohinaa (kuva 19). Dynaamisella alueella kuvataan sitä, kuinka paljon valo- ja varjokohdissa on sävyjä. Dynaamisen alueen laajuus vaikuttaa siihen, kuinka paljon kuvassa ilmenee jälkikäsitellyssä kohinaa (Siersbæk 2019). Dual Native ISO-arvot vaihtelevat kameramerkkien ja kamerarunkojen välillä. Tämä kannattaa huomioida kamerasuorituksen valinnassa ja suosia kameroita, jotka mahdollistavat korkean Dual Native ISO-arvon käytön. Toisinaan voi olla niin pimeää, että on tärkeämpää saada dokumentoituja hetkiä, vaikka materiaalissa ilmenee kohinaa korkean ISO-arvon takia.

KUVA 19. Havainnollistus Dual Native ISO-teknologian vaikutuksesta ja käytöstä. Vaihtaessa kamerasuorituksen toiseen natiivi ISO-arvoon kohinan määrä nousee erittäin vähän. (Panasonic 2023.)

Pimeässä kuvaamista myös helpottavat suuren aukon omaavat objektiivit. Objektiivin eli linssin aukkoarvo kertoo sen, kuinka paljon valoa pääsee kamerasuorituksen kennolle (kuva 20). Aukkoa kutsutaan usein myös himmenninaukoksi ja sitä kuvataan F-luvulla. Objektiivit, jotka omaavat suuren aukon kutsutaan valovoimaisiksi objektiiveiksi. Esimerkiksi aukkoarvot F0.95 ja F1.4 ilmaisevat suuren aukon omaavia valovoimaisia objektiiveja. Eniten tällaisista objektiiveista hyötyy hämärässä, koska ne mahdollistavat kuvaamisen ilman ISO-arvon nostamista. (Siersbæk 2017.)

KUVA 20. Suuri aukko päästää paljon valoa kuvakennolle luo pienemmän syväterävyysalueen (Siersbæk 2017).

Yöllä ja illalla kuvatessa on mahdollista, että kameran ja objektiivin valovoima ei enää riitä kuvan valaisemiseen. Tällöin suuret ja pienet valonlähteet ovat hyödyksi. Esimerkiksi taskulamppu, led-valaisin, puhelimen taskulamppu, katuvalo, tai jopa kuun valo voi toimia kuvan valaisijana. On tärkeää, että kuvaa ja sen kohdetta pystytään valaisemaan pimeälläkin seikkailijoiden toiminnan ja tunteiden näyttämiseksi. (Paar 2018.)

4.2.4 Kuvaaminen valoisalla

Pimeän ympäristön lisäksi kuvaaminen valoisassa ympäristössä tarjoaa omat haasteensa. Pimeässä kuvatessa kameroiden väliset erot kennon valoherkkydessä tulevat selvästi esille, kun taas valoisassa ympäristössä tulee kiinnittää huomiota kuvaussuuntien valintaan sekä kennolle pääsevän valon rajoittamiseen.

Videota kuvatessa kuvan valotukseen vaikuttavat kamerassa sen ISO-herkkyys, suljinaika ja objektiivin aukko sekä suotimet. Erona valokuvaukseen videokuvauksessa on vähemmän säätövaraa suljinajan ja ISO-arvon osalta. Yleisenä nyrkkisääntönä voidaan pitää sitä, että kameran suljinajan tulisi olla arvoltaan kaksinkertaisesti nopeampi kuvataajuuteen nähden luonnollisen liike-epäterävyyden saavuttamiseksi. Suljinaikaa ei tästä syystä kannata säätää valotukseen sopivaksi. (Leponiemi 2010, 24.) ISO-herkkyden muuttaminen vaikuttaa kuvan dynamiikkaan, minkä takia ISO-arvo tulisikin pitää valmistajien ilmoittamalla, kamerakohtaisesti sopivimmalla natiivi ISO-arvolla.

Koska suljinaika ja ISO-herkkyys kannattaa pyrkiä pitämään lähtökohtaisesti kiinteinä arvoina, on valotukseen liittyvät säädöt tehtävä kamerassa objektiivin aukon ja suotimien avulla. Valoisassa ympäristössä kuvatessa valon pääsyä kennolle pyritään rajoittamaan. Tämä onnistuu sulkemalla objektiivin aukkoa sekä lisäämällä harmaasuotimia objektiivin eteen. (Kotzé n.d.) Aukkoa sulkemalla myös kuvan syväterävyysalue pitenee (kuva 21). Tämä tarkoittaa sitä, että aukon ollessa lähes suljettuna kuva on läpiterävä, jolloin sekä kohde että tausta näkyvät tarkkoina kameralla. Mikäli kohde halutaan erottaa taustasta, jätetään aukko auki, jolloin objektiivi päästää kennolle enemmän valoa. (Kamerakoulu.fi 2013.) Tällaisessa tilanteessa valoisassa ympäristössä on hyödynnettävä objektiiviin kiinnitettäviä valon pääsyä rajoittavia harmaasuotimia sopivan valotuksen saavuttamiseksi (Kotzé n.d.). Suotimia tutkimme tarkemmin kohdassa 4.4.2.

KUVA 21. Suurempi aukko (pienempi F-arvo) tekee kuvaan kapeamman syväterävyysalueen. Pieni aukko tekee kuvasta läpiterävän. Syväterävyysalueen käyttäminen on yksi kuvakerronnan keinoista. (Kamerakoulu.fi 2013.)

Ulkona kuvattaessa aurinkoisella säällä on järkevää miettiä kuvaussuuntia mieluisan kohteen valaisun saavuttamiseksi. Kun valonlähteenä on Aurinko, on ainoana vaihtoehtona asemoida kuvattava kohde ja kamera haluamallaan tavalla suhteessa Aurinkoon mahdollisuuksien mukaan. Apuna Auringonvalolla valaistessa toimivat reflektorit eli heijastimet sekä valoa ja varjoja pehmentävät diffuusiokalvot. (Wu 2021.) Heijastimina voi tarvittaessa käyttää myös ympäristöstä löytyviä materiaaleja, kuten vaaleiden rakennuksien seiniä tai vesistön pintaa. Myös kevyellä varustuksella kannattaa pyrkiä valaisemaan kuvat kolmipistevalaisun periaatteen avulla, jota tutkimme enemmän kohdassa 4.6.

Kohteita voi kuvata myös vastavaloon jättäen Auringon kohteen taakse, jolloin saadaan luotua siluetteja (Nikon n.d.).

4.3 Objektiivin valinta

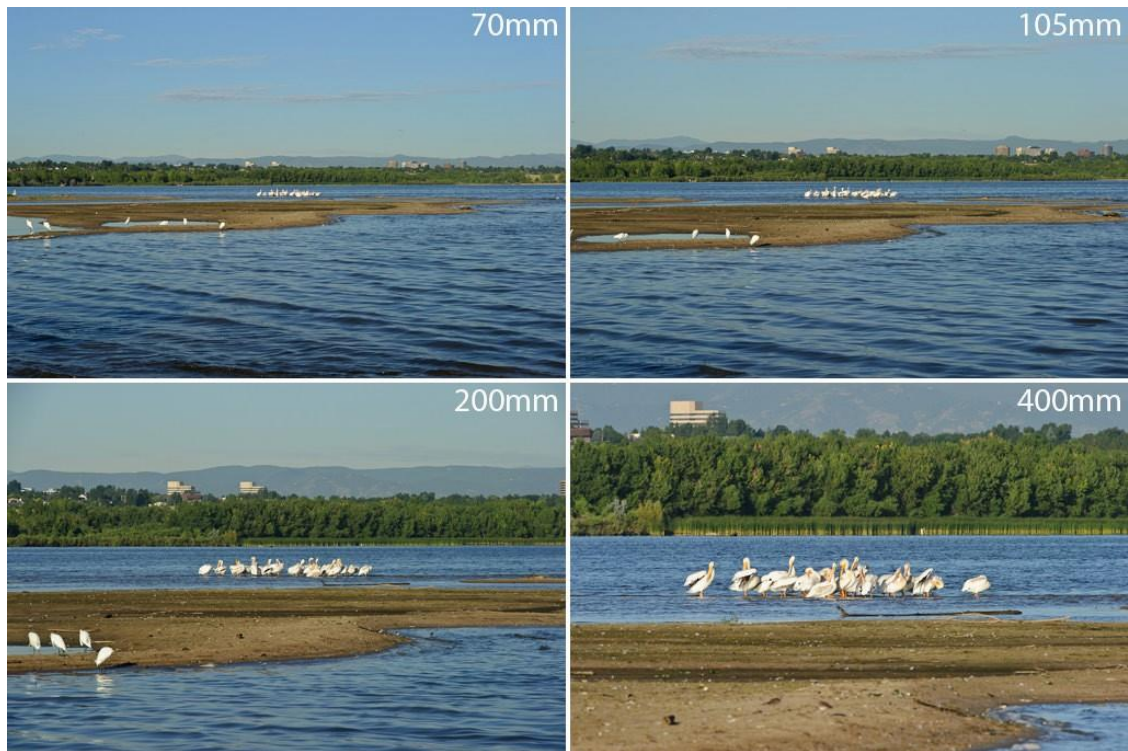
Kameran ltärkein varuste on objektiivi, jonka kautta valo pääsee kameras kennoille. Objektiivit koostuvat kahdesta objektiivien alaryhmästä: prime- ja zoom-objektiiveista (kuva 22). Prime-objektiivi on kiinteän polttovälin objektiivi. Zoom-objektiivissa polttoväliä voi vaihtaa. Yleisinä eroavaisuuksina pidetään kokoa, hintaa, valovoimaa ja monipuolisuutta. Prime-linssit ovat usein kevyempiä, hinnaltaan halvempia ja tarjoavat valovoimaa enemmän kuin zoom-linssit. Zoom-linssit ovat monipuolisempia ja voivat korvata kahdesta kolmeen prime-linssiä. Tästä syystä dokumentin kuvaamisessa hyödynnetään usein zoom-linssin tarjoamia monipuolisia polttovälejä, jotka vähentävät kannettavan tavaran määrää, vaikka linssi itsessään on painavampi, kuin yksittäinen prime-linssi. (Mansurov 2020.)

KUVA 22. Kuvassa on kaksi objektiivia: Canon 50mm F1.2 ja Canon 24-70mm F2.8. Kokoero on huomattava prime- ja zoom- linssin välillä. (Mansurov 2020.)

Zoom-objektiivin valinta vähentää linssin vaihtoja vaikeissa tilanteissa tinkimättä kuvanlaadusta, jossa vaarana voi olla lian tai veden pääsy kameras kennoon (Duckworth n.d.). *Maalta merelle kajakilla 120 km* (2021), sekä *Linnuntietä Tampereelta Yyteriin* (2022) seikkailudokumenteissa käytimme zoom-objektiiveja monipuolisuuden ja helppokäyttöisyyden takia. Zoom-objektiivit ovat mahdollistaneet meille kuvaamisen 24mm–70mm ja 70mm-300mm polttoväleillä.

Alla oleva kuva 23 havainnollistaa useiden polttovälien tuomaa kuvakerronnallista monipuolisuutta.

KUVA 23. Kuva havainnollistaa zoom-objektiivien monipuolisia polttovälejä 70mm, 105mm, 200mm ja 400mm (Mansurov 2020).

Käytimme *Maalta merelle kajakilla 120 km*, sekä *Linnuntietä Tampereelta Yyteriin* -seikkailudokumenteissa myös kiinteitä linsejä omaavia kameroita. Näitä ovat actionkamerat GoPro Hero 7 ja GoPro Hero 10, sekä drone DJI Mavic Pro. GoPro:t mahdollistavat laajemmat kuvakulmat kameran laajakulmaobjektiivin avulla (Back-Bone n.d.). Drone DJI Mavic Pro taas kuvaa tiiviimmällä 35mm polttovälillä (DJI n.d.). 35mm-50mm polttovälit ovat lähimpänä ihmisen silmän näkökenttää (Cicala 2012). Tulevaisuudessa haluamme ottaa seikkailuillemme mukaan 360-kameran, joka mahdollistaa 360 asteen näkymän jokaiseen suuntaan. 360-kameran hyödyntäminen mahdollistaa ja vaatii kuvien uudelleen sommittelua jälikäteen. Tämä helpottaa kuvaamista, mutta aiheuttaa lisätyötä jälkikäsitteilyvaiheessa. (Jokela, Ojala & Väänänen 2019.)

4.3.1 Objektiivin puhdistus

Objektiiviin saattaa päätyä sormenjälkiä, pölyä, likaa ja tahroja, jotka näkyvät videolla sumeina kohtina (Daisie team 2022). Dokumentoijan on hyvä tietää, miten puhdistaa kalliit työvälineensä oikeaoppisesti. Osa linssin lioista on helppo paikallistaa kameran linssin pintoja tutkimalla, mutta osa tarvitsee tarkempaa tutkimista.

Linssin tarkistaminen aloitetaan säätämällä tarkennus äärettömään (∞). Mikäli kamerassa on viewfinder eli etsin, voidaan sen läpi katsoa ja tarkistaa sumeiden kohtien varalta. Likoja voi myös havainnoida ottamalla kaksi kuvaa, toinen tummasta ja toinen vaaleasta pinnasta. Kuvia tarkastellaan zoomaamalla eri puolille kuvia ja havainnoimalla sameita ja epäselkeitä alueita, tahroja, viivoja ja raitoja kuvasta. Usein tahrat erottuvat linssistä jo silmin katsomalla. Objektiivin takaelementti tulee myös tarkastaa lian varalta. (Daisie team 2022.)

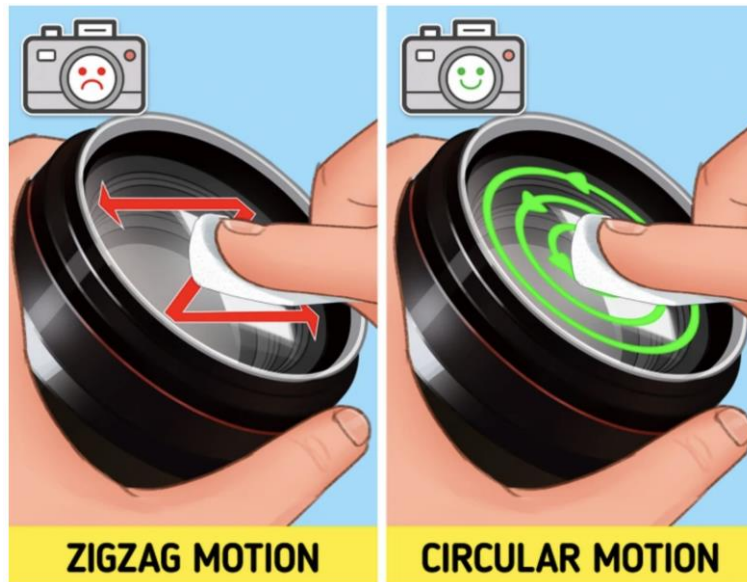
Puhdistamiseen hyödyllisiä tarvikkeita ovat pölyharja, ilmapumppu, mikrokuituliina, puhdistusaine suihkupullossa ja esikostutetut liinat hankalien jälkien poistoon (Daisie team 2022). Kameran puhdistussarjoja myydään myös valmiina paketteina, jolloin mukana tulee kaikki edellä mainitut työvälineet (kuva 24). Objektiivin puhdistuksessa työvaiheiden järjestyksellä on suuri merkitys.

KUVA 24. Zeissin objektiivin puhdistussarja sisältää pölyharjan, ilmapumpun, mikrokuituliinan, linssin puhdistusaineen ja esikostutettuja liinoja (Zeiss n.d.).

Puhdistus aloitetaan ilmapumpulla puhaltamalla kaikki irtoava roska ja lika pois linssistä. Tämän jälkeen pölyharjalla voidaan viimeistellä irtolian poisto linssiltä.

Objektiivia pidetään niin, että pöly ja lika tippuu pois linssiltä. Irtolian poisto varmistaa sen, että linssin pintaan ei synny naarmuja, kun sen pinta puhdistetaan mikrokuituliinalla. Mikrokuituliinaan lisätään linssinpuhdistusainetta, jonka jälkeen linssin puhdistaminen aloitetaan pyörittävällä liikkeellä linssin keskiosasta ulkoreunoja kohti poistaen sormenjäljet, öljy ja liat, kuten kuvassa 25. (Daisie team 2022.)

KUVA 25. Linssin puhdistus linssiä rasittavalla tekniikalla ja oikealla tekniikalla. Circular motion eli pyöreä liike on paras tapa puhdistaa kameran objektiivin linssi. (5-Minute crafts n.d.)

4.4 Kameran lisävarusteet

Itse kameroiden lisäksi kuvauskalustoon kuuluu arsenaali lisävarusteita. Lisävarusteita ovat mitkä tahansa kameran ulkoiset välineet, jotka parantavat kameran käsittelyä tai videon tuottamista. Tarpeeksi laadukkailla, omaan tarpeeseen soveltuvilla lisävarusteilla helpotetaan kuvauksen onnistumista (Lehtinen 2018).

Erilaisia kameran lisävarusteita eri tarkoituksiin on markkinoilla tarjolla erittäin paljon. Se, millaisia lisävarusteita eri tuotannot vaativat onnistuakseen on projektikohtaista ja varusteiden tarpeeseen vaikuttavia muuttujia on runsaasti. (Desktop Documentaries n.d.). Tästä syystä tarkastelemme seuraavaksi

erilaisten lisävarusteiden käyttötarkoituksia ja hyödyllisyyttä seikkailudokumenttia kuvatessa.

4.4.1 Kamerajalustat

Videokuvaukseen tarkoitetut kamerajalustat toimivat kamerasalkuna, niiden päätehtävä on vakauttaa kuvaamista ja helpottaa kameraliikkeiden toteuttamista (Scandinavian Photo 2023). Keskitymme käsittelemään seikkailudokumenttien kuvaamista kevyen tuotannon näkökulmasta, joten käsittelemme kevyitä kamerajalustoja (kuva 26), jotka kulkevat useimmilla seikkailijoille helposti mukana. Näihin kuuluvat kolmijalat, monopodit ja gimbaalit.

Jalustaa valittaessa tulee huomioida muutama seikka. Alla listattuna tärkeimmät huomionarvoiset asiat:

- Kamerajalustan enimmäiskuorma suhteessa oman kamerasalkeen painoon.
- Kamerajalustan korkeus suhteessa oman käyttötarkoituksen tarpeeseen.
- Kamerajalustan paino suhteessa kantokapasiteettiin.
- Kamerajalustan pää. (Scandinavian Photo 2023.)

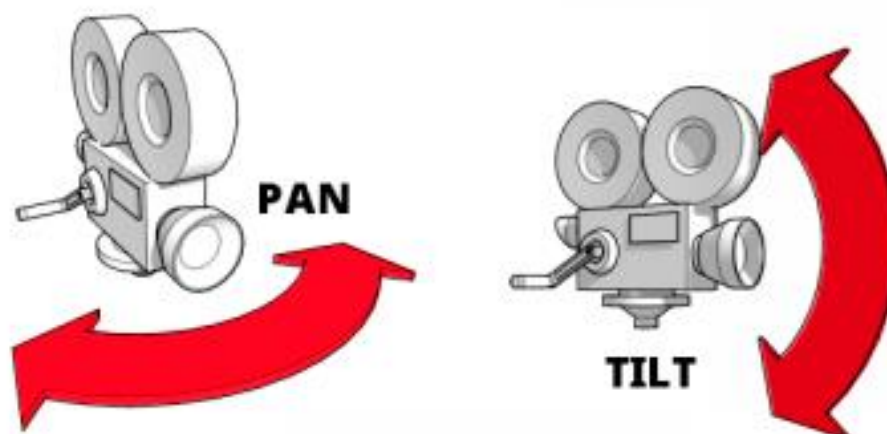

KUVA 26. Kuvassa videokuvaukseen tarkoitettu kevyt kolmijalka Manfrotolta. Kolmijalassa on videokahva ja kinopää eli jalustapää nestevaimennuksella. (Manfrotto n.d.)

Kamerajalustan päitä on neljä erilaista: 3-suuntainen, kuulapää, gimbaalipää ja videopää. 3-suuntainen on usein kevyin vaihtoehto, sekä toiminnaltaan yksinkertaisin ja helppokäyttöinen, mutta kameran liikkeet eivät ole kovin vakaata. Kuulapäässä on yksi otetta vapauttava ja kiristävä kahva. Liikkeet onnistuvat tällaisella jalustalla vakaasti. Gimbaalipäätä käytetään lähinnä keventämään painavaa kameraa, jotta sitä olisi nopeampi operoida esim. lintuja tai urheilua kuvatessa. Videopää on paras videokäyttöön, koska liikuttaminen on helppoa niin vaaka-, että pystysuunnassa. Videonpään vastapaino ja nestevaimennus takaavat sulavan liikkeen. (Siersbæk 2021.)

Jalustoissa tavataan kahta lukitusmekanismia, jolla kamera kiinnitetään jalustan päähän, kiertolukko tai pikalukko. Kiertolukko kierretään kameran pohjan inserttiin kiinni ja on usein vankempi lukitustapa, tosin hitaampi. Pikalukot kiinnitetään kameran pohjaan, jonka avulla kamera saadaan lukittua tai irrotettua itse jalustasta nopeasti ja helposti. (Winter S. 2022.)

Jalusta mahdollistaa sulavia kameran liikkeitä, kuten pannaus ja tilttauksia, eli vaakasuuntaisia ja pystysuuntaisia kameran liikkeitä (kuva 27) (Lamphere 2020). Kolmijalkaisten jalustojen lisäksi tämän mahdollistavat myös monopodit videopäällä ja moottoroidut kuvanvakaimet eli gimbaalit. Gimbaalit antavat kuvaajalle mahdollisuuden liikkua kameran kanssa niin, että kuva pysyy silti vakaana (Nguyen 2021).

KUVA 27. Kameranliikkeet pannaus ja tilttaus (Lamphere 2020).

Seikkailudokumentissa *Linnuntietä Tampereelta Yyteriin* käytimme jalustaa usein kuvaamaan haastattelu- ja yhteispuhekuvia. Kamerajalusta oli myös hyödyllinen kuvatessa kuvituskuvia, jossa kävelimme yhdessä kameran edestä. Kolmijalka mahdollisti kameran jättämisen miehittämättömäksi. Kyseisellä retkellä mukamme oli kaksi jalustaa. Perinteinen teleskooppikolmijalka ja matala, muokattava Gorillapod-jalusta (kuva 28). Gorillapod-jalustat ovat rakenteeltaan kevyitä ja helppoja kuljettaa mukana sekä erityisen käteviä kameran asemoimiseen nopeasti (Hopewell 2022).

Kuva 28. Kuvassa Joby Gorillapod–erikoisjalusta jonka avulla järjestelmäkamera on kiinnitetty kaiteeseen (Hopewell 2022).

4.4.2 Suotimet

Suotimet eli linssifiltterit ovat työkalu, jolla kuvaaja pystyy kontrolloimaan ja manipuloimaan valoa ja kuvan värejä, lisäämään efektejä ja poistamaan kuvasta heijastuksia. Suotimen tehtävä voi olla myös suojata objektiivia roiskeilta, naarmuilta ja iskuilta. (Anagnostopoulos 2023.) Filttereiden auttavat kuvakerronnassa eri keinoin. Tästä syystä linssifilttereitä on syytä testailta ja havainnoida halutun lopputuloksen saavuttamiseksi.

Käytetyin suodin videoita kuvatessa on ND-suodin (neutral density) eli harmaasuodin, jonka avulla kontrolloidaan valon määrän pääsyä kameran kennolle (kuva 29). ND-suodin on suunniteltu kirkkaan kuvan tuottamiseen ilman, että suodin sävyttää kuvaa. ND-suotimen avulla kirkkaassa päivänvalossa

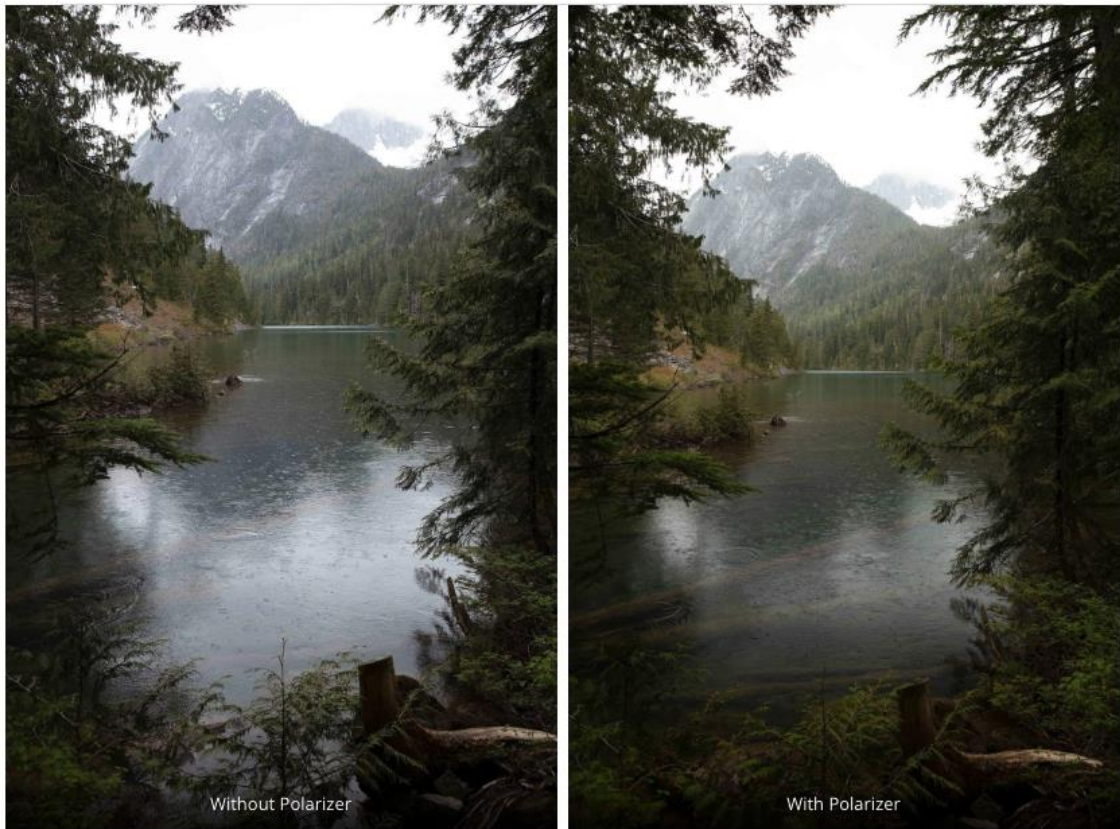
pystytään säilyttämään kameran suljinajan ja objektiivin aukon asetukset, jotka mahdollistavat luonnollisen liike-epäterävyyden ja mielekkään, elokuvallisen syväterävyyden. ND-suotimia käyttämällä vältetään ylivalottuneet ja pestyt, haaleat kuvat. (Shinnick 2017; Filmmakers Academy 2021).

KUVA 29. ND-suodin vähentää kennolle tulevan valon määrää. Kuvassa ND-suotimen alue on kuvan ainoa oikein valotettu alue. Kuva havainnollistaa ND-suotimenkäyttötarkoitusta valoisassa. (Emperley 2010.)

UV-suotimet usein sekoitetaan suojasuotimen (protection filter) kanssa, koska molemmat linseistä ovat läpinäkyviä. Toisin kun suojasuodin, UV-suodin nimensä mukaisesti suodattaa linssille tulevaa UV-säteilyä. Useimmissa tapauksissa UV-suodin ei ilmene näkyvästi kuvasta ja useimmat kamerat suodattavat UV-säteilyä ilman lisättävää suodinta. Tärkeintä onkin käyttää suojasuodinta tai UV-suodinta kalliin objektiivin suojaamiseen, vaikka UV-suodinta ei siihen suoranaisesti olekaan tehty. (Anagnostopoulos 2023.)

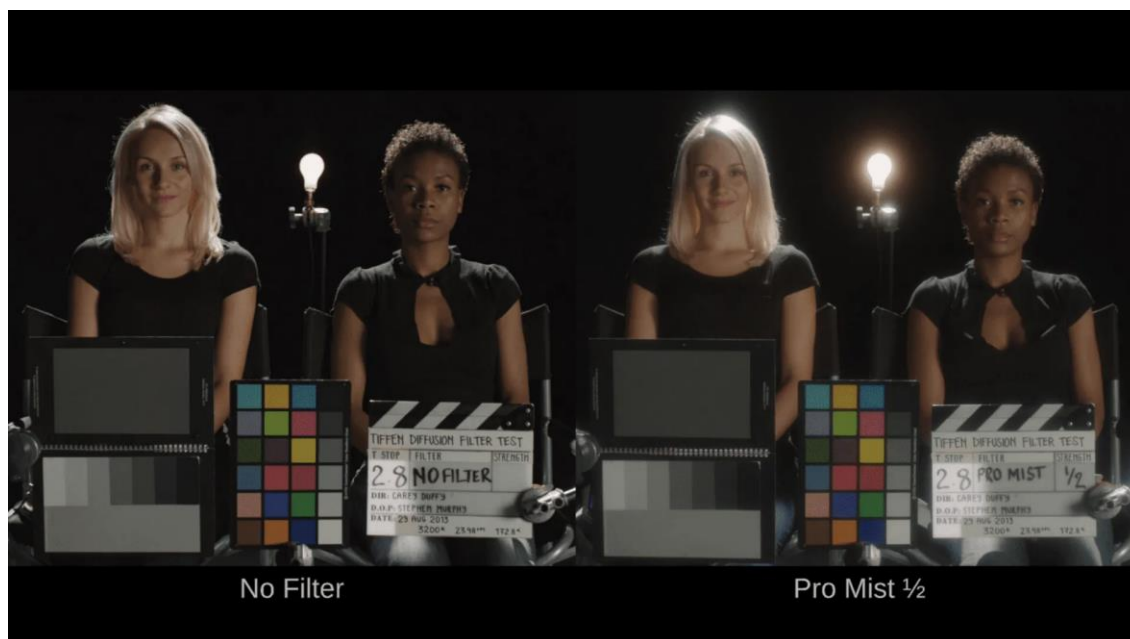
Polarisaatiosuodin suodattaa kuvasta heijastunutta valoa, jonka avulla kuvasta saadaan poistettua esimerkiksi veteen, hiuksiin tai ikkunaan syntyviä heijastuksia (kuva 30). Polarisaatiosuodin lisää samalla kuvan kontrastia ja tekee taivaasta sinisemmän. (Shinnick 2017.) Seikkailussa polarisaatiosuodin voi olla hyödyllinen, jos kuvataav vaikkapa vedessä uivia kaloja, maisemakuvia tai sukeltavia ihmisiä.

KUVA 30. Kuva ilman polarisaatiosuodinta ja polarisaatiosuotimen kanssa. Polarisaatiosuodin poistaa vedestä heijastuksia, jolloin veden alla olevat puut tulevat paremmin esiin vedestä. (Williams 2023.)

Polarisaatiosuotimia ja ND-suotimia on tarjolla pyörösuotimina. Pyörösuotimella voidaan muokata ND:n tai polarisaation määrää. Dokumentteja kuvattaessa hyödyllisimpiä ovatkin pyörösuotimet, koska erillisiä suotimen vaihtoja tarvitsee tehdä vähemmän ja nopeat muutokset valaistukseen tai heijastuksiin voidaan tehdä pyörösuodinta pyöräyttämällä. (Anagnostopoulos 2023.)

Diffuusiosuotimilla saadaan vähennettyä digitaaliselle kuvalle tyypillistä tarkkuutta. Ne mahdollistavat pehmeämmän kuvan tuottamisen. (kuva 31). Diffuusiosuotimen kolme tehtävää ovat pehmentää kuvaa, korostaa kuvan kirkkaimpia kohtia hehkulla ja nostaa kuvan varjoja ja kontrastia. Näin filteri saa rikottua digitaalisten kameroiden luoman tyylin ja tuovat kuvaan filmimäistä ilmettä. Käytetyimpiä diffuusiosuotimia ovat Black Pro-Mist-suodin, sekä Black Satin-suodin. (Shinnick 2017; Filmmakers Academy 2021.)

KUVA 31. Kuva ilman suodinta ja Pro Mist 1/2 diffuusiosuotimen kanssa (Tiffen 2023).

Anagnostopoulosin (2023) mukaan suotimen suosituimmat kiinnitysmuodot ovat objektiiviin ruuvattavat filtterit (screw-on filters), neliöfiltterit (square filters), suorakulmaiset filtterit (rectangular filters), objektiiviin tai adapteriin laitettava sisäiset filtterit (drop-in filter) ja kameran kennon eteen asetettavat filtterit (sensor clip-in filters). Olemme käyttäneet seikkailudokumenttia kuvattaessa objektiiviin kiinnitettäviä screw-on-filttereitä. Screw-on-filtterit ovat kooltaan pieniä ja liikkuvat kameran linssin mukana kätevästi.

4.4.3 Kameran rigaaminen

Terminä rig tarkoittaa yleisesti kokonaisuutta, jonka muodostavat kamera ja siihen liitettävät lisätarvikkeet, jotka ovat tarpeellisia videon tuottamisessa. Lisätarvikkeiden kiinnitys vaatii rigaamista eli lisätarvikkeiden kiinnittämistä kameraan (kuva 32). Kuvattaessa elokuvakameralla tai järjestelmäkameralla rigaaminen tarvitsee omat tarvikkeensa. (Coburn 2017.)

KUVA 32. Kuvassa on tyypillinen järjestelmäkameralle luotu kamerarigi (Parnell-Brookes 2023).

Kameran rigaamisessa on tarkoituksena luoda paikkoja lisätarvikkeiden kiinnittämiseen kameran ympärille ja helpottaa kameran käsittelemistä sekä suojaamista. Pohjana rigaukselle toimii camera cage eli kameran ulkopuolinen häkki tai kehikko, joka suojaa kameraa ja luo sen ympärille useita kiinnityspaikkoja. Häkkiin saa kiinnitettyä esimerkiksi kamerakahvan, kameran tukitangot kiinnikkeineen, sivukahvan, monitorin ja mikrofonin. Tukitankoihin voidaan kiinnittää linssiä tukevan tukiosan, follow focus-tarkennusjärjestelmän ja matte boxin eli vastavalosuoja. (Coburn 2017.)

Kuvaajan tarpeet vaikuttavat siihen, millainen rigi kannattaa rakentaa. Jos aikomuksena on esimerkiksi kuvata olalta, on hyvä luoda rigi, jossa on muotoiltu olkapehmuste. Vaihtoehtoisesti helpottaaksesi kuvan tarkkailua on rigiin syytä kiinnittää monitori. Erilaisia mahdollisia rigejä on lukuisia erilaisia. (Coburn 2017.)

4.4.4 Monitori

Yksi kameran lisävarusteista on kameran ulkoinen monitori. Se helpottaa kuvaajan työtä kuvan komposition eli asetelman, valotuksen ja tarkennuksen säätämisessä. Käytännössä monitorilla tarkoitetaan kameran ulkoista näyttöä,

josta kameran kennolle tallentuvaa kuvaa voidaan tarkastella kuvatessa, kuten kuvassa 33. (Butler & Baskin 2017.) Lähes kaikkiin kameroihin on mahdollista asentaa ulkoinen monitori. Useimmiten laite asennetaan kameran ulkopuolille sopivaan paikkaan erilaisia tähän tarkoitettuja pidikkeitä, kuten magic arm-pidikettä hyödyntäen (Coburn 2017).

KUVA 33. Fujifilm xt-4 -järjestelmäkameraan kiinnitetty ulkoinen monitori (Kuva: Tuisku Nieminen 2023).

Monissa ammattikäyttöön tarkoitetuissa elokuvakameroissa on pieni sisäänrakennettu näyttö, tai ei näyttöä lainkaan, joten kuvaaminen vaatii ulkoisen monitorin asentamisen kuvan huolellista tarkkailua varten (Depew 2021). Useimmissa järjestelmäkameroissa on sisäänrakennetut näytöt, joiden avulla voidaan kuvata niin kuvaa kuin videotakin, mutta näytöt ovat yleensä pieniä ja vaikeita käyttää, etenkin jos kamera on esimerkiksi videovakaajassa kiinni. Ulkoiset monitorit ovat myös sisäänrakennettuja näyttöjä kirkkaampia, toistavat värejä laadukkaammin ja tarjoavat monipuolisesti työkaluja kuvan tarkennuksen, valotuksen ja komposition tarkkailuun. (Peek 2022.) Myös actionkameroihin on saatavilla ulkoisia monitoreja.

Monitorien koot ja ominaisuudet vaihtelevat. Koon valinnassa on hyvä miettiä sen käytännöllisyyttä omassa käytössä, etenkin seikkailudokumenttien tuotannossa. Muiden ominaisuuksien osalta kannattaa tutkia monitorin virrankäyttöä ja

datansiirtoa. Yleisin tapa siirtää kuvadata kamerasta monitoriin on tähän soveltuvan hdmi- tai sdi-kaapelin avulla (Prada 2022). Virran monitorit saavat useimmiten omista akuistaan, tai kamerasta virtakaapelin avulla. Monitorin käyttö lisää joka tapauksessa virrankulutusta seikkailun aikana. Tämä kannattaa huomioida dokumentin suunnitteluvaiheessa.

4.4.5 Ääntallennus

Seikkailudokumentin kuvamateriaalin tuottamisen lisäksi ääntallennus on olennainen osa toimivaa tarinankerrontaa. Äänellä luodaan seikkailudokumentille tunnelma ja luodaan mielikuvia. Huonolaatuinen ääni pilaa hyvinkin kuvamateriaalin, joten äänittämiseen kannattaa panostaa hyvä laatusilla mikrofoneilla (Digitakojat 2017).

Monissa video- ja järjestelmäkameroissa on sisäänrakennetut mikrofonit ääntallennusta varten. Sisäänrakennetut mikrofonit ovat usein laatunsa puolesta välttäviä tai huonoja. Tällaiset mikrofonit tallentavat kaikkea ympärillä tapahtuvaa ääntä, eivätkä ne ole kohdistettuja. Tällöin ympäristöstä tallentuu paljon ylimääräistä ääntä, jonka karsimiseen kuluu aikaa jälkityövaiheessa (Scandinavian photo 2019). Ongelman ratkaisevat videomikrofonit ja kenttätallentimet.

Videomikrofoni on kameran ulkoinen lisävaruste, jolla saadaan korvattua kameran sisäänrakennettu mikrofoni sekä tallennettua korkeatasoista ääntä. Videomikrofoni kiinnitetään kameraan usein esimerkiksi miniplug- tai XLR-liittimillä, ja niiden äänittämä ääniraita tallentuu suoraan samaan tiedostoon kuvatun videon kanssa. Videomikrofoni kiinnittyy usein suoraan kameran päälle salamakenkään, kuvaussuuntaan osoittaen kuvan 34 mukaisesti. Videomikit ovat suuntamikkejä ja ne tallentavat äänen juuri siitä suunnasta, jota kulloinkin kuvataan (Scandinavian photo 2019).

KUVA 34. Røde videomic NTG asennettuna järjestelmäkameran salamakenkään (von Voss 2019).

Videomikrofonien lisäksi laadukasta ääntä seikkailun aikana saadaan tallennettua kentätallentimilla (kuva 35). Zoom kertoo verkkosivuillaan (n.d.) kentätallentimien olevan mukana kuljetettavia akku- tai paristokäyttöisiä äänitallentimia, joilla on mahdollista tallentaa korkealaatuista ääntä usealle raidalle sekä tallennusformaatille tallentimesta riippuen. (Zoom n.d.) Suuri osa kentätallentimista mahdollistaa stereoäänittämisen ja laitteisiin onkin usein mahdollista vaihtaa erilaisia stereopareina toimivia mikrofoneja (Zoom 2023). Kenttätallentimet ovat hyödyllisiä välineitä seikkailuilla ambienssiäänien sekä puheen äänittämiseen.

KUVA 35. Zoom H6 kenttätallennin XY-stereomikrofonin kanssa (Flint 2013).

4.4.6 Kantovarustus

Kameran kuljettamista varten on kehitelty erilaisia kantovarusteita helpottamaan kameran nopeaa saatavuutta kuvanottohetkellä ja suojamaan kameraa.

Kameran esiin ottaminen joka kerta repusta tai laukusta ei ole aina paras vaihtoehto, esimerkiksi vaelluksella toimintaa nopeuttaa erilaiset kiinnikkeet, joilla kamera voidaan kiinnittää nopeasti vaikkapa rinkan viilekkeeseen tai olalle (Roamer Photography 2023). *Linnuntietä Tampereelta Yyteriin* -dokumentissa käytössämme oli Peak Design Capture clip-kiinnike, jonka avulla pääkamera Sony A7iii kulki lähes koko matkan ajan käden ulottuvilla rinkan viilekkeessä kiinni, kuten kuvassa 36.

KUVA 36. Kuvassa järjestelmäkamera kiinnitettynä repun remmiin Peak Design Capture Clip-kiinnikettä hyödyntäen (Peak Design n.d.).

Kameran kantamista seikkailun aikana helpottavat myös perinteiset kamerahihnat ja -valjaat (Roamer Photography 2023). Hihnat ja valjaat ovat loistava ratkaisu etenkin tilanteessa, jossa kameraa ei ole mahdollista kuljettaa repussa, esimerkiksi *Maalta merelle kajakilla 120 km* -dokumenttia kajakista kuvatessa kamerahihnat olivat erityisen hyödyllisiä. Hihnojen huonoja puolia ovat mahdollinen epäergonomia ja se, että kamera pääsee liikkumaan hihnan varassa, joka voi esim. haastavimmilla vaellusosuuksilla vaarantaa kameran yllättäville iskuille (Roamer Photography 2023).

4.4.7 Akut

Akut ovat olennainen osa kameroiden toimintaa. Akku on kameran kannettava virtalähde, joka kykenee varastoimaan sähköenergiaa sähkökemiallisessa muodossa. Akku voidaan myös purkaa vapauttaen sähköenergia sähkölaitteen käyttöön ja jälleen ladata myöhemmin uudelleen hyödyntäen sähkökemiallista varausprosessia akun sisältämien happojen ja metallien avulla. (Varta Automotive 2023.)

Akkuja on kapasiteetiltaan erilaisia. Akun koko vaikuttaa siihen, paljonko se kykenee varastoimaan sähköenergiaa. Lähtökohtaisesti suurikokoisemmat akut ovat kapasiteetiltaan suurempia, mutta kapasiteettiin vaikuttaa myös akun kennotyypit sekä laatu (Akkutehdas n.d.). Eri kameroiden akkukestot sekä kapasiteetit on listattu kameravalmistajien kotisivuilla. Näiden tietojen avulla on mahdollista arvioida, paljonko seikkailulle on syytä pakata mukaan akkuja kuvaamista varten.

Linnuntietä Tampereelta Yyteriin -dokumenttia kuvasimme pääkameroillamme noin 90 minuuttia päivässä. Taulukkoon (liite 2) koottujen akkukestojen avulla voi todeta, että Sony a7III -järjestelmäkameran akkukesto on 120-180 minuuttia ja Fujifilm xt4 -järjestelmäkameran akkukesto on noin 85 minuuttia. Seikkailulla tyhjjeni siis noin yksi akku päivässä kummallakin pääkameralla kuvatessa. Seikkailun yhteispituus oli neljä vuorokautta, eli koko seikkailulle tulisi varata 1 akku per päivä, eli $1 \times 4 = 4$ akkua, mikäli matkalla akkujen lataaminen verkkovirralla tai virtapankista ei ole mahdollista. *Linnuntietä Tampereelta Yyteriin* -dokumenttia kuvattaessa Sony a7III kulutti kolmessa päivässä kaikki kolme mukana ollutta akkua, joten viimeisenä iltana virtapankista oli ladattava yksi akku viimeiselle seikkailun päivälle.

Seikkailun kuvausta suunnitellessa on siis kiinnitettävä huomiota mukaan valittujen kameroiden akkukestoihin ja varata retkelle riittävä määrä akkuja suhteutettuna arvioon kuvausminuuttien määrästä. On kannattavaa pakata mukaan ylimääräisiä kameran akkuja, jotta niitä on mahdollista ladata liikkeessä. Kameroiden akkujen lisäksi seikkailulla on usein tarvetta ladata muitakin sähkölaitteita, kuten matkapuhelimia ja valaisimia. (Kai n.d.) Virtapankin

kapasiteetin avulla voi laskea, montako kertaa sillä on mahdollista ladata eri kokoisia akkuja. Esimerkiksi virtapankilla, jonka kapasiteetti on 20 000 mAh, voi ladata Sony a7iii -järjestelmäkameran 2040 mAh:n akun $20\,000\text{ mAh} / 2040\text{ mAh} \approx 9,8$ kertaa. Todellisuudessa virtapankin kapasiteetti kulutettaisiin useiden sähkölaitteiden lataamiseen.

Talven kylmät olosuhteet vaikuttavat akkujen kapasiteettiin heikentävästi, sillä ne hidastavat kennojen sisällä tapahtuvaa sähkökemiallista reaktiota akkua ladattaessa sekä purkaessa. Polarheaterin (n.d.) internet-sivulla mainitaan nyrkkisääntönä, että kylmästä -18°C täyteen ladatusta akusta saadaan virtaa ulos vain 40–50 %. Pakkasen ollessa -30°C virtaa saadaan ulos enää vain 25–30 %. Lisäksi tuodaan esille, että kylmä akku ei ota virtaa vastaan, joten sitä on turha ladata. (Polarheater n.d.) Tämä tulee huomioida talviseikkailun kuvauksen suunnittelussa ja miettiä vaihtoehtoja säilyttää akkuja lämpimissä taskuissa tai varata mukaan enemmän akkuja.

4.4.8 Muisti, tallentaminen ja varmuuskopiointi

Materiaalin tallentaminen digitaalikamerassa tapahtuu muistikortille. Kortteja on malleiltaan ja ominaisuuksiltaan erilaisia (kuva 37). Seikkailulle muistikortteja valitessa tulee kiinnittää huomiota kamerasovelluksiin, käytettäviin tallennusformaatteihin sekä seikkailun pituuteen. Seuraavaksi tarkastelemme erilaisia muistikortteja ja niiden ominaisuuksia.

KUVA 37. Erilaisia muistikorttimalleja (Harker 2018).

Retkelle valittu kamera määrittelee vaatimustensa puolesta, millaisia muistikorttimalleja siinä voidaan käyttää. Alla listattuna erilaisia muistikorttityyppejä:

SD-kortit ovat muistikorttityypeistä yleisimpiä ja niitä käytetään suurimmassa osassa digikameroita. SD-kortteja on olemassa useassa eri koossa ja nopeudessa. (Fotomonza 2021.) *Linnuntietä Tampereelta Yyteriin* -dokumentin kuvauksissa molemmissa pääkameroissa käytettiin SD-kortteja.

MicroSD-kortti vastaa ominaisuuksiltaan suurilta osin perinteistä SD-korttia, mutta on fyysisesti kaikkein pienin saatavilla oleva muistikortti. Kokonsa puolesta se on hyödyllinen droneissa ja actionkameroissa. (Fotomonza 2021.) Käytimme edellä mainituissa kameroissa MicroSD-korttia seikkailudokumenttiprojekteissamme, *Maalta merelle kajakilla 120 km* (2021) ja *Linnuntietä Tampereelta Yyteriin* (2022).

CFast-kortti on CompactFlash muistikortin uudempi versio, joka on yleinen kortti järjestelmäkameroissa. Suuren kokonsa ja nopeutensa vuoksi tämä korttimalli on käytössä ammattikäytössä ja elokuvatuotannossa. (Fotomonza 2021.)

CFexpress-kortit ovat tällä hetkellä markkinoiden nopeimpia ja tehokkaimpia muistikortteja. Näistä korteista on olemassa kolmea eri tyyppiä, joiden väliset erot ovat fyysisessä koossa sekä nopeudessa. Uusimmat Panasonic, Nikon, Canon ja Sony ammattilaiskamerat käyttävät CFexpress-kortteja. (Fotomonza 2021.)

Kun on selvillä, millaisia muistikorttimalleja seikkailulle valituissa kameroissa voidaan käyttää, on mahdollista perehtyä sopivan muistikorttimallin koko- ja nopeusvaihtoehtoihin, jotka sopivat omaan käyttötarkoitukseen parhaiten. Esimerkiksi *Linnuntietä Tampereelta Yyteriin* -dokumentissa pääkameroiden muistikorttivalinnoissa otimme huomioon erilaisten SD-korttien luku- ja kirjoitusnopeuksia sekä muistikapasiteetteja suhteessa valitsemaamme videoformaattiin ja arvioimamme kuvamateriaalin määrään.

SD-korttien koko ilmoitetaan GB-lukemalla. Tämä lukema kertoo kortin kapasiteetin gigatavuina. HC-päätteisten korttien tallennuskapasiteetti on 4-32GB ja XC-päätteisten korttien 64-2000GB. (Fotomonza 2021.) Esimerkiksi 4K-resoluutiolla kuvattaessa yleisellä 100Mb/s bittinopeudella saadaan 128 gigatavun kortille mahtumaan $(128 \cdot 1024) / (100 \text{ Mb/s} / 8) \approx 10486$ sekuntia eli noin 3 tuntia videota. Seikkailudokumenttiprojekteissamme yhdessä päivässä

kuvamateriaalia on tallentunut noin 1,5 tuntia per pääkamera, eli 4K-resoluutiolla 100Mb/s nopeudella 128 GB kortti riittäisi kokonsa puolesta kahdelle päivälle. Tähän on syytä varautua arvioimalla kuvattavan materiaalin määrä yläkanttiin, jotta kortteja tulee riittävän monta matkaan.

Muistikortin luku- ja kirjoitusnopeudet kertovat kortin nopeudesta siirtää dataa. Kirjoitusnopeus kertoo, kuinka nopeasti kamera kykenee tallentamaan kortille, lukunopeus ilmaisee, kuinka nopeasti materiaalin pystyy siirtämään kortilta vaikkapa tietokoneelle. Muistikortin maksimi tiedonsiirtonopeus ilmoitetaan UHS-I ja UHS-II merkinnöillä. UHS-I-kortit siirtävät enintään 100 Mt/s ja UHS-II –kortit enintään 285 Mt/s. Videokuvauksessa UHS-II-kortit ovat suositeltavia. Videokäytössä tulee myös huomioida muistikortin videonopeusluokka. Korkearesoluutioista 4K-videota kuvattaessa luokan on oltava vähintään V30. (Fotomonza 2021.) Alla oleva kuva 38 kertoo muiden videoformaattien muistikortin vaatimuksista.

Write	Speedclass			VIDEOFORMAT			
	Class	UHS	VIDEO	8K	4K	FHD	SD
90 MB/S			V90				
60 MB/S			V60				
30 MB/S		U3	V30				
10 MB/S	U10	U1	V10				
6 MB/S	U6		V6				

KUVA 38. Kuvassa taulukko SD-korttien videoluokituksista. Videoluokituksella kuvataan kortin kirjoitusnopeutta. (Scandinavian Photo 2023.)

Kuvattu materiaali kannattaa varmuuskopioida jo kuvausten aikana mahdollisuuksien mukaan esimerkiksi kovalevylle tai pilvipalveluun. Etenkin pitemmillä seikkailuilla tämä on hyvä tapa toimia. Jos seikkailun aikana ei ole mahdollisuutta varmuuskopioida materiaalia, kannattaa täyttyneet muistikortit pakata ja kuljettaa turvallisesti, jotta materiaali säilyy tallessa. (Rowlands 2023.)

Seikkailun jälkeen materiaali on järkevintä varmuuskopioida kahteen erilliseen paikkaan. Esimerkiksi kahdelle eri kovalevylle, pilvipalveluihin tai tietokoneelle.

Materiaalia ei kannata kopioida kovalevyiltä toiselle, turvallisimmin keino kopioida materiaalia on suoraan muistikortilta kovalevylle. Varmuuskopioita tehdessä materiaali on syytä kansioida omalle työskentelylle parhaalla tavalla, jotta jälkityöstä saadaan jouhevaa. (Jordan 2023.)

4.5 Kuvauskaluston suojaaminen ja pakkaaminen

Ennen seikkailua, suunnittelu- ja valmisteluvaiheessa vastassa on kuvauskaluston pakkaaminen mukaan matkalle. Samalla tulee miettiä kaluston asianmukaista suojaamista seikkailun aikana. Sekä kaluston suojaamiseen että pakkaamiseen vaikuttaa se, millainen seikkailu on kyseessä. (Tiili 2023, liite 1)

Seikkailun luonne määrää, miten kalustoa kuljetetaan mukana kuvausten aikana. Jos kyseessä on esimerkiksi road trip -matka, tai pääosin päiväretkistä koostuva seikkailu, on kalustoa järkevää kuljettaa laadukkaassa kamerareppussa, laatikossa tai laukussa, jonne kaiken tarvittavan saa mahtumaan organisoidusti. (Mandagie 2019.) Mikäli seikkailussa kuvauskalustoa ei voida kuljettaa ja säilyttää turvallisesti erikseen esimerkiksi autossa, on kalusto pakattava kuljetettavaksi mukaan muiden varusteiden kanssa seikkailusta riippuen esimerkiksi rinkassa, pyörälaukussa, kajakkipusseissa tai muussa tilanteen suomassa kuljetuspaikassa. (Bor 2023; Kuntz 2021; Gilbert 2021.) Tällaisessa tapauksessa on syytä kiinnittää erityistä huomiota siihen, että kuvauskalusto on toiminnan kannalta käytännöllisesti ja turvallisesti pakattu.

Kamerareppuja ja -laukkuja valmistetaan moniin eri käyttötarkoituksiin. Esimerkiksi vaellukseen valmistetaan rinkkoja, joissa on oma pehmustettu taskujärjestelmä kameralle. Myös pienemmät kameranlaukut, jotka voi kiinnittää vaikkapa seikkailijan rinkan rintaremmiin ovat hyvä vaihtoehto. Kalusto voidaan pakata myös esimerkiksi tavalliseen rinkkaan, kunhan huolehtii siitä, että herkimmat tarvikkeet ovat kolhuilta suojassa omassa taskussaan, tai pehmustettuina. (Bor 2023.) Tärkeintä kaluston pakkauksessa on kiinnittää huomiota tarvikkeiden organisointiin, jotta kaiken löytää tarvittaessa helposti, sekä siihen, että kalusto on mahdollisimman vähän tiellä seikkailun aikana rajoittamatta liikettä tai muiden varusteiden käyttöä. (Tiili 2023, liite 1.)

Kalusto tulee suojata seikkailun aikana riskitekijät huomioiden mahdollisimman hyvin. Riskitekijöihin tutustutaan suunnitteluvaiheessa, jotta seikkailijat sekä kuvauskalusto on mahdollisimman turvassa seikkailun aikana. Seikkailusta riippumatta herkäät kuvaustarvikkeet on suojattava kolhuilta laukkujen tai muiden pehmusteiden avulla. Sateelta on mahdollista suojautua kameroiden ja reppujen sadesuojien avulla. Jos seikkailu tapahtuu erittäin kosteissa ympäristöissä tai vesistöissä, on kuvaustarvikkeet järkevää suojata laadukkailla kuivapusseilla. Kylmillä keleillä, esimerkiksi talviaikaan kylmältä tulee suojata akut ja muut lämpötilalle herkäät tarvikkeet, esimerkiksi taskuihin lähelle kehon lämpöä. Toisaalta myös kuuma keli voi vaikuttaa kameran toimintaan luoden riskin ylikuumentumiselle, jolloin kamera on hyvä suojata suoralta Auringonvalolta parhaalla mahdollisella tavalla. (Tiili 2023, liite 1.) Kaluston suojaamisessa auttaa hyvä käsitys seikkailun luonteesta ja riskeistä.

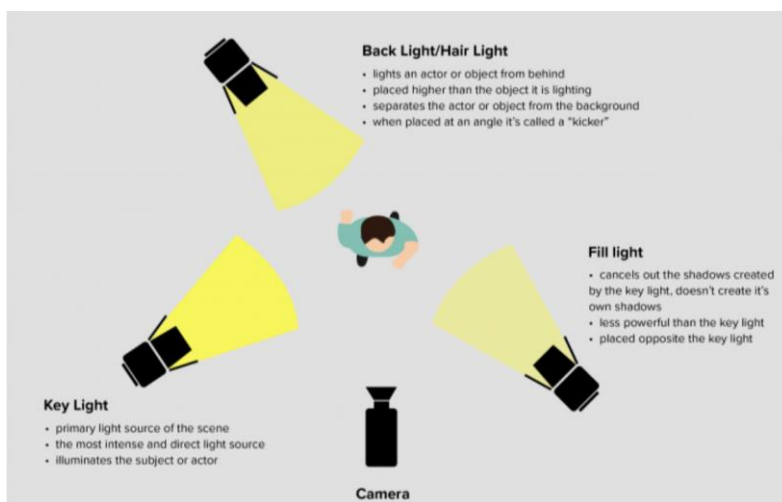
4.6 Valaisu

Seikkailudokumenttia kuvattaessa päävalona toimii usein auringonvalo. Auringonvalo toimii luonnollisena 5500K valonlähteenä. Auringonvalo luo miellyttävimmän ja pehmeimmän valon aamulla auringon noustessa ennen klo 11:00 ja klo 16:00 jälkeen. Auringon laskiessa matalalle vältytään keskipäivän auringon kovalta valolta, joka aiheuttaa kuvattavan kasvoille syviä ja vahvoja varjoja. Käyttäessä aurinkoa päävalona kannattaa pitää mielessä auringon suunta ja hyödyntää kuva suunnat sen mukaan. Auringon valo näyttää parhaalta kuvattavassa kohteessa, kun aurinko ei paista suoraa edestäpäin. Aurinkoa kannattaa hyödyntää taka- ja sivuvalona, sekä peilata ja pehmentää valoa mahdollisuuksien mukaan. Varjoja on hyvä hyödyntää keskipäivällä kuvatessa. (Tomaric 2022.)

Öisin valaisua varten tarvitaan motivoituja valonlähteitä, jotka näyttävät luonnolliselta. Valonlähteenä voi toimia esimerkiksi taskulamppu, nuotio, kuu, lyhty, tupakka, autonvalo tai katuvalo. (Paar 2018.) Aina tällaiset valonlähteet eivät riitä, jolloin tarvitaan videokäyttöön tarkoitettuja valaisimia ja lisätarvikkeita. Helposti kannettavat akkukäyttöiset led-paneelit ja -valot mahdollistavat valaisun

kompaktissa koossa (Horrocks 2019). Osa kameroista ja valoista käyttävät samoja akkuja, jolloin niitä on mahdollista hyödyntää molempien käyttöön. Led-paneelin akkuja on mahdollista ladata seikkailulla myös varavirtapankilla.

Valaisua tehdessä on kannattavaa perehtyä valaisun perusteisiin eli kolmipistevalaisuun (kuva 39). Kolmipistevalaisua hyödynnetään erityisesti haastattelukuvien luomisessa. Kolmipistevalaisu luodaan hyödyntämällä kolmea valon lähdettä: päävaloa, täytevaloa ja takavaloa. Valaisussa voi hyödyntää niin vallitsevaa valoa, kuin myös led-valoja ja heijastimia. Heijastimina toimivat tarvittaessa myös esimerkiksi vaaleat rakennusten seinät, vesistö tai muu heijastava pinta ympäristössä. Päävalo ja täytevalo kannattaa pyrkiä asemoimaan kameran suunnasta 45 asteen kulmaan molemmille puolille kohdetta ja takavaloo kohteen taakse. (Lehtinen 2019.)

KUVA 39. Kolmipistevalaisun perusteeseen tarvittavat valot: key light eli päävalo, fill light eli täytevalo ja back light/hair light eli takavaloo. (Hellerman 2022.)

5 TULOKSET

5.1 Case 1: Maalta merelle kajakilla 120 km

Maalta Merelle Kajakilla 120 km -seikkailudokumentissa meloimme noin 120 kilometrin matkan Suomen Uudellamaalla sisämaasta rannikolle jokia ja järviä pitkin. Matkamme alkoi Karkkilasta Karjaanjoelta ja eteni aina Lohjan kautta merelle asti Raaseporiin. Idean seikkailuun saimme halusta kokea matkan vesistöjä pitkin merelle kauniissa Uudenmaan luonnonmaisemissa. Halusimme myös haastaa itsemme tuomalla kamerat mukaan retkelle seikkailun dokumentointia varten. Kuvauskaluston kuljettaminen ja käyttäminen melontaretkellä sisältää omat hankaluutensa, joita halusimme tutkia ja kehittää ammattitaitoamme kuvata monenlaisissa, haastavissakin ympäristöissä.

Seikkailudokumentin tarkoituksena on toimia inspiraation lähteenä seikkailuhenkisille, melomisesta kiinnostuneille ihmisille. Matkamme taittui kansallispuistomaisemien sijaan tavallisessa suomalaisessa maalaismaisemassa, jonka haluamme myös tuoda esille dokumentissa. Toisinaan merelle vievät joet muuttuvat matkan aikana mataliksi ojiksi peltojen keskellä, ja vastaantulevat padot pakottavat seikkailijat kantamaan kajakkinsa varusteineen esteet kiertäen. Muun muassa nämä elementit lisäävät seikkailuun yllätyksiä tehden siitä jännittävämmän niin seikkailijoille kuin katsojille.

5.1.1 Case 1: Seikkailun riskit

Kajakkiseikkailulla suurin riski kohdistuu veteen. Sekä seikkailijat että varusteet ovat jatkuvasti alttiita kosteudelle, joten kunnolliset kuivapussin ja kajakkien aukkopeitteet tulivat tarpeeseen. Viileä vesi, pitkään vietetty aika istuen ja toistuva melontaliike altistavat seikkailijoiden kehot ja etenkin ranteet tulehduksille sekä muille rasisperäisille vammoille. Koleat olosuhteet ovat otolliset myös vilustumiselle. Näihin riskeihin varauduttiin neopreenistä valmistetuilla hanskoilla, verryttelytauoilla ja säänmukaisella vaatetuksella. Riskinä on myös varusteiden hajoaminen, johon on haastavaa varautua etukäteen. Nieminen

rikkoi melansa jo retken alkutaipaleilla, mutta meloi urhoollisesti matkan puolikkaalla melalla (kuva 40). Tämä tietenkin rasitti häntä enemmän.

KUVA 40. Tuisku Nieminen meloo kesäyössä rikkinäisellä melalla (Kuva: Vesa Ilkka 2023).

Vesiuurheilu altistaa myös riskille joutua veden varaan, joten pelastusliivit ja hyvä uimataito ovat tärkeää olla matkassa mukana. Myös varusteiden ja kuvauskaluston veden varaan joutuminen oli riski kajakkiseikkailulla, joten kaikkia varusteita ja etenkin kameroita käsiteltiin varmoin ottein. Lisäksi kamerat säilytettiin meloessa kuivapusseissa, jotta ylimääräiseltä kameran kostumiselta vältyttäisiin.

5.1.2 Case 1: Kuvauskalusto

Tämän seikkailun taltioimme kahdella peilittömällä järjestelmäkameralla, yhdellä actionkameralla sekä dronella. Mukana olleet järjestelmäkamerat soveltuvat sekä video-, että valokuvaukseen. Kameroista, joissa yhdistyy kaksi ominaisuutta, kuten video- ja valokuvaus kutsutaan hybridikameroiksi (Siersbæk 2022).

Mukana olleet järjestelmäkamerat olivat Sony a7III sekä Fujifilm xt-4. Kyseiset kamerat toimivat seikkailulla pääkameroina, joilla tallensimme tärkeimmät tapahtumat ja toistemme toimintaa eri tilanteissa. Pääkameroilla kuvasimme myös kuvituskuvaa seikkailulta. Peilittömät järjestelmäkamerat tarjoavat hyvän valotehon pimeässä (Justin 2019).

Ilmakuvat kuvituskuvia varten kuvasimme Dji Mavic Pro -kuvauskopterilla. Kyseinen drone omaa hyvän kuvanlaadun pienestä kennokoosta huolimatta, mutta hämärissä valotilanteissa pieni kenno aiheuttaa paljon kohinaa. Ilmakuvat rikastavat tarinankerrontaa ja ovat loistavia kuvia esimerkiksi miljöön, kuten järvimaiseman esittelemiseen.

Mukana oli myös actionkamera, Gopro Hero 7. Gopro mahdollisti kuvaamisen myös haastavissa olosuhteissa, kuten rankkasateessa, veden alla, sekä tilanteissa, joissa toimintaa oli mahdotonta kuvata käsivaralla pääkameroilla. Gopron avulla on mahdollista kuvata point of view- eli näkökulmakuvaa, jolloin molemmat kädet ovat vapaana melomiselle tai muulle toiminnalle, kameran ollessa kiinnitettynä päähän tai rintaan. Kajakkiseikkailulla, missä olosuhteet olivat hyvin vaihtelevia, Gopro osoittautui korvaamattomaksi kameraksi.

Äänen taltiointiin käytimme kameroihin kiinnitettäviä videomikkejä, sekä Zoom H6 -kenttätallenninta. Kenttätallenninta käytimme erityisesti tilanteissa, jossa olimme asettaneet kameran kolmijalalle ja keskustelimme yhdessä kameralle seikkailun etenemisestä. Kenttätallentimella äänitimme myös luonnon ambienssiääniä. Muita lisävarusteita seikkailulla olivat vara-akut, virtapankit sekä muistikortit.

5.1.3 Case 1: Lopputulos

Maalta Merelle Kajakilla 120 km -seikkailudokumentti on ensimmäinen yhdessä tekemämme seikkailudokumentti. Retkellä pääsimme siis tutustumaan toistemme kykyihin toimia kahden hengen kuvausryhmänä stressaavissakin tilanteissa. Seikkailun dokumentointi tuo itse seikkailuun lisää haastetta, kun pelkän suunnistamisen, melomisen ja leirytyksen lisäksi matkalla on mietittävä kuvaamista ja kameroiden suojaamista. Seikkailu itsessään ilman kameroitakaan

ei ollut helpoimmasta päästä, joten retki osoittautui melko extreme-suorituksiksi. Jouduimme toisinaan kantamaan kajakkeja patoja kiertäessä tai väistellessä joen päälle kaatuneita ja kasautuneita puita. Matka oli myös pitkä, noin 120 kilometriä harrastetason kajakeilla.

Tärkeimmät oppimme seikkailusta ja sen dokumentoinnista kohdistuivat kaluston valintaan, käsittelyyn ja suojaamiseen, sekä retkeen valmistautumiseen ja seikkailudokumentin suunnitteluun, esimerkiksi kovalistalla. Huomasimme tällä seikkailulla, että yksi Gopro-kamera ei riitä taltioimaan toimintaa tarpeeksi, kun seikkailijoita on kaksi. Optimitilanteessa molemmilla seikkailijoilla on henkilökohtaiset Gopro-kamerat.

Tämän lisäksi saimme käsitystä siitä, kuinka haastavaa kameroiden käsittely tämän kaltaisella retkellä on. Hyvien kompositioiden ja kuvituskuvan tuottaminen muuttuu haastavaksi istuessa virran mukana kulkevassa kajakissa. Kaluston organisointi hyödyttää paljon, kun aukkoiteen alta pitää etsiä tarvittavia välineitä kuvaamista varten.

Emme tehneet retkeä varten minkäänlaista, edes karkeaa kovalistaa. Tiesimme, että haluamme vedenalais- ja näkökulmakuvaa, joten valitsimme Gopron mukaan. Seikkailun jälkeen materiaaleja läpikäydessä huomaa kuitenkin sen, että käytettävän kuvituskuvan määrä voisi olla parempi ja kuvakompositiot ylipäättään paremmin mietittyjä. Ensimmäinen seikkailu opetti juuri näitä, tärkeitä seikkoja.

Itse melomista kävimme harjoittelemassa yhden kerran, lyhyellä lenkillä järvellä ennen retkeä. Tämä ei antanut riittävän hyvää kuvaa siitä, kuinka raskasta pitkän matkan melominen todellisuudessa on. Opimme siis, että seikkailuja varten kannattaa harjoitella monipuolisesti etukäteen. Näin myös kuvaaminen käy helpommin.

5.2 Case 2: Linnuntietä Tampereelta Yyteriin

Linnuntietä Tampereelta Yyteriin -seikkailudokumentissa vaelsimme 120 kilometriä linnuntietä Tampereen keskustorilta Yyteriin. Liikuimme GPS-paikantimen avulla suoraa viivaa pitkin Tampereen keskustorilta kohti Yyteriä. Matka linnuntietä toi mukanaan omat haasteensa. Suurimmiksi haasteiksi osoittautuivat matkan fyysisyys, uupumus, hirvikärpäset, vesistön ylitykset sekä juomavesi. Asettamamme neljän päivän aikataulu vaati erityisesti fyysisiä ponnisteluja, jotta tavoitteeseen pääseminen oli edes mahdollista.

Seikkailun tavoitteena oli selvittää, onko mahdollista kävellä linnuntietä Tampereelta Poriin. Dokumentoiminen antoi meille keinon luoda matkasta tarinan, jonka avulla haluamme inspiroida lapsia, nuoria ja aikuisia haastamaan omia kykyjään ja ennen kaikkea innostaa liikuntaan luonnossa. Seikkailu oli myös tapa irtautua arjesta ja sen luomista rutiineista.

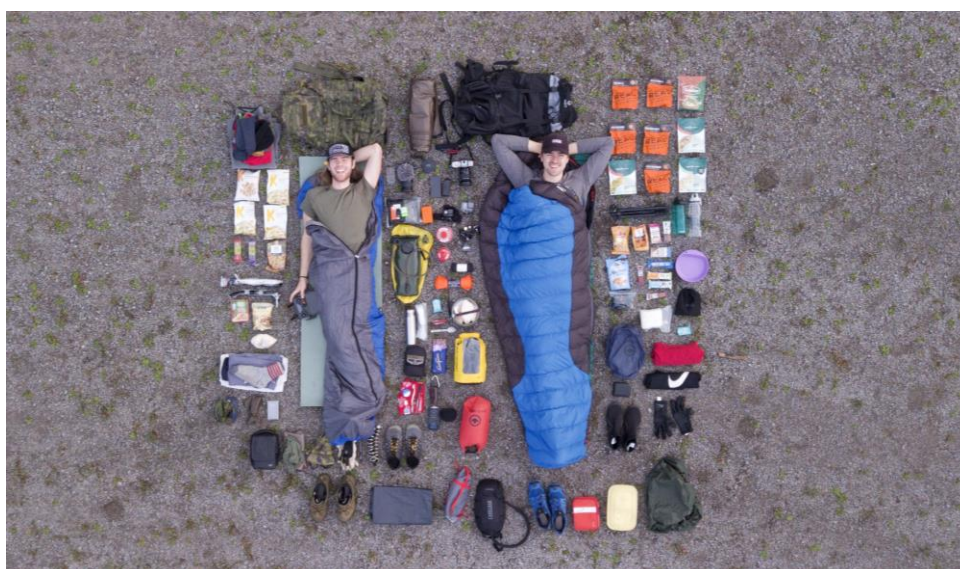
5.2.1 Case 2: Seikkailun riskit

Riskienkartoittaminen korostui *Linnuntietä Tampereelta Yyteriin* -dokumentissa. Riskejä kohdistui, niin kuvauskalustoon, kuin myös seikkailijoihin. Kuvauskaluston suojaaminen vedeltä oli prioriteetti yksi. Tähän apuna meillä olivat kuivapussit, sadesuojat ja roskasäkit. Vaelluspäivinä satoi vettä, mutta varsinainen riski liittyi suorittamiimme vesistönylityksiin. Vesistönylityksessä kellutimme kuvauskalustomme actionkamera GoProta lukuun ottamatta rinkan sisällä. Meidän pitikin tällöin varmistaa, että rinka varmasti kelluu koko vesistön ylityksen ajan.

Vesistönylityksiin liittyi myös riski krampin saamisesta kesken uinnin. Krampin saamisen riski korostuu erityisesti pitkäkestoisen fyysisen harjoittelun jälkeen (Mustajoki 2022). Meillä oli useita kymmeniä kilometrejä vaellusta takana ennen vesistönylityksiä. Vesistön ylityksiin turvallisuutta toi se, että uinti suoritettiin yhdessä ja rinkkaa pystyisi hätätapauksessa käyttämään kelluttamiseen.

Alituinen rasitus painavan rinkan kanssa vaeltamisesta myös lisäsi riskiä saada marssimurtuma eli rasmusmurtuma alaraajoihin. Rasmusmurtumat syntyvät helposti silloin, kuin liikunnan määrä ja/tai intensiteetti kasvavat (Saarelma 2021). Jalkojen huoltoon oli kiinnitettävä erityistä huomiota. Pidimme tasaisin väliajoin jalkojen puhdistus- ja rasvaustuokioita, jotka ennaltaehkäisivät rakkojen syntymistä. Näin saimme vähennettyä kävelystä syntyvää jalkojen iholle tulevaa kitkaa, joka venyttää ihoa toistuvasti. Tärkeää oli myös pitää jalat kuivina. Tähän erityisen hyviä olivat merinovillasukat ja kuivat vaihtoparit. Rinkasta löytyi myös pahan päivän varalle ensiapupakkaus sisältäen: kypypakkauksen, särkylääkkeitä, lihasrelaksanttia, siteitä, laastareita, haavapyyhkeitä, rakkolaastareita, ihoteippiä ja suojapeitteen.

Seikkaillessa on huolehdittava siitä, että vettä ja ruokaa nautittiin riittävästi. Kuvasta 41 on mahdollista tutustua seikkailumme ravintoon, sekä muihin varusteisiin. Fyysisestä rasituksesta palautumiseen keho tarvitsee paljon energiaa ja vettä. Varauduimme pakkaamalla seikkailuun mukaan tarvitsemamme ruuat siihen, että seikkailun venyessä meillä olisi ruokaa myös ylimääräisille päiville. Kannoimme mukana myös paljon vettä varautuaksemme pitkiin vedettömiin osuuksiin, mutta veden loppuessa olimme myös valmiita keittämään luonnonvedestä itsellemme ruoka- ja juomavettä.

KUVA 41. Neljän päivän seikkailudokumentin kuvaukset ja 120km vaellus linnuntietä vaatii suuren määrän varusteita, vettä ja ruokaa. (Kuva: Vesa Ilkka 2023.)

5.2.2 Case 2: Kuvauskalusto

Käytimme *Linnuntietä Tampereelta Yyteriin* -dokumentissa viittä kameraa. Käytössämme oli järjestelmäkamerat Fujifilm xt-4 ja Sony a7III, molemmat kameroista sopivat video- ja valokuvaukseen. Hyödynsimme molempia kameroita pääkameroina, joiden tehtävänä oli kuvata seikkailijoita ja kuvittaa dokumenttia. Järjestelmäkameroilla kuvasimme dokumentin elokuvallisimmat kuvat. Järjestelmäkamerat tarjosivat myös parhaimman valotehon pimeässä.

Järjestelmäkameroiden lisäksi mukana oli kaksi GoPro-actionkameraa. Niistä muodostui meille korvaamattomat työkalut, joilla oli mahdollista kuvata toiminnan keskellä vaikeissakin olosuhteissa esimerkiksi vedessä ja rankkasateessa. GoPro-actionkamera antaa mahdollisuuden kuvata veden alla 10 metriin saakka (GoPro 2023). GoPro oli meillä käytössä ainoana kamerana vesistöjä ylittäessä. Käytimme myös DJI Mavic Pro -Dronea kuvittamaan ja esittelemään ylittettäviä vesistöjä, sekä kertomaan tarinaa seikkailun miljööstä.

5.2.3 Case 2: Lopputulos

Linnuntietä Tampereelta Yyteriin on toinen yhdessä tekemämme seikkailudokumentti. Siinä korostui aiemmasta seikkailusta oppimamme yhteistyötaidot niin retkeilyyn kuin kuvaukseen liittyvissä asioissa. Oppiakseen tuntemaan oman seikkailuporukkansa, on parasta tehdä seikkailuja yhdessä ja rakentaa luottamusta konkreettisesti tekemällä. Koemme, että tämä luottamus on nyt rakentunut yhteiseen tekemiseemme.

Molemmat osapuolet esiintyvät kameralle luontevasti ja avaavat rohkeasti tunteuksiaan, mikä kertoo avoimuudesta ja luottamuksesta sekä tekee dokumentista myös mielenkiintoisemman. Kuvakerronta on aitoa, ja siinä näkyvät ala- ja ylämäet, mutta silti loukkaantumisilta ja ylilyönneiltä osattiin välttyä. Kuvakerrontaan olimme osanneet varautua kalustolla, joka oli seikkailun dokumentoinnille oleellista ja tarpeellista. Osasimme myös varautua seikkailun tuomiin riskeihin hyvän riskisuunnittelun avulla. Tässä seikkailudokumentissa pystyimme lopulta saavuttamaan tavoitteemme.

6 POHDINTA

Opinnäytetyö osoitti meille, että kevyen tuotannon seikkailudokumentin kuvaaminen vaatii laajaa ymmärrystä kuvausteknisten ja kerronnallisten seikkojen lisäksi itse seikkailemisesta. Merkittävimmät onnistumiseen johtavat valinnat tehdään suunnitteluvaiheessa, jossa seikkailun luonnetta tarkastelemalla kartoitetaan yleisesti kaikki käytännön tieto seikkailun piirteistä ja ennen kaikkea riskeistä. Kunnollinen perehtyminen suunnittelupöydän ääressä mahdollistaa kaiken aina järkevästä varustevalinnoista kattavan kuvasuunnitelman tekemiseen. Vaikka tapoja tehdä on monia, niin löysimme opinnäytetyötä tehdessä tärkeitä suuntavia ohjenuoria, joita on mahdollista hyödyntää tehokkaasti seikkailudokumenttia kuvatessa ja etenkin sitä suunnitellessa. Opinnäytetyön laatiminen oli kokonaisuudessaan hyvin opettavainen kokemus ja oli mahtavaa huomata se, että aiheeseen perehtyminen tutustutti meidät yhä syvemmälle aiheeseen ja kasvatti ammattiosaamista useilla eri elokuvauksen osa-alueilla.

Tutkimuksen edetessä saimme paljon uutta informaatiota, johon emme olleet ennen opinnäytetyötämme tutustuneet. Aihe itsessään oli meille jo valmiiksi mieluisa, koska olemme molemmat kiinnostuneita tekemään lisää omia seikkailudokumentteja jatkossa. Opinnäytetyön edetessä huomasimmekin sen, että jokaisesta pienestä yläotsikosta pystyy löytämään loputtomasti uutta tietoa. Lopputyödokumenttien käyttäminen apuna opinnäytetyön tekemisessä oli meille lottovoitto, jota pystyimme hyödyntämään tutkimusmenetelmänä. Oman kokemuksen avulla aiheen tutkiminen on hyvin mielenkiintoista ja se auttaa käsittämään kokonaisuuksia paremmin.

Tärkeän lisän opinnäytetyöhömmme toi pitkään seikkailuvideoita tehneen, ja niitä YouTubessa The Unlazy Way -kanavallaan julkaisseeseen Jonne Tiilin haastattelu. Haastatteluaineisto nosti esille mielenkiintoisia huomioita seikkailudokumentin ideoinnista, kuvaamisesta, suunnittelusta ja valmistautumisesta, joita emme olleet tulleet ennen ajatelleeksi, sekä vahvisti jo aiemmin syntyneitä ajatuksia samoista aiheista.

Opinnäytetyön tavoitteena oli koota monipuolisesti tietoa seikkailudokumentin kuvaamisesta kokonaisuudeksi. Opinnäytetyö onkin hyvin laaja, eikä tutki kaikkia aiheita syventävästi. Koemme kuitenkin tärkeäksi, että se käsittelee kuvausteknisten ja tarinankerronnallisten aiheiden lisäksi laajasti myös seikkailuun liittyviä haasteita. Näin opinnäytetyö tarjoaa kattavan käsityksen siitä, mitä kaikkea suunnitteluvaiheessa on mietittävä, niin retken kuin kuvaamisen osalta. Pintapuolisesti käsitellyjä aiheita olisi voinut opinnäytetyössä tutkia vieläkin enemmän. Opinnäytetyön laajuuden takia mahdollisia jatkotutkimusaiheita on lukuisia, esimerkiksi jo pelkästään yksittäisten kameran lisävarusteiden tutkimiseen olisi mahdollista perehtyä paljon syvemmin. Myös kuvaamista luonnonvalolla ja minimaalisella valaistuksella olisi voinut tutkia tarkemmin. Olisi kiinnostavaa tutkia myös sitä, miten seikkailudokumentin kuvaaminen eroaa tässä opinnäytetyössä käsitelystä kevyestä tuotantotavasta, mikäli seikkailijoiden mukana onkin erillinen kuvaaja tai kuvausryhmä.

Opinnäytetyön tarkoituksena oli auttaa kuvaamisesta kiinnostuneita, elokuvauksen opiskelijoita ja ammattilaisia oppimaan seikkailudokumentin kuvaamisesta. Se motivoi meitä laatimaan oman seikkailudokumentin kuvaamisen oppaan, joka on opinnäytetyön liitteenä. Vastaavaa opasta ei ollut vielä tehty, joten sen laatiminen tuntui meille erityisen kiinnostavalta ja tärkeältä. Oppaaseen on kerätty mielestämme tärkeimmät huomiot seikkailudokumentin kuvaamisesta aiheesta kiinnostuneille, seikkailumielisille ihmisille. Opas käsittelee aiheita käytännönläheisesti ja sen tavoite on rohkaista ihmisiä kuvaamaan retkiään dokumentaariseen tyyliin.

On ollut mukavaa nähdä, miten opinnäytetyön edetessä oma osaaminen, sekä aiheen jäsentely on kehittynyt ja muuttanut omia toimintatapoja harkitummiksi. Uskomme opinnäytetyöstä olevan on hyötyä aidosti aiheesta kiinnostuneille. Koemme ylittäneemme omat odotuksemme opinnäytetyöstämme.

LÄHTEET

Aaltonen, J. 2006. Todellisuuden vangit vapauden valtakunnassa: dokumenttielokuva ja sen tekoprosessi. Helsinki: Like: Taideteollinen korkeakoulu.

Adler, D. 2016. Understanding Log-Format Recording. B&H Photo Video 4.8.2016. Viitattu 12.12.2022. <https://www.bhphotovideo.com/explora/video/tips-and-solutions/understanding-log-format-recording>

Akkutehdas. n.d. Akkutyypin valinta. Verkkosivu. Viitattu 13.12.2022. <https://akkutehdas.com/akkutyypin-valinta/>

Alfred Kordelinin Säätiö. n.d. Apurahan hakijalle. Verkkosivu. Viitattu 7.9.2023. <https://kordelin.fi/apurahat/apurahan-hakijalle>

Anagnostopoulos, C. 2023. A Complete Guide to Camera Lens Filters. PetaPixel 28.9.2023. Viitattu 30.5.2023. <https://petapixel.com/camera-lens-filters-guide/>

AVEK. n.d. Avekin tuet ja hakuohjeet. Verkkosivu. Viitattu 7.9.2023. <https://www.ses.fi/tuenhakijalle/nain-haet-tukia/>

Back-Bone. n.d. What lens should I buy? Verkkosivu. Viitattu 21.10.2023. <https://www.back-bone.ca/support/ribcage-lens-buying-tips/>

Blankenship, T. 2018. How to Easily Color Match Any Two Cameras in Post-Production. Shutterstock 29.8.2018. Viitattu 12.12.2022. https://www.shutterstock.com/blog/color-match-two-cameras?utm_source=shutterstock&utm_medium=blog&utm_content=How-to-color-match-two-cameras&utm_campaign=3-2018-sstk-blog

Bor, K. 2023. Essential Tips For Comfortably Hiking With A Camera. Bearfoot Theory 17.4.2023. Viitattu 21.10.2023. <https://bearfoottheory.com/hike-with-camera-tips/>

Butler, R. & Baskin, D. 2017. Why would I want an external recorder/monitor? Dpreview 12.6.2017. Viitattu 3.8.2023. <https://www.dpreview.com/articles/3388025881/why-would-i-want-an-external-recorder-monitor>

Cambridge University Press & Assessment. 2023. Cambridge Dictionary: hakušana adventure. Verkkosivu. Viitattu 7.8.2023. <https://dictionary.cambridge.org/dictionary/english/adventure>

Cicala, R. 2012. The Camera Versus the Human Eye. PetaPixel 17.11.2012. Viitattu 21.10.2023. <https://petapixel.com/2012/11/17/the-camera-versus-the-human-eye/>

Cladera, A. n.d. Mastering Golden hour, Blue Hour (Magic Hours) and Twilights | Natural Light Photography. Verkkosivu.

<https://www.photopills.com/articles/mastering-golden-hour-blue-hour-magic-hours-and-twilights>

Coburn, J. 2017. How and Why to Make Your Own Camera Rig. Make Use Of 24.7.2017. Viitattu 3.8.2023. <https://www.makeuseof.com/tag/how-why-make-your-own-camera-rig/>

Daisie team. 2022. How To Clean a Camera Lens: Including Film Cameras, Digital Cameras, and Phone Cameras. Verkkosivu. Viitattu 27.7.2023. <https://blog.daisie.com/how-to-clean-a-camera-lens-including-film-cameras-digital-cameras-and-phone-cameras/>

Depew, A. 2021. How to Rig a Cinema Camera. Adorama 24.8.2021. Viitattu 21.10.2023. <https://www.adorama.com/alc/rig-a-cinema-camera/>

Desktop Documentaries. n.d. Video Production Equipment. Verkkosivu. Viitattu 2.8.2023. <https://www.desktop-documentaries.com/video-production-equipment.html>

DJI. n.d. Mavic Pro. Verkkosivu. Viitattu 21.10.2023. <https://www.dji.com/fi/mavic>

Digital Filmmaker. 2018. Canon C200 Review. Verkkosivu. Viitattu 19.10.2023. <https://digitalfilmmaker.net/canon-c200/>

Digital Spaghetti. 2023. Casey Neistat's SECRET to Filmmaking. Youtube-video. Julkaistu 16.5.2023. Viitattu 23.7.2023. <https://youtu.be/exk8GrGwxGs?t=1851>

Doucet, R. 2020. Storyboard Course - Part 2. Floobynooby. Verkkosivu. Viitattu 23.7.2023. <http://www.floobynooby.com/boards/comp3.html>

Duckworth, A. n.d. Cold, dark, exhilarating: Filming the Noordkaap Challenge on the Canon EOS C200. Verkkosivu. Viitattu 19.10.2023. <https://www.canon.fi/pro/stories/filming-the-noordkaap-challenge-eos-c200/>

Eskola, J. & Suoranta, J. 2014. Johdatus laadulliseen tutkimukseen. Tampere: Vastapaino.

Filmmakers Academy. 2021. Guide to cinematic ND filters. Verkkosivu. Viitattu 3.8.2023. <https://www.filmmakersacademy.com/guide-to-cinematic-nd-filters-2021/>

Finnish Society of Cinematographers. 2022. Suomen elokuvaajien yhdistys jakaa apurahan elokuvauksen opintoihin. Verkkosivu. Viitattu 13.10.2023. <https://www.fscfinland.com/2022/09/20/f-s-c-jakaa-500e-suuruisen-apurahan-elokuvauksen-opintoihin/>

Fotomonza. 2021. Muistikortin osto-opas. Verkkosivu. Viitattu 13.12.2022. https://www.fotomonza.com/muistikortin-osto-opas/?gclid=CjwKCAiAv9ucBhBXEiwA6N8nYM3pMkqX7JiDS7JU2nWmoq4B9GmqXyilpuyts9cZrGQl1CFQgGYj6hoCkwQQA vD_BwE

Färdig, J. 2004. Loukkaantuminen on valmennussuhteen mittari. Helsingin Sanomat 18.4.2004. Viitattu 17.10.2023. <https://www.hs.fi/urheilu/art-2000004217523.html>

Gilbert, C. 2021. Guide to bikepacking with a camera & carrying a camera on your bike. Bikepacking 17.9.2023. Viitattu 5.8.2023. <https://bikepacking.com/plan/bikepacking-with-a-camera/>

Gilbertson, S. 2022. Review: Insta360 X3. Wired 10.12.2022. Viitattu 20.10.2023. <https://www.wired.com/review/insta360-x3-360-action-camera/>

GoPro. 2023. Hero 11 Black. GoPro Inc. Verkkosivu. Viitattu 5.8.2023. <https://gopro.com/en/gb/shop/cameras/hero11-black/CHDHX-111-master.html>

Granö, P., Keskitalo, A., Ronkainen, S. (toim.) 2013. Visuaalisen kokemus: Johdatus moniaistiseen analyysiin. Rovaniemi: Lapin yliopistokustannus.

Hara, H. & Kurniawan, M. 2023. What is frame rate? Adobe. Verkkosivu. Viitattu 24.7.2023. <https://www.adobe.com/creativecloud/video/discover/frame-rate.html>

Hara, H., Kurniawan, M. & Mike, L. 2023. What is white balance? Adobe. Verkkosivu. Viitattu 24.7.2023. <https://www.adobe.com/creativecloud/video/discover/white-balance.html>

Holvi. n.d. Mitä liiketoimintasuunnitelman budjetti sisältää? Verkkosivu. Viitattu 7.8.2023. <https://www.holvi.com/fi/holvipedia/budjetti/>

Hopewell, C. 2022. The best Joby GorillaPod tripods to buy. Expert Reviews 29.11.2022. Viitattu 12.12.2022. <https://www.expertreviews.co.uk/cameras/1414012/best-joby-gorillapod>

Horrocks, S. 2019. 8 Best Small Filmmaking Lights. Mobile Motion 23.9.2019. Viitattu 21.10.2023. <https://momofilmfest.com/best-small-budget-filmmaking-lights/>

Hotti, J. 2019. Vertailussa videoplayerit ja parhaat videomarkkinoinnin alustat. Videolle 24.7.2019. Viitattu 7.9.2023. <https://www.videolle.fi/blogi/vertailussa-videoplayerit-ja-parhaat-videomarkkinoinnin-alustat>

Huhtala, J. 2013. Joukkorahoitus on helppo tapa kerätä rahaa. Popmedia 9.10.2013. Viitattu 7.9.2023. <https://www.episodi.fi/uutiset/mika-ihmeen-joukkorahoitus-taman-luettuasi-tiedat-mita-saat-kun-annat-rahasi-elokuvantekijoille/>

Hwung, C. 2023. A Beginner's Guide to Frame Rate. Digiarty Software 26.1.2023. Viitattu 24.7.2023. <https://www.videoproc.com/resource/frame-rate.htm>

Hätäkeskuslaitos. 2020. Milloin soitat hätänumeroon 112? Verkkosivu. Viitattu 7.8.2023. <https://112.fi/hatanumero112>

Ilmatieteenlaitos. 2021. Auringonpaistetunnit vaihtelevat vuodessa suuresti. Verkkosivu. Viitattu 13.10.2023. <https://www.ilmatieteenlaitos.fi/auringon-paistetunnit>

Ilmatieteenlaitos. n.d. Termiset vuodenajat. Verkkosivu. Viitattu 5.6.2023. <https://www.ilmatieteenlaitos.fi/termiset-vuodenajat>

Ilmatieteenlaitos. n.d. Vuodenajat. Verkkosivu. Viitattu 5.6.2023. <https://www.ilmatieteenlaitos.fi/vuodenajat>

Insta360. 2022. How To Use the Invisible Selfie Stick. Verkkosivu. Viitattu 19.10.2023. <https://blog.insta360.com/how-to-use-the-invisible-selfie-stick/>

Jokela, T., Ojala, J. & Väänänen, K. 2019. How People Use 360-Degree Cameras. Konferenssijulkaisu. ACM Press. Viitattu 20.10.2023.

Jordan, L. 2023. Backup and Organize Your Tons of Footage in Minutes. Filmora 11.4.2023. Viitattu 4.8.2023. <https://filmora.wondershare.com/video-editing-tips/backup-and-manage-footage.html>

Justin, S. 2019. Are Mirrorless Cameras Better in Low Light? Shutter Talk 13.4.2019. Viitattu 7.9.2023. <https://www.shuttertalk.com/mirrorless-cameras-low-light/>

Järvilehto, P. & Järvilehto, L. 2020. Pim! Olet luova. Jyväskylä: Tuuma.

Kai, R. n.d. Best Ways for Charging Camera Batteries While Backpacking. Verkkosivu. Viitattu 21.10.2023. <https://hellohiker.com/best-ways-for-charging-camera-batteries-while-backpacking/>

Kansallinen audiovisuaalinen instituutti. n.d. Kuvakulmat. Elokuvapolku. Verkkosivu. Viitattu 13.12.2022. <https://elokuvapolku.kavi.fi/alapolku/kuvakulmat/>

Kansan Sivistysrahasto. 2023. Hakuohjeet ja hakusovellus. Verkkosivu. Viitattu 7.9.2023. <https://sivistysrahasto.fi/apuraha/hakuohjeet-ja-hakusovellus/>

Karjaluoto, H. 2010. Markkinointiviestintä. Jyväskylä: WSOY pro.

Kartastenpää, T. 2022. Netflixistä tili kansankanava, mutta nyt se on alkanut nakertaa omaa perintöään. Helsingin Sanomat 1.11.2022. Viitattu 18.10.2023. <https://www.hs.fi/kulttuuri/art-2000009170480.html>

Keizer, A. 2021. Dealing with Weather On Shoots. Wrapbook 26.10.2021. Viitattu 17.10.2023. <https://www.wrapbook.com/blog/dealing-with-weather-on-shoots>

Kiarsis, V. 2020. The Power of Video Marketing: YouTube, Facebook, Instagram, And TikTok. Firon Marketing 22.4.2020. Viitattu 18.10.2023. <https://fironmarketing.com/blog/the-power-of-video-marketing/>

Kirkon Mediasäätiö. 2023. Tuen hakeminen. Verkkosivu. Viitattu 7.9.2023.
<https://www.kirkonmediasaatio.fi/tuki>

Kohvakka, R. & Saarenmaa, K. 2019. WhatsApp suosituin – some on suomalaisten arkea iän mukaan vaihdellen. Tilastokeskus 23.5.2019. Viitattu 18.10.2023. <https://www.tilastokeskus.fi/tietotrendit/artikkelit/2019/whatsapp-suosituin-some-on-suomalaisten-arkea-ian-mukaan-vaihdellen/>

Koneen Säätiö. 2023. Apurahat. Verkkosivu. Viitattu 7.9.2023.
<https://koneensaatio.fi/apurahat/>

Kotimaisten kielten keskus. 2022. Kielitoimiston sanakirja: hakusana seikkailu. Verkkosivu. Viitattu 16.11.2022. <https://www.kielitoimistonsanakirja.fi/seikkailu>.

Kotzé, G. n.d. How Cinematographers Set Their Exposure. Verkkosivu. Viitattu 20.10.2023. <https://www.indepthcine.com/videos/exposure>

Koulukino. 2022. Dokumentin käsikirjoittaminen. Verkkosivu. Viitattu 27.11.2022. <https://www.koulukino.fi/oppimateriaalit/sukunsa-viimeinen/dokumentin-kasikirjoittaminen/#top>

Koulukino. 2023. Dokumenttielokuva. Verkkosivu. Viitattu 7.8.2023.
<https://www.koulukino.fi/oppimateriaalit/tytot-pidetaan-pallo/dokumenttielokuva/>

Koulukino. 2023. Mikä on synopsis? Verkkosivu. Viitattu 4.6.2023.
<https://www.koulukino.fi/oppimateriaalit/seikkailu/mika-on-synopsis/>

Kulturfonden. n.d. Stipendier & bidrag. Verkkosivu. Viitattu 7.9.2023.
<https://www.kulturfonden.fi/stipendierobidrag/>

Kuntz, C. n.d. Paddling with camera gear. Paddling Magazine. Verkkosivu. Viitattu 5.8.2023. <https://paddlingmag.com/skills/paddling-with-camera-gear/>

Laine, M., Bamberg, J., Jokinen, P. 2007. Tapaustutkimuksen taito. Helsinki: Gaudeamus.

Landry, P. 2017. Scheduling and Budgeting Your Film, 2nd Edition. New York, NY: Routledge.

Langham, J. n.d. Multi camera filming tips. Verkkosivu. Viitattu 20.10.2023.
<https://julianlangham.co.uk/multi-camera-filming-tips/>

Lappi, J. 2019. Mitä on timelapse-kuvaus? North Arrow Films 1.7.2019. Viitattu 31.7.2023. <https://northarrowfilms.fi/timelapse/mita-on-timelapse-kuvaus/>

Lehtinen, T. 2018. Kameran Lisävarusteet. Mainostoimisto Luma Oy 24.10.2018. Viitattu 12.12.2022. <https://mainostoimistoluma.fi/blogi/kameran-lisavarusteet/>

Lehtinen, T. 2019. Ohjeet kuvakokoihin ja muuta otostermistöä. Mainostoimisto Luma Oy 5.12.2019. Viitattu 12.12.2022.
<https://mainostoimistoluma.fi/blogi/ohjeet-kuvakokoihin-ja-muuta-otostermistoa/>

- Lehtinen, T. 2019. Valo haltuun – aloittelijan ohjeet kuvien valaisuun. Mainostoimisto Luma Oy 13.11.2019. Viitattu 3.8.2023. <https://mainostoimistoluma.fi/blogi/aloittelijan-ohjeet-kuvien-valaisuun/>
- Lehtonen, R. & Sipilä, L. 1989. Taloustiedon taloussanasto. Helsinki: Taloustieto.
- Leponiemi, K. 2010. Videokuvaus - taitoa ja tekniikkaa. Jyväskylä: WSOY
- Luontoon. n.d. Ensiapu. Verkkosivu. Viitattu 7.8.2023. <https://www.luontoon.fi/retkeilynabc/turvallisuus/hatatilanteet/ensiapu>
- Maanmittauslaitos. n.d. Maastokartta (rasteri). Verkkosivu. Viitattu 13.10.2023. <https://www.maanmittauslaitos.fi/kartat-ja-paikkatieto/asiantuntevalle-kayttajalle/tuotekuvaukset/maastokarttasarja-rasteri>
- M1R0 Life through a lens. 2023. The good and the bad of the Insta360 X3. Youtube-video. Viitattu 22.10.2023. https://www.youtube.com/watch?v=IScm4K0PE-U&ab_channel=M1R0Lifethroughalens
- Mandagie. E. 2019. 10 Tips and Tricks for Road-Tripping with Camera Gear. B&H Photo Video 6.3.2019. Viitattu 5.8.2023. <https://www.bhphotovideo.com/explora/photography/tips-and-solutions/10-tips-and-tricks-for-road-tripping-with-camera-gear>
- Mansurov, M. 2020. Prime vs Zoom Lenses – A Beginner's Guide. Photography life 25.9.2023. Viitattu 12.12.2022. <https://photographylife.com/prime-vs-zoom-lenses>
- MasterClass. 2021. Learn About B-Roll Footage: Definition, and How to Use It in Video Production. Verkkosivu. Viitattu 24.7.2023. <https://www.masterclass.com/articles/what-is-b-roll-footage-and-how-can-you-use-it>
- Mertavision. 2023. Videokuvaus. Verkkosivu. Viitattu 31.7.2023 <https://www.videotuotantomertavision.fi/service/videokuvausta/>
- Mustajoki, P. 2022. Suonenveto (lihaskramppi). Duodecim terveyskirjasto 22.7.2022. Viitattu 4.8.2023. <https://www.terveyskirjasto.fi/dlk00498>
- Mäntysaari, N. 2016. Vaelluksen Suunnittelu. Retkipaikka 8.4.2016. Viitattu 12.12.2022. <https://retkipaikka.fi/vaelluksen-suunnittelu/>
- New&Improved. 2018. The Universal Creative Process. Verkkosivu. Viitattu 30.5.2023. <https://newandimproved.com/universal-creative-process/>
- Nexxis. 2020. Camera facts: What's the difference between gain and iso? Verkkosivu. Viitattu 12.12.2022. <https://nexxis.com/camera-facts-what-is-the-difference-between-gain-and-iso/>

NFT Plazas. 2022. Project Iceman – The NFT-funded film from Yes Theory. Verkkosivu. Viitattu 18.10.2023. <https://nftplazas.com/project-iceman-nft-film-yes-theory/>

Nguyen, C. 2021. The Stability of a Two-Axis Gimbal System for the Camera. Hindawi 7.5.2021. Viitattu 21.10.2023. <https://www.hindawi.com/journals/tswj/2021/9958848/>

Nikon. n.d. How to Shoot a Silhouette. Verkkosivu. Viitattu 20.10.2023. <https://www.nikonusa.com/en/learn-and-explore/a/tips-and-techniques/how-to-shoot-a-silhouette.html>

Nizam, A. 2023. How To Choose Good Professional Video Camera. Lemonlight 10.4.2023. Viitattu 18.10.2023. <https://www.lemonlight.com/blog/how-to-choose-a-good-professional-video-camera/>

Noukka, L. 2019. Riskienhallintaa vapaalaskijan näkökulmasta. Riskiblogi 6.2.2019. Viitattu 13.10.2023. <https://riskiblogi.fi/?p=1314>

Paar, M. 2018. Light the night: How to light a realistic night scene. Videomaker 16.10.2018. Viitattu 21.10.2023. <https://www.videomaker.com/light-the-night-how-to-light-a-realistic-night-scene/>

Peek, T. 2022. What Is The Purpose Of An External Camera Monitor? Choosing An On-Camera Screen. Peek At This 29.9.2022. Viitattu 3.8.2023. <https://peekatthis.com/purpose-of-an-external-camera-monitor/>

Perelli, A., Berg, A. & McAlone, N. 2023. How much YouTube pays per view and what you can expect to earn for every 1,000 views. Insider 13.9.2023. Viitattu 13.10.2023. <https://www.businessinsider.com/how-much-money-youtube-pays-for-1000-views-creator-rpm?r=US&IR=T>

Piccione, C. 2023. How to Submit to Film Festivals: Tips from an Industry Screener. Adorama 23.11.2023. Viitattu 7.9.2023. <https://www.adorama.com/alc/how-to-film-festivals/>

PingHelsinki. 2022. Mitä on vaikuttajamarkkinointi? Verkkosivu. Viitattu 7.8.2023. <https://pinghelsinki.fi/mita-on-vaikuttajamarkkinointi/>

Prada, J. 2022. External Camera Monitor: A Buyer's Guide. Artlist Blog 7.4.2022. Viitattu 21.10.2023. <https://artlist.io/blog/external-monitor-for-camera/>

Polarheater. n.d. Teoriaa ja faktaa akuista. Verkkosivu. Viitattu 13.12.2022. <https://www.polarheater.fi/page/6/teoriaa-ja-faktaa-akuista>

Pääesikunnan koulutusosasto. 2020. Sotilaan käsikirja 2020. Helsinki: Puolustusvoimat.

Rajala. n.d. 10 vinkkiä järjestelmäkameran valintaan. Verkkosivu. Viitattu 7.8.2023. <https://asiakaspalvelu.rajalacamera.fi/hc/fi/articles/4403240198929-10-vinkki%C3%A4-j%C3%A4rjestelm%C3%A4kameran-valintaan>

Raveendran, R. How Does 'Slow-Motion' Work? Science ABC 19.10.2023. Viitattu 22.10.2023. <https://www.scienceabc.com/innovation/how-does-slow-motion-work.html>

Renee, J. 2023. How To Find Off the Beaten Path Hiking Trails (Anywhere You Go). Wilder With You 13.4.2023. Viitattu 13.10.2023. <https://www.wilder-withyou.com/blog/how-to-find-off-the-beaten-path-hiking-trails>

Renée, V. 2018. Shooting with 2 Different Cameras? Learn How to Color Match Them in Premiere Pro. Nofilmschool 3.10.2018. Viitattu 22.10.2023. <https://nofilmschool.com/2018/10/shooting-2-different-cameras-learn-how-color-match-them-premiere-pro>

Roamer Photography. 2023. Hiking photography – the best ways to safely carry your camera while hiking. Verkkosivu. Viitattu 21.10.2023. <https://www.roamerphotography.com/hiking-photography-camera-bags/#:~:text=Another%20simple%20way%20to%20carry,camera%20while%20you're%20hiking.>

Rowlands, C. 2023. How to back up your photos while traveling. Techradar 3.4.2023. Viitattu 5.8.2023. <https://www.techradar.com/how-to/how-to-back-up-your-photos-while-traveling>

Ruusuvuori, J. (toim.) & Tiittula, L. (toim.) 2005. Haastattelu - Tutkimus, tilanteet ja vuorovaikutus. Kustannusosakeyhtiö Vastapaino.

Saarelma, O. 2022. Lämpöhalvaus ja auringonpistos (hypertermia). Duodecim terveyskirjasto 4.4.2022. Viitattu 13.10.2023. <https://www.terveyskirjasto.fi/dlk00298>

Saarelma, O. 2022. Paleltuma. Duodecim terveyskirjasto 21.1.2022. Viitattu 13.10.2023. <https://www.terveyskirjasto.fi/dlk00315/paleltuma?q=paleltuminen>

Saarelma, O. 2021. Rasitusmurtuma ("marssimurtuma"). Duodecim terveyskirjasto 7.9.2021. Viitattu 4.8.2023. <https://www.terveyskirjasto.fi/dlk00771#s1>

Saarenmaa, K. 2019. Televisio saa kuuden vuosikymmenen jälkeen yhä 60 prosenttia suomalaisista päivittäin äärelleen. Tieto & Trendit 2.5.2019. Viitattu 18.10.2023. <https://www.stat.fi/tietotrendit/artikkelit/2019/televisio-saa-kuuden-vuosikymmenen-jalkeen-yha-60-prosenttia-suomalaisista-paivittain-aarelleen/>

Saari, J. 2019. Lapin kahdeksan vuodenaikaa – Millaisia ne ovat ja mitä niissä tapahtuu? Retkipaikka 21.2.2019. Viitattu 17.10.2023. <https://retkipaikka.fi/millaiset-ovat-lapin-kahdeksan-vuodenaikaa/>

Sariola, H. 2021. Ilmasto on sään pitkän ajan keskiarvo. Ilmatieteenlaitos 2.3.2021. Viitattu 11.12.2022. <https://www.ilmatieteenlaitos.fi/artikkeli/2T67T5Rnz7biE25M6zkWLF>

Schermaier, N. 2023. Aerial shot: a view from above. EditMentor 29.9.2023. Viitattu 22.10.2023. <https://editmentor.com/blog/aerial-shot-a-view-from-above/>

Seppälä, L. 2021. Eri tavat liikkua vaikuttavat eri tavoin ajatuksiin, tunteisiin ja itsetuntoon – lihaksikas kokee muita enemmän mahdollisuuksia, kävely tukee ideointia. Helsingin Sanomat 26.7.2021. Viitattu 30.5.2023. <https://www.hs.fi/tiede/art-2000008063865.html>

SES. 2021. Näin haet tukia. Verkkosivu. Viitattu 7.9.2023. <https://www.ses.fi/tuenhakijalle/nain-haet-tukia/>

Sherman, A. n.d. Mikä on kuvakäsikirjoituksen? Storyboard That. Verkkosivu. Viitattu 16.10.2023. <https://www.storyboardthat.com/fi/articles/e/mit%C3%A4-on-a-kuvak%C3%A4sikirjoituksen#>

Shinnick, T. 2017. Basic Camera Filtration to Elevate your Cinematography. Premium Beat by Shutterstock 18.9.2017. Viitattu 3.8.2023. <https://www.premiumbeat.com/blog/basic-camera-filtration-elevate-cinematography/>

Siersbæk, P. 2017. Tätä tarkoittavat objektiivin aukkoarvot. Digi-kuva 29.5.2017. Viitattu 27.7.2023. <https://digi-kuva.fi/valokuvaustekniikka/tata-tarchoittavat-objektiivin-aukkoarvot>

Siersbæk, P. 2019. Dynaaminen alue – tätä se tarkoittaa. Digi-Kuva 2.4.2019. Viitattu 30.5.2023. <https://digi-kuva.fi/valokuvaustekniikka/dynaaminen-alue-tata-se-tarchoittaa>

Siersbæk, P. 2021. Valitse tarkoituksenmukainen jalustapä. Digi-Kuva 8.4.2021. Viitattu 2.8.2023. <https://digi-kuva.fi/valokuvauslaitteet/kamerajalustat/valitse-tarkoituksenmukainen-jalustapaa>

Siersbæk, P. 2022. Mikä on hybridi kamera? Digi-Kuva 12.11.2022. Viitattu 4.8.2023. <https://digi-kuva.fi/kamerat/jarjestelmakamerat/mika-on-hybridikamera>

Scandinavian Photo. 2023. Jalustaopas – valitse sopiva jalusta kamerallesi. Verkkosivu. Viitattu 20.10.2023. <https://www.scandinavianphoto.fi/tietopankki/jalustaopas>

Skildum-Reid, K. & Grey, A. 2014 Tse Sponsorship Seeker's Toolkit, Fourth Edition. Madrid: McGraw-Hill Education.

Strömsholm, J. 2016. 6 Vinkkiä, joilla onnistut valmistautumisessa triathlonkisaan. Activenture 2.7.2016. Viitattu 17.10.2023. <https://www.activenture.fi/perintona-triathlon-blogi-jani-stromsholm-activenture/6-vinkkia-joilla-onnistut-valmistautumisessa-triathlonkisaan>

Suhonen, H. 2014. Joukkorahoitus voi olla aloittelevan yrittäjän ainoa pelastus. YLE 23.7.2014. Viitattu 18.10.2023. <https://yle.fi/a/3-7371543>

Suomen Kulttuurirahasto. n.d. Apurahat. Verkkosivu. Viitattu 7.9.2023. <https://skr.fi/apurahat>

- Suomen Partiolaiset. 2014. Ennakkosuunnittelu. Verkkosivu. Viitattu 12.12.2022. <https://partio-ohjelma.fi/toiminta/kaukoretkimerkit/ennakkosuunnittelu>
- Tolppi, T. 2021. Vaelluksen ja vaellusreitin suunnittelu. Vaellus ja retkeily 4.11.2021. Viitattu 12.12.2022. <https://vaell.us/vaelluksen-ja-vaellusreitin-suunnittelu/>
- UKK-instituutti. 2023. Lepo ja ravitseminen. Verkkosivu. Viitattu 13.10.2023. <https://ukkinstituutti.fi/liikkumisen-turvallisuus/liikuntavammojen-ehkaisy/lepo-ja-ravitseminen/>
- Vaellus ja retkeily. n.d. Vaellus ja retkeily. Verkkosivu. Viitattu 13.10.2023. <https://vaell.us/>
- Vaellusnet. n.d. Vaellusnet – Vaella virtuaalisesti. Verkkosivu. Viitattu 13.10.2023. <https://www.vaellusnet.com/>
- Varta Automotive. 2023. Näin akku toimii. Verkkosivu. Viitattu 13.12.2022. <https://www.varta-automotive.fi/fi-fi/varta-teknista-tietoa/perustietoa/nain-akku-toimii>
- Vilkka, H. 2007. Tutki ja mittaa: määrällisen tutkimuksen perusteet. Tammi.
- Virkkunen, A. 2000. Kantapään kautta opittua –marssitaito. Teekkarireserviläiset. Verkkosivu. Viitattu 12.12.2022. <http://arkisto.teres.fi/toiminta/koulutus/marssiohje.html>
- Visma. n.d. Kirjanpidon sanakirja: hakusana budjetti. Verkkosivu. Viitattu 10.10.2023. <https://www.visma.fi/epasseli/kirjanpidon-sanakirja/b/budjetti/>
- Vuori, J. 2021. Tapaustutkimus. Tietoarkisto. Verkkosivu. Viitattu 10.10.2023. <https://www.fsd.tuni.fi/fi/palvelut/menetelmaopetus/kvali/tutkimusasetelma/tapaustutkimus/>
- Winter, D. 2023. Should you be shooting at 1080p or 4k for a 1080p edit? Lightworks 25.5.2023. Viitattu 20.10.2023. <https://lwks.com/blog/1080p-or-4k-for-a-1080p-edit#:~:text=Unlike%201080p%20footage%2C%20higher%20resolution,want%20to%20use%20different%20perspectives>
- Wu, R. 2021. Mastering natural light cinematography. Sigma Blog 19.4.2021. Viitattu 20.10.2023. <https://blog.sigmaphoto.com/2021/mastering-natural-light-cinematography/>
- YLE. n.d. Tarjoa meille elokuvaa. Verkkosivu. Viitattu 7.9.2023. <https://yle.fi/aihe/s/tuotantoyhtiaille/tarjoa-elokuva>
- YLE. n.d. Kuvakoot. Verkkosivu. Viitattu 18.10.2023. <https://vintti.yle.fi/yle.fi/mediakompassi/mediakompassi/4-6-luokkalaiset/kuvakoulu/kuvan-lumo/kuvakoot.htm>

YLE. 2014. Yle pähkinänkuoressa. Verkkosivu. Viitattu 12.10.2023.
<https://yle.fi/aihe/artikkeli/yleisradio/yle-pahkinankuoressa>

Yrjö Sirolan Säätiö. n.d. Hakuohjeet. Verkkosivu. Viitattu 7.9.2023.
<https://www.sirolansaatio.fi/hakuohjeet/>

Zacharek, S. 2018. How Drones Are Revolutionizing the Way Film and Television Is Made. Time 31.5.2018. Viitattu 20.10.2023.
<https://time.com/5295594/drones-hollywood-artists/>
Zoom. 2023. The Zoom H6. Verkkosivu. Viitattu 12.12.2022.
<https://zoomcorp.com/en/de/handheld-recorders/handheld-recorders/h6-audio-recorder/>

Zoom. n.d. Field recorders. Verkkosivu. Viitattu 22.10.2023. <https://www.zoom-europe.com/en/field-recorders>

90 Seconds. 2023. What is an Action Camera? 90 Seconds 4.10.2023. Viitattu 19.10.2023. <https://90seconds.com/what-is/action-camera/>

KUVALÄHTEET

KUVIO 1. New&Improved. 2018. The Universal Creative Process. Verkkosivu. Viitattu 30.5.2023. <https://newandimproved.com/universal-creative-process/>

KUVA 1. Ilmatieteenlaitos. n.d. Termiset vuodenajat. Verkkosivu. Viitattu 5.6.2023. <https://www.ilmatieteenlaitos.fi/termiset-vuodenajat>

KUVA 2. Ambrose, K. 2015. The singular beauty of Washington, D.C.'s Tidal Basin, in all four seasons. The Washington Post 11.11.2015. Viitattu 5.6.2023. <https://www.washingtonpost.com/news/capital-weather-gang/wp/2015/11/11/the-singular-beauty-of-washington-d-c-s-tidal-basin-in-all-four-seasons/>

KUVA 3. Ilkka, V. 2023

KUVA 4. Kling, J. 2020. Making sense of snow stability tests and how they fit into tour planning. Backcountry Access 18.12.2020. Viitattu 11.12.2022. <https://backcountryaccess.com/en-fi/blog/p/making-sense-of-snow-stability-tests>

KUVA 5. Lehtinen, T. 2019. Ohjeet kuvakokoihin ja muuta otostermistöä. Mainostoimisto Luma Oy 5.12.2019. Viitattu 12.12.2022. <https://mainostoimistoluma.fi/blogi/ohjeet-kuvakokoihin-ja-muuta-otostermistoa/>

KUVA 6. Crawford, M. n.d. Camera Angles in Filmmaking: A Definitive Guide. Filmmaking Lifestyle Media. Verkkosivu. Viitattu 11.10.2022. <https://filmlifestyle.com/camera-angles-in-filmmaking/>

KUVA 7. @GoPro (GoPro). 2016. Photo of the day! Tviitti. 14.11.2016. Twitter-mikroblogipalvelu. Viitattu 13.12.2022. <https://twitter.com/gopro/status/798223988698841088>

KUVA 8. Doucet, R. 2020. Storyboard Course - Part 2. Floobynooby. Verkkosivu. Viitattu 23.7.2023. <http://www.floobynooby.com/boards/comp3.html>

KUVA 9. CaseyNeistat. 2023. The Greatest Moment. Youtube-video. Julkaistu 27.1.2023. Viitattu 23.7.2023. <https://youtu.be/WIY9pDwGbjw?t=300>

KUVA 10. Boatman, A. n.d. How to improve your content with video. Techsmith. Verkkosivu. Viitattu 24.7.2023. <https://www.techsmith.com/blog/enhance-your-content-with-video/>

KUVA 11. Castr. 2023. Video Resolution Explained: The Ultimate Guide for the Streamers. Verkkosivu. Viitattu 30.5.2023. <https://castr.com/blog/video-resolution/>

KUVA 12. Castr. 2023. Video Resolution Explained: The Ultimate Guide for the Streamers. Verkkosivu. Viitattu 30.5.2023. <https://castr.com/blog/video-resolution/>

KUVA 13. Jirsa, P. 2022. Understanding White Balance & Color Temperatures in 8 Steps. SLR Lounge. Verkkosivu. Viitattu 25.7.2023. <https://www.slr lounge.com/tutorial-understanding-white-balance-color-temperatures-in-8-simple-steps/>

KUVA 14. Hwung, C. 2023. A Beginner's Guide to Frame Rate. Digiarty Software 26.1.2023. Viitattu 24.7.2023. <https://www.videoproc.com/resource/frame-rate.htm>

KUVA 15. Bowker, D. 2021. How to Use Frame Rates in Your Videos. Artlist 13.2.2021. Viitattu 25.7.2023. <https://artlist.io/blog/how-to-use-frame-rates/>

KUVA 16. Adler, D. 2016. Understanding Log-Format Recording. B&H Photo Video 8.4.2016. Viitattu 12.12.2022. <https://www.bhphotovideo.com/explora/video/tips-and-solutions/understanding-log-format-recording>

KUVA 17. Adler, D. 2016. Understanding Log-Format Recording. B&H Photo Video 8.4.2016. Viitattu 12.12.2022. <https://www.bhphotovideo.com/explora/video/tips-and-solutions/understanding-log-format-recording>

KUVA 18. Ferro, S. n.d. Simple Use Of ISO In Conjunction With Aperture And Shutter Speed. MEL365. Verkkosivu. Viitattu 12.12.2022. <https://mel365.com/camera-iso-full-form-waterfall-case-study/>

KUVA 19. Panasonic. n.d. Dual Native ISO Camera Technology for Cinematic Low-Light Video Production. Verkkosivu. Viitattu 30.5.2023. <https://na.panasonic.com/us/audio-video-solutions/broadcast-cinema-pro-video/dual-native-iso-camera-technology-cinematic-low-light-video-production>

KUVA 20. Siersbæk, P. 2017. Tätä tarkoittavat objektiivin aukkoarvot. Digi-kuva 29.5.2017. Viitattu 27.7.2023. <https://digi-kuva.fi/valokuvaustekniikka/tata-tarkoittavat-objektiivin-aukkoarvot>

KUVA 21. Kamerakoulu.fi. 2013 Syväterävyyden hallinta valokuvissa. Youtube-video. Kamerakoulu.fi. Julkaistu 28.11.2013. Viitattu 7.8.2023. https://www.youtube.com/watch?v=SwrcBq9VsXg&ab_channel=Kamerakoulu.fi

KUVA 22. Mansurov, M. 2020. Prime vs Zoom Lenses – A Beginner's Guide. Photography life 25.9.2023. Viitattu 12.12.2022. <https://photography-life.com/prime-vs-zoom-lenses>

KUVA 23. Mansurov, M. 2020. Prime vs Zoom Lenses – A Beginner's Guide. Photography life 25.9.2023. Viitattu 12.12.2022. <https://photography-life.com/prime-vs-zoom-lenses>

KUVA 24. Zeiss. n.d. ZEISS lens cleaning kit. Verkkosivu. Viitattu 11.10.2023. https://shop.metrology.zeiss.dk/INTERSHOP/web/WFS/IMT-DK-Site/en_DK/-/DKK/ViewProduct-Start?SKU=000000-2390-186&CategoryName=550100&CatalogID=500000&ExtendedNavigation=true

KUVA 25. 5-Minute Crafts. n.d. How to clean your camera correctly. Verkkosivu. Viitattu 2.8.2023. <https://5minutecrafts.site/learn-tech/how-to-clean-your-camera-correctly-939/>

KUVA 26. Manfrotto. n.d. MVH502AH Fluid Video Head with MT055XPRO3 tripod. Verkkosivu. Viitattu 21.10.2023. <https://www.manfrotto.com/us-en/mvh502ah-fluid-video-head-with-mt055xpro3-tripod-mvk502055xpro3/>

KUVA 27. Lamphere, M. 2020. Camera movements explained with examples. Beverly Boy Productions 27.3.2020. Viitattu 2.8.2023. <https://beverly-boy.com/cinematography/camera-movements-explained-with-examples/>

KUVA 28. Hopewell, C. 2022. The best Joby GorillaPod tripods to buy. Expert Reviews 29.11.2022. Viitattu 12.12.2022. <https://www.expertreviews.co.uk/cameras/1414012/best-joby-gorillapod>

KUVA 29. Emperley, R. 2010. Silver falls 21. Flickr. Verkkosivu. Viitattu 3.8.2023. <https://www.flickr.com/photos/emperley3/4705354106/in/photolist-8aNaQW-j72qT-91Xeda-8aN9YQ-8aN9uu-8aJTzx-8aNcu5-8aNd6h-8aNc1N>

KUVA 30. Williams, B. 2023. How to use polarizer in photography. Brendan Williams Creative. Verkkosivu. Viitattu 3.8.2023. <https://www.bwillcreative.com/what-does-a-polarizing-filter-do/>

KUVA 31. Tiffen. 2023. Pro-Mist-ruuviuodatin. Verkkosivu. Viitattu 3.8.2023. <https://fi.tiffen.com/products/pro-mist-screw-in-filter?variant=14912948797482>

KUVA 32. Parnell-Brookes, J. 2023. Best camera rigs in 2023: turn your video camera into a professional rig. Digital Camera World 9.1.2023. Viitattu 3.8.2023. <https://www.digitalcameraworld.com/buying-guides/best-camera-rigs>

KUVA 33. Nieminen, T. 2023.

KUVA 34. von Voss, O. 2019. Meet the New RØDE VideoMic NTG – Best of Both Worlds. CineD 20.11.2019. Viitattu 12.12.2022. <https://www.cined.com/meet-the-new-rote-videomic-ntg-best-of-both-worlds/>

KUVA 35. Flint, T. 2013. Zoom H6: Six-track Digital Recorder. Sound on Sound 11.2013. Viitattu 12.12.2022. <https://www.soundonsound.com/reviews/zoom-h6>

KUVA 36. Peak Design. n.d. Capture Camera Clip. Verkkosivu. Viitattu 12.12.2022. <https://www.peakdesign.com/products/capture-clip-only?pos=3&sid=df5393d45&ss=r>

KUVA 37. Harker, S. 2018. XQD Cards: Everything You Need to Know! Plus, What Is CFexpress? PHLEARN. Verkkosivu. 5.9.2018. Viitattu 10.10.2023. <https://phlearn.com/magazine/xqd-cards-everything-you-need-to-know-plus-what-is-cfexpress/>

KUVA 38. Scandinavian Photo. 2023. Opi lisää muistikorteista. Verkkosivu. Viitattu 10.10.2023. <https://www.scandinavianphoto.fi/tietopankki/opi-lisaa-muistikorteista>

KUVA 39. Hellerman, J. 2022. How to Master the Three-Point Lighting Setup and Lighting Technique. University of Rochester 15.8.2022. Viitattu 3.8.2023. <https://careereducation.rochester.edu/blog/2022/08/15/how-to-master-the-three-point-lighting-setup-and-lighting-techniques/>

KUVA 40. Ilkka, V. 2021.

KUVA 41. Ilkka, V. 2022.

LIITTEET

Liite 1. Haastattelukysymykset: Jonne Tiili

Haastattelu 15.5.2023, kesto 45min, toteutettu videopuheluna

Haastattelija: Vesa Ilkka & Tuisku Nieminen

Haastateltava: Jonne Tiili

Haastattelukysymykset:

1. Kuka olet ja mitä teet?
2. Miten päädyit dokumentoimaan elämääsi ja mistä idea videoiden tekemiseen syntyi?
3. Kun saat idean videon, lähdetkö ensin suunnittelemaan videon tuotantoa vai itse ideaa, kuten haastetta tai fyysistä suoritusta?
4. Teetkö seikkailudokumentteja varten käsikirjoituksia tai kuvasuunnitelmia idean pohjalta etukäteen?
5. Miten valmistaudut seikkailun kuvaamiseen?
6. Teetkö kuvalistaa, jonka pohjalta mietit kameravalintoja seikkailun dokumentointiin?
7. Mitä kameravalintoja rajoittavia tekijöitä seikkailun aikana voi tulla vastaan?
8. Oletko sitä mieltä, ettei dokumentointia kannata tehdä itse suoritusta tai seikkailua verottamalla?
9. Mikä on vaikeinta seikkailudokumentin kuvaamisessa?
10. Ovatko henkisesti ja fyysisesti vaikeat hetket tärkeää saada dokumentoitua?
11. Pitääkö seikkailun dokumentointia varten jättää marginaalia omaan jaksamiseen fyysisesti haastavilla seikkailuilla?
12. Miten seikkailun pituus näkyy kuvaamisessa?
13. Mitä mikkejä käytät seikkailudokumenttien tuotannossa?
14. Millainen on seikkailudokumentin tarinan luomisprosessi?
15. Minkälainen on työnkulkusi jälkituotannossa?
16. Onko sinulla kehityskohteita omien dokumenttejen tuotannossa tulevaisuudessa?

17. Oletko harkinnut tekeväsi tulevaisuudessa seikkailudokumentteja myös muualle kuin Youtubeen?
18. Onko sinulla vinkkejä aloitteleville seikkailudokumenttien tekijöille?
19. Onko sinulla esikuvia, jotka vaikuttavat oman työsi tyyliin?
20. Inspiroivatko muut Youtubeen videoita tekevät sisällöntuottajat omia videoitasi? Miten tämä näkyy videoissasi?
21. Voiko toimintamallisi seikkailudokumenttien tekemiseen kiteyttää seuraavalla tavalla: Idea -> dokumentointi -> kuvatusta materiaalista punaisen langan löytäminen -> jälkituotanto, tarinankerronta -> valmis video?
22. Esimerkkivideo: Miten pyöräilyvideosi tuotanto eteni?
23. Onko tärkeintä matka, vai maali?

Liite 2. Taulukko erilaisten kameroiden ominaisuuksista.

Taulukko havainnollistaa seikkailudokumentille sopivien kameroiden ominaisuuksia ja auttaa hahmottamaan kameroiden koko eroja ja painoja. Sen lähteinä on käytetty kameravalmistajien (DJI & Insta360) ja jälleenmyyjän (Rajala Pro Shop) verkkosivuja.

Kamerat	Koko & paino (g)	Sää-suojaus	Objektiivi	Auto-focus	Akunkest (min)	Kenno - tyyppi & koko	Resoluutio & kuvataajuus	LOG-tallennus
GoPro 10 (actionkamera)	71.8 x 50.8 x 33.6 mm 158g	✓	Kiinteä objektiivi F 2.8 2.92mm	✓	47-120 min	CMOS 1/2.3"	5.3K, 4K, 2.7K & 1080p 24, 30, 60, 120 & 240fps	✓
DJI Mavic Pro (drone)	83 x 83 x 198mm 734g	✗	Kiinteä objektiivi F 2.2 26mm	✓	21-27 min	CMOS 1/2.3"	C4K, 4K, 2.7K, 1080p, 720p 24, 25, 30, 48, 50 & 60fps	✓
Insta360 X3 (360-kamera)	114 x 46 x 33 mm 180g	✓	Kiinteä objektiivi F 1.9 6.7mm	✓	60 min	CMOS Dual 1/2"	360-astetta: 5.7K, 4K 24, 25, 30 & 60fps	✓
Sony A7III (Fullframe, järjestelmäkamera)	127 x 96 x 74 mm 650g	✓	Erillinen objektiivi	✓	120-180 min	BSI CMOS 35mm full frame	4K & 1080p 24, 25, 30, 50, 60, 100 & 120fps	✓
Fujifilm xt-4 (Peilitön, järjestelmäkamera)	124.6 x 92.8 x 63.8 mm 526g	✓	Erillinen objektiivi	✓	85 min	CMOS APS-C	C4K, 4K & 1080p 24, 25, 30, 50, 60, 120 & 240fps	✓
Canon EOS C200 (Elokuvakamera)	335 x 275 x 275 mm 1430g	✓	Erillinen objektiivi	✓	120 min (small) 240 min (bigger)	CMOS Super 35mm	C4K, 4K, 2K & 1080p 24, 25, 30, 50 & 60fps	✓

Liite 3. Kevyen tuotannon seikkailudokumentin kuvaamisen opas

SEIKKAILUDOKUMENTIN KUVAAMISEN OPAS

VESA ILKKA JA TUISKU NIEMINEN

ALKUSANAT

Seikkailudokumenttielokuvassa dokumentoidaan, eli tallennetaan seikkailua audiovisuaalisesti kameroiden ja mikrofoniin avulla. Seikkailun aikana kuvattu ja äänitetty materiaali kootaan leikkauspöydällä eheäksi kokonaisuudeksi, seikkailudokumentiksi.

Tämän oppaan tarkoituksena on toimia apuvälineenä seikkailijoille, jotka ovat kiinnostuneita dokumentoimaan omia reissuja ja seikkailujaan, eivätkä tiedä mistä aloittaa.

Seikkailuja on luonteeltaan monenlaisia. Esimerkiksi vaellukset, hiihto- ja melontaretket, road tripit ja reppureissut ovat kaikki keskenään erilaisia seikkailuja, mutta jokaista yhdistää jatkuva liikkeessä oleminen, sekä mahdollisuus yllättäville tapahtumille. Oppaassa käymme läpi käytännön asioita aina suunnittelusta kuvaamiseen, jotka auttavat itse dokumentin tekemisessä.

SEIKKAILU

1. SEIKKAILEMINEN
2. EPÄTAVALLINEN, JÄNNITTÄVÄ TAI VAARALLINEN TAPAHTUMA(SARJA)
3. UHKAPELI

LAHDE: SUOMISANAKIRJA.FI

Oppaan ovat laatineet Tampereen ammattikorkeakoulun (TAMK) Media-alan tutkinto-ohjelmassa kuvaukseen erikoistuneet opiskelijat Vesa Ilkka ja Tuisku Nieminen, ja opas on osa heidän kirjallista opinnäytetyötään. Vesalla ja Tuiskulla on vuosien kokemus seikkailemisesta erilaisissa olosuhteissa ja ympäristöissä. He ovat myös dokumentoineet vaelluksiaan Suomessa, muun muassa seikkailudokumenteissa Linnuntietä Tampereelta Yyteriin sekä Maalta merelle kajakilla 120 km.

VESA
ILKKA

TUISKU
NIEMINEN

SISÄLLYSLUETTELO

- 2 Alkusanat
- 6 Seikkailijasta dokumentoijaksi
- 7 Seikkailun luonne
- 8-9 Miten huomioin kuvaamisen seikkailuun valmistautuessa?
- 10-11 Monipuolinen seikkailun dokumentointi
- 14-15 Seikkailudokumentin kuvaaminen
- 16-17 Videokuvaamisen perusteet
- 18-23 Kuvauskaluston valinta
- 24-29 Kaluston suojaaminen, huoltaminen ja pakkaaminen
- 30-31 Lisävarustus
- 32-33 Seikkailuun valmistava muistilista
- 34-35 Tekijöiden kiitokset

1.

LUKU YK

SEIKKAILIJASTA DOKUMENTOIJAKSI

Seikkailijan on tärkeää osata jo valmiiksi seikkailemiseen vaadittavat taidot. Seikkailijan perustaito on osata eräilyn saloja varusteiden pakkaamisesta, ruuanlaittoon, oikean varustuksen valintaan ja toimintaan erilaisissa olosuhteissa ja säässä. Tähän voit valmistautua tekemällä päiväreissuja luontoon tai viettämällä yön ulkona luonnossa. Tekemällä seikkailuja pienemmällä skaalalla opit nopeasti, mitä voit seuraavalla kerralla ottaa huomioon pitempää seikkailua suunnitteleksesi.

Vinkki! Aloita seikkailut hyvässä säässä ja nosta seikkailun haastavuutta oman taitotasosi mukaisesti.

Perusteiden ollessa kunnossa pystyt keskittymään seikkailun ohella seikkailun kuvaamiseen. Kuvaaminen on erätaitojen ohella taitolaji, joka vaatii harjaantumista ja opettelua. Tärkein työväline kuvaajalle on kamera. Kameran käyttäminen vaatii seikkailijalta muutamaan kameratekniseen asiaan uppoutumista. Käsittelemme näitä asioita luvussa kaksi.

Kuvaamiseen liittyen on mahdollista käydä eri tasoisia koulutuksia kansanopistosta yliopistoon. Tärkeintä on lopulta vain se, että käytät ja kokeilet kameraa monipuolisesti, jotta kameran käyttöön syntyy rutiini. Rutiinin avulla kuvaaminen tulee huomaamattomaksi osaksi seikkailua ja antaa uuden elementin luonnosta ja seikkailusta nauttimiseen. Parasta on, että dokumentoidessa saat tallennettua muistiin hetkiä, joihin voit vielä palata kotona.

SEIKKAILUN LUONNE

Jokainen seikkailu on niin tapahtumana, kuin kokemuksena erilainen. Seikkailun olosuhteet muiden tekijöiden ohella muokkaavat siitä täysin omanlaisensa retken. Näitä tekijöitä ovat seikkailun ryhmä, vuodenaika, maasto, seikkailun aikana tapahtuvat aktiviteetit sekä reissun matkustus- ja liikkumiskeinot. Kun kiteytämme nämä tekijät yhteen, puhumme seikkailun luonteesta.

Seikkailun luonne kuvaa kokonaisvaltaisesti sitä, millaisissa olosuhteissa seikkailu toteutuu ja millaista toimintaa se pitää sisällään. Jos suunnitteilla on esimerkiksi Lapin vaapaalaskuretki, voisi sen luonteeksi kuvailla viikon kestävää talviaikaan tuntureilla tapahtuvaa hiihtovaellusta, johon sisältyy laskettelua. Matkat tuntureilla taitetaan suksilla ja yöpyminen tapahtuu autiotuvissa. Tämä kuvaus seikkailun luonteesta pitää sisällään valtavan määrän tietoa jota hyödyntää seikkailuun valmistautuessa, niin varusteiden, logistiikan ja reittisuunnittelun, kuin seikkailun dokumentoinnin osalta.

MITEN HUOMIOIN KUVAAMISEN SEIKKAILUUN VALMISTAUTUESSA?

Mikäli olet seikkailut tai retkeilyt jo aikaisemmin, tiedät hyvin millainen määrä suunnittelua seikkailuun valmistautumiseen voi sisältyä. Kun idean pohjalta jalostunut käsitys seikkailun luonteesta on kartoitettu, voi suunnittelu ja valmistautuminen alkaa. Tässä vaiheessa seikkailuun suuntaava ryhmä kerää mahdollisimman paljon tietoa seikkailun riskeistä liittyen maastoon, säähän, vuodenaikaan, liikkumamuotoon, seikkailun keston, jaksamiseen sekä aktiviteetteihin.

Vinkki! Yksinkertainen miellekartta seikkailun riskeistä auttaa hahmottamaan kokonaisuutta.

Riskien kartoittaminen on tärkeä osa suunnitteluvaihetta, sillä sen varaan pohjautuu suunnitelma retkellä tarvittavista varusteista, ravinnosta ja nesteytyksestä, taidoista ja jaksamisesta, esimerkiksi ennen retkeä tarvittavasta fyysisestä harjoittelusta. Kun tarvittava perehtyminen ja ennakkosuunnittelu on tehty, voi alkaa miettiä tarkemmin seikkailun dokumentointia ja siihen liittyviä erityishuomioita sekä riskejä.

Kuvaaminen tuo seikkailuun lisää mietittävää sekä kannettavaa. Siksi on tärkeää miettiä kuvaamista osana seikkailuun valmistautumista, jotta mukana olevista kuvausvarusteista saa eniten irti rasittamatta itseään!

Kun seikkailun luonne on selvillä, kannattaa luoda karkeaa kuvakäsikirjoitusta kuvattavasta dokumentista. Yksinkertaisimmillaan tämä voi tarkoittaa listaa kuvakulmista ja -koista, josta ilmenee, minkälaisia kuvia seikkailulta halutaan ainakin kuvata. Koska kyseessä on dokumentti, on retkellä tapahtuvia asioita ja kuvausta mahdotonta käsikirjoittaa täysin.

Reissusuunnitelma ja seikkailun luonne antavat osviittaa siitä, mitä retkellä tapahtuu ja millaisia asioita siellä halutaan tallentaa kameralle. Jos kyseessä on vaikkapa edellisen esimerkin mukainen vapaalaskuretki, on selvää, että videomateriaalia hiihtämisen lisäksi itse laskettelusta on tarpeellista kuvata. Kuvalistan, tai yksinkertaisen kuvakäsikirjoituksen avulla voi alkaa tutkia myös sitä, millaisia kameroita ja kuvausvarusteita retkelle tarvitaan mukaan. Kerromme luvussa 2 lisää siitä, millaisia asioita kannattaa huomioida kameravalintoja tehdessä.

Tärkein huomio on kuitenkin se, että erilaiset kamerat mahdollistavat erilaisia asioita, mutta saattavat olla huonompia muilla osa-alueilla. Esimerkkinä kuvauskopteri, joka mahdollistaa uskomattomien ilmakuvien kuvaamisen, tuo toisaalta lisäpainoa rintaan akkuineen, eikä välttämättä sovellu kaikkiin seikkailuihin mukaan. Kuvausta suunniteltaessa tulee siis tarkastella retkisuunnitelmaa, seikkailun luonnetta ja kuvaussuunnitelmaa yhdessä. Näin seikkailija kykenee kartoittamaan sitä, millaiset kuvat ja varusteet ovat tärkeitä, sekä soveltuvia matkaan mukaan. Kuvaaminen rasittaa seikkailijaa lisäpainon sekä kuvaamiseen keskittymisen vuoksi dokumentista riippuen paljonkin, jonka takia ensimmäiselle kuvattavalle seikkailulle kannattaa lähteä pienen kuvauskaluston, kuten yhden action-kameran kanssa harjoituksen vuoksi. Näin saa esimakua siitä, millaista seikkailun dokumentointi on.

MONIPUOLINEN SEIKKAILUN DOKUMENTOIMINEN

Kiinnostavan seikkailudokumentin resepti on monipuolinen kuvakerronta sekä mukaansatempaava, mielenkiintoinen leikkaustyyli. Tässä oppaassa emme käsittele leikkaamista, tai editointia teknisesti. Sen sijaan tarkastelemme pääpiirteitä siitä, millaisilla kuvilla leikkaaminen on helppoa ja materiaalista saadaan kasattua ehjä, kiinnostava kokonaisuus. Keskitymme siis enemmän siihen, miten saat seikkailun aikana kuvattua lopullisen dokumentin kannalta tärkeää videosisältöä.

Kuvakäsikirjoitusta tai kovalistaa laatiessa kannattaa miettiä retken ideointivaiheessa esille nousseita tärkeitä pääpointteja, jotka haluaa ainakin kuvata riittävän kattavasti seikkailun aikana. Seikkailun luonteesta riippuen seikkailulle ominaisia piirteitä, kuten liikkumismuotoa ja muuta toimintaa kannattaa kuvata riittävän monipuolisesti, erilaisilla kuvakulmilla ja kuvakoilla. Tällaista seikkailun pääaihetta kuvaavaa materiaalia kutsutaan nimellä A-roll.

Jos matkaa taitetaan vaikkapa kajakeilla, tai kajakointi on yksi osa seikkailua, on fiksua miettiä valmiiksi erilaisia kiinnostavia tapoja kuvata melontaa. Näitä voivat olla esimerkiksi action-kameralla kuvattu melonta eri kulmista: kypärä-kamera, kamera kiinnitettynä melaan, kajakki kuvattuna veden alta tai melojan kuvaaminen kamera kiinnitettynä kajakkiin. Myös ilmakuvilla saa hienoja kuvia melojista, sekä miljööstä. Toiminnallisia kuvia on syytä kuvata riittävästi erilaisia kuvakokoja, sekä tiiviimpiä että laajoja kuvia, koska eri kuvakoot leikkaantuvat keskenään sujuvasti videota editoidessa. Kovalistaa kootessa kannattaa olla avoin ideoille, mieluummin liikaa materiaalia kuin liian vähän!

Tärkeää on dokumentista riippumatta se, että seikkailulta on kuvattuna riittävästi kuvituskuva eri tilanteissa, jota voi leikata editointiohjelmassa toiminnallisten kuvien sekaan. Kuvituskuva elävöittää, selkeyttää ja koristaa tarinaa, sekä tuo joustavuutta leikkausprosessiin. Kuvituskuvat kannattaa huomioida mukaan kuvasuunnitelmaan ja uusien ideoiden syntyessä reissun päällä kannattaa laittaa kamera päälle ja toteuttaa itseään!

Kuvituskuvana toimii esimerkiksi miljöötä esittelevät kuvat, timelapset, yleisluontoiset kuvat ympäristöstä kuten luonnon- tai rakennuksista sekä muut kuvat, jotka eivät välttämättä esittele toimintaa suoraan. Kuvituskuvasta käytetään nimitystä B-roll. Kuvasuunnitelmassa A- ja B-roll erotetaan toisistaan selkeyttämään kovalistaa.

Koska seikkailudokumentti on dokumentti, eikä sitä voida täysin käsikirjoittaa, tulee dokumentoijan olla valppaana kameran kanssa, jotta kiinnostavat, yllättävät ja tarinan kannalta arvokkaat tilanteet saadaan taltioitua kameralle. Tämän takia myös vaikeasti kuvattavat hetket, kuten seikkailijan uupumus kannattaa taltioida edes jotenkin talteen. Nämä tilanteet luovat dokumenttiin draaman kaarta ja käännekohtia, jotka helpottavat leikkausta rikkaan ja kiinnostavan lopputuloksen aikaan saamiseksi. Asiat harvoin etenevät täysin suunnitellusti, ja se onkin seikkailudokumentin suola. Yllättävät hetket tekevät dokumentista kiehtovan.

Seikkailudokumentin juoni löytyy vasta leikkauspöydällä, kun kaikki materiaali on jo kasassa. Siksi on tärkeää tuottaa monipuolisesti kiinnostavaa materiaalia seikkailun aikana. Materiaalia läpi käydessä seikkailun juoni ja punainen lanka kaivetaan esille, ja se pyritään esittämään valmiissa leikkauksessa katsojille.

Reissun aikana tuntemuksia, tilanteita ja tapahtumia on hyvä puhua kameralle. Näitä puheita voidaan käyttää jälkikäteen leikkauksessa apuna seikkailijan tunteita välittämään, jälleen rikastaen tarinankerrontaa. Äänisuunnittelu tekee muutenkin ison osan lopullisessa leikkauksessa. Mahdollisuuksien mukaan seikkailulla on järkevää äänittää ympäristön ääniä sekä spiikkejä talteen esimerkiksi kameran mikkiin, tai kentänauhurille. Äänien avulla tarinankerrontaan saadaan yksi syvempi taso lisää, joka tekee dokumentista kokonaisuudessaan kiinnostavamman teoksen.

2.

LUKUKAKSI

SEIKKAILUDOKUMENTIN KUVAAMINEN

Tässä luvussa tutustumme tarkemmin siihen, millaista kuvaajan työ seikkailun aikana on, ja mitä tarvittavia erikoistaitoja häneltä kannattaa löytyä. Kuten aiemmin oppaassa on todettu, seikkailuja on luonteeltaan monenlaisia ja jokaiselle seikkailulle valitaan omanlaisensa kuvauskalusto laadittujen kuvakäsikirjoitusten pohjalta. Seikkailusta riippumatta kuvaajan on kuitenkin syytä hallita ymmärrys videokuvaamisen perusteista ja kameran asetuksista, kuvauskaluston suojaamisesta, huoltamisesta ja pakkaamisesta, sekä mahdollisista tarvittavista lisävarusteista. Tämä luku tutkii yllä mainittuja aiheita tavoitteenaan selventää sinulle, tulevalle seikkailudokumentin kuvaajalle, mitä seikkailujen kuvaaminen todella on.

VIDEOKUVAAMISEN PERUSTEET

Perusteet on aloitettava huolellisella kameraan tutustumisella. Ominaisuuksia kamerassa riittää, joten pureudutaan kameran asetuksiin. Asetukset voidaan karkeasti jaotella kahteen osaan: **projektikohtaiset pysyvät asetukset**, jotka päätetään jo ennen kuvauksia ja **valon määrään tai lämpötilaan vaikuttavat asetukset**, joita muokataan keskellä kuvauksia.

Projektikohtaiset pysyvät asetukset:

kuvasuhde (aspect ratio), resoluutio, kuvataajuus (framerate), kuvaprofiili (picture profile) ja videoformaatti (file format).

Valon määrään tai lämpötilaan vaikuttavat asetukset: aukko (aperture), suljinaika (shutter speed/shutter angle), ISO-arvo ja valkotasapaino (whitebalance).

Projektikohtaisten pysyvien asetusten esivalinta pitää videon yhdenmukaisena. Näin varmistetaan, että videota leikatessa materiaalia on helppo hyödyntää yhtenäisesti ja sulavasti. Asetuksiin kannattaa perehtyä oikealla puolella olevan listan mukaisesti.

1. **Päätä videolle resoluutio (4k, 2k, Full HD, jne.).** Korkea resoluutio eli kuvatarkkuus takaa parhaan kuvanlaadun, mutta vie myös enemmän tallennustilaa. **Huom.** Kuvaa koko projekti samalla resoluutiolla.

2. **Valitse kuvasuhde (16:9, 4:3, 1:1.9, 21:9)**

Dokumenttia kuvatessa yllä mainitut laajat horisontaalit kuvasuhteet ajavat asiansa. Poikkeuksena sosiaalinen media, jossa käytössä ovat myös pysty (9:16, 4:5, 2:3) ja neliö (1:1) kuvasuhteet.

3. **Kuvataajuuden valinta (25p, 24p, 50p, jne.)**

Kuvataajuus (fps) eli ruutunopeus kertoo, kuinka monta kuvaa kamera ottaa sekunnissa. 25p on yleisin kuvataajuus Euroopassa, ja se takaa elokuvallisen liikkeen tunnun.

Huom. 25p korkeammat kuvataajuudet mahdollistavat videon hidastamisen esim. 50p voidaan hidastaa puolet hitaammaksi.

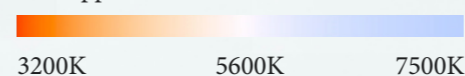
4. **Kuvaprofiili**

Valitse kuvaprofiili, joka miellyttää silmääsi, jos haluat muokata värejä jälkikäteen enemmän, valitse LOG-pohjainen väriprofiili. Logille tyypillistä on harmaat värit huuhtova ulkonäkö.

5. **Videoformaatti**

eli videodatan pakkaaminen. Hyvälaatuinen video on mahdollisimman vähän pakattua. Yleisimpiä käytettyjä videomuotoja järjestelmäkameroissa ovat H.264, MP4, AVC ja MOV. Tutustu parhaaseen videoformaattiin kamerakohtaisesti.

Hehkulamppu Päivänvalo Pilvinen taivas

Valkotasapaino (WB)

Valkotasapainolla säädetään kuvan värilämpötila. Valkotasapainolla voidaan kylmentää ja lämmittää kuvaa tuoden esille kohteen luonnolliset värit. Valkotasapainon arvoa kuvaa kelvin (K) -asteikko. Yläpuolella esimerkit kolmesta eri värilämpötilanteesta.

ISO-arvo

Iso-arvolla voidaan vahvistaa digitaalisesti kameran kennolle tulevaa valoa nostamalla kennon valoherkkyyttä. Videota kuvatessa pyritään kuvaamaan kameran native-isolla, joka tuottaa kuvaan vähiten kohinaa. Tarkista kamerasi native-iso kameravalmistajan verkkosivuilta.

Vinkki aloittelijalle! Voit käyttää ja kokeilla kamerasi automaatioasetuksia, jolloin kamera säätää halutut arvot itsestään.

Suljinaika (Shutterspeed)

Suljinaika määrittää sen, kuinka paljon valoa pääsee kameran kennolle. Tämä ilmaistaan kamerassa sekunteina esim. 1/50s tai 1/250s. **Videota kuvattaessa sääntönä on pitää suljinaika puolet suurempana, kuin käytettävä kuvataajuus esim. 25p kuvatessa suljinajan tulisi olla 1/50.** Poikkeuksena kuvat, jossa on nopeaa liikettä, tällöin suljinaikaa voi nostaa säännöstä poiketen. Tällöin kuva tuottaa vähemmän liikepäterävyyttä kuvaan.

Aukko (F-luku)

Aukko määrää valon pääsyn kameraan. Mitä isompi objektiivissa oleva aukko on, sitä enemmän kameraan pääsee valoa. Iso aukko merkitään pienellä numerolla esim. F/2.8 on suurempi aukko, kuin F/18. Aukko vaikuttaa kuvan syväterävyyteen eli terävän kuva-alueen kokoon. Iso aukko takaa pienen syväterävyyden alueen ja pieni aukko koko kuvan mittaisen terävyyden. **Dokumentoidessa pyritään kuvaamaan isolla aukolla, kuten F/2.8.**

Näin säädät kameraan tulevaa valon määrää ja värilämpötilaa.

MITEN VALITSEN Kuvauskaluston?

Kuvauskaluston valintaan vaikuttaa seikkailun luonne, riskit, budjetti, kuvaamisen tavoitteet sekä sääolosuhteet. Kameran valinnalle oleellista on tavoite siitä, että tapahtumia voidaan seikkaillessa kuvata monipuolisesti, jotta katsojalle välittyy seikkailun tunnelma. Nämä muodostavat kameran valinnan kehyksen, jonka pohjalta voidaan aloittaa kameravalintojen muodostaminen.

Kamerat voidaan erotella seitsemään kategoriaan: elokuvakamerat, videokamerat, järjestelmäkamerat, action-kamerat, 360-kamerat ja dronet. Jokaisella kameralla on omat ominaisuutensa, jotka vaikuttavat kameran valintaan. Tärkeimpiä kameran ominaisuuksia seikkaillessa ovat kameran keveys, sääsuojaus, hyvät akut, valovoimaisuus, kameran sisäinen kuvanvakain ja toimiva autofocus.

Vinkki! Kartoita seikkailun tapahtuma ympäristö, riskit, sää, budjetti ja kuvakäsikirjoitus kirjoitetuksi muistilistaksi tai miellekartaksi, jotta osaat valita mukaan tarvittavat kamerat.

Kuvassa seikkailija on valikoinut kameroikseen kajakkiin kiinnitetyn vedenkestävän actionkamera GoPron, sekä dronen.

Kysymykseksi jää palaako drone kuivana takaisin?

Hyvänä nyrkkisääntönä on pitää mukana yksi pääkamera. Pääkameraksi sopivat elokuva-, video- ja järjestelmäkamerat, koska näissä kameroissa on suurempi kenno verrattuna droneen ja actionkameroihin. Laadukas ja suuri kenno on laadukkaan kuvan takaaja. Pääkameralla kuvataan hetket, kun kameraa on mahdollista käsitellä kädestä tai jalustalta kuvaten. Pääkameralla voidaan kuvata niin A-roll, kuin myös B-roll kuvituskuvia. Pääkameraan on myös mahdollista vaihtaa objektiivia tai polttoväliä eli objektiivin kuvakokoa. Polttoväli merkitään millimetreinä, kuten 35mm tai 50mm.

Action-kamerat ovat kaikkien seikkailijoiden lempityöväline. Pienet, vedenkestävät ja kovaa kulutusta kestävät action-kamerat tuovat videokuvaamisen lähelle toimintaa. Action-kameraa on mahdollista pitää mukana useissa eri kiinnityksissä, kuten lippiksessä, kypärässä, kajakissa ja rinnalla. Tämä mahdollistaa kuvaamisen esim. vedessä, pyöräillessä tai kajakoidessa. Action-kamera sopii myös aloittelijalle pääkameraksi.

Erityisesti kuvituskuvaan kuvaamiseen sopivat dronet ja 360-kamerat. Ne tuovat kuvakerrontaan monipuolisuutta ja uusia kuvakulmia. Molempien kameroiden kuvat tarjoavat katsojalle WOW-elämyksiä. Drone kuvaa taivaalta käsin, kun taas 360-kameraa voidaan hyödyntää sekä action-kamerana, että erikoiskuvien tekemiseen maankamaralla. Käyttö vaatii erityistä opettelua ennen seikkailua.

VÄHVVUUDET JA HEIKKOUEDET

Elokuvakamerat

- + Paras kuvanlaatu
- + Vaihdeettavat objektiivit
- + Monipuoliset asetukset
- + Sisäänrakennettu ND-filtteri
- + Valovoimainen
- + Monipuoliset liitännät

- Erittäin kallis (4 000€-80 000€)
- Akut painavia ja lataus vaatii verkkovirtaa
- Painava ja tilaa vievä
- Sääsuojuksen puute (poikkeuksia)
- Autofocuksen puute (poikkeuksia)

Järjestelmäkamerat

- + Hyvä kuvanlaatu
- + Kevyt ja pienikokoinen
- + Vaihdeettavat objektiivit
- + Autofocus
- + Valovoimainen
- + Sääsuojuattu (riippuu kamerasta)
- + Maltillinen hinta (500€-5 000€)
- + Mahdollistaa valokuvaamisen

- Kameran keveys aiheuttaa kuvassa tärinää
- Puutteita kameran liitännöissä
- Riippuen kamerasta video-ominaisuudet voivat olla rajatumpia

Action-kamerat

- + Lian- ja vedenkestävä
- + Kevyt ja pienikokoinen
- + Useita kiinnitysmahdollisuuksia
- + Mahdollistaa monipuolisen kuvaamisen
- + Hyvä kuvanvakaaja ja kestävät akut
- + Alhainen hinta (100€-500€)

- Huono kameran sisäinen mikrofoni
- Kuvanlaatu erityisesti pimeässä
- Pieni kenno
- Polttovälien puute

Dronet

- + Mahdollistaa kuvaamisen taivaalta
- + Monipuolistaa kuvituskuvia
- + Hyvä akunkesto
- + Hyvälaatuista kuvaa pieneltä kennolta
- + Esittelee miljöön ja maiseman
- + Pieni kokoinen

- Vaatii erilliset ND-filtterit
- Pimeällä paljon kohinaa
- Vaatii useita harjoittelukertoja
- Ei saa käyttää kaikilla alueilla
- Paino suhteessa käyttömäärään

360-kamerat

- + Mahdollistaa useita erikoiskuvia
- + Hyvä kuvanvakaaja
- + Poistaa selfiekepin kuvasta, joka mahdollistaa useita kuvakulmia
- + Hyvä akunkesto
- + Kuvaa kaikki kuvasuunnat
- + Vedenkestävä ja sääsuojuattu (riippuen kamerasta)

- Käyttö vaatii erillisen 360-kamera selfiekepin
- Kuvan sommittelu vie paljon aikaa leikkauspöydällä
- Raskaat videotiedostot vaativat tehokkaan tietokoneen
- Huono sisäinen mikrofoni

Camcorder

- + Kotivideomainen kuvamateriaali sopii seikkailun kuvittamiseen
- + Kevyt ja pienikokoinen
- + Hyvä akunkesto
- + Helppokäyttöinen
- + Zoomaus ominaisuus

- Huono kameran sisäinen mikrofoni
- Rajatut video-ominaisuudet
- Huono sääsuojuus
- Kameran keveys lisää kuvassa tärinää
- Herkkä iskuille

OBJEKTIIVIT

Tärkein kamerassa kiinni oleva varuste on objektiivi eli kameran linssi, joka muodostaa optisen kuvan kuvattavasta kohteesta. Objektiivivalinta määrittää sen kuinka kamera näkee vallitsevan maailman. Objektiivit voidaan jakaa kahteen ryhmään: prime- ja zoom-objektiivit. Prime-objektiivit ovat polttoväliltään kiinteitä esim. 23mm tai 50mm, kun taas zoom-objektiivin polttoväliä voidaan vaihtaa, esim. 16mm-55mm tai 70mm-200mm välillä.

Seikkailuun suositetaan valovoimaisia zoom-objektiiveja, koska ne tarjoavat useita eri polttovälejä ilman, että dokumentoijan tarvitsee vaihtaa objektiivia kameraan. Seikkaillessa saattaa olla tilanteita, joissa kamera olisi mahdotonta suojata linsin-vaihdon ajaksi. Zoom-objektiivin käyttö voi tällä tavoin suojata kameran kennoa liialta ja vedeltä. Zoom-objektiivin käyttö myös vähentää kannettavan tavarain määrää, vaikka yksittäinen zoom-linssi voi olla prime-linssiä painavampi.

Prime-objektiivit tarjoavat usein zoom-objektiiveja paremman valotehon ja toimivat tästä syystä hieman paremmin pimeissä olosuhteissa. Prime-objektiivit ovat myös usein halvempia, kuin zoom-objektiivit. Prime-objektiivit eivät tarjoa samoja helppouksia, kuin zoom-objektiivit.

Tärkeintä on, että pystyt seikkailun dokumentoijana kertomaan tarinaa monipuolisesti eri polttovälien avulla. Eri objektiivit ja polttovälit tarjoavatkin silmänruokaa niin kaukaa kuin läheltä kuvattavaa kohdetta. Hyödynnä siis objektiiveja monipuolisesti!

Canon 50mm F1.2 & Canon 24-70mm F2.8.
Kokoero on huomattava prime- ja zoom- linssin välillä.

KALUSTON PAKKAAMINEN, SUOJAAMINEN JA HUOLTAMINEN

Seikkailun suunnittelu- ja valmisteluvaiheessa edessä on mukaan lähtevän kuvauskaluston pakkaaminen. Samalla tulee suunnitella kameroiden ja muun kuvauskaluston kunnollista suojaamista seikkailun aikana. Niin kaluston pakkaamiseen kuin suojaamiseen vaikuttaa se, millainen seikkailu on tiedossa. Seuraavaksi tarkastelemme, mitä kuvaajan on hyvä miettiä seikkailuun lähtiessä kuvauskaluston pakkaamisen ja suojaamisen osalta. Tutkimme myös hieman kaluston huoltoon liittyviä seikkoja.

PAKKAAMINEN

Se, miten kalustoa kuljetetaan seikkailun aikana, määräytyy seikkailun luonteen mukaan. Esimerkiksi road trip -seikkailulla kalustoa on mahdollista kuljettaa laadukkaissa ja tilavissa kamerarepuissa, -laukuissa tai laatikoissa, jotka ovat hyvin turvallisia tapoja kuljettaa kalustoa. Jos kuvauskalustoa ei voida seikkailun luonteen tähden kuljettaa ja säilyttää turvallisesti erikseen esimerkiksi auton kyydissä, on kalusto pakattava mukaan muiden varusteiden kanssa kuljetettavaksi seikkailusta riippuen esimerkiksi rinkassa, pyörälaukussa, kajakkipusseissa tai muussa tilanteen sanelemassa kuljetuspaikassa, niin ettei se ole liiaksi muun varustuksen tiellä, mutta on toisaalta helposti käytettävissä. Kuljetustapoja on useita, mutta pohjimmiltaan pyritään aina samaan lopputulemaan; onnistua pakkaamaan kalusto niin, että se on hyvin organisoitu sekä suojassa säältä ja kolhuilta.

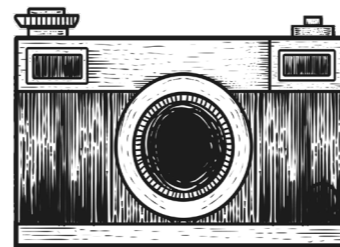
Hyviä vinkkejä pakkaamiseen!

1. Tutki kuvasuunnitelma huolella, ennen kalustovalintoja. Näin välttyt ylimääräisen kaluston kuljettamiselta ja organisointi on helpompaa.
2. Tutustu kalustoosi ajan kanssa! Tällä tavoin tiedät, miten paljon lisätarvikkeita eri kamerat tarvitsevat mukaan, paljonko tilaa ne vievät ja paljonko lisäpainoa ne tuovat.
3. Ota mukaan kuivapusseja, joihin varusteet voi tarvittaessa pakata. Kuivapussit ovat oiva varuste suojaamaan arvokas kalustosi kosteudelta. Muista kuitenkin kuivata kastuneet välineet kunnolla, ennen kuin pakkaat ne suljettuun kuivapussiin. Muuten kosteus jää jumiin pussin sisään.
4. Jos käytössäsi ei ole kamerareppua tai -laukua, pehmusta herkäät välineet esimerkiksi vaihtovaatteilla. Vaikka monet kamerat kestävät pieniä kolhuja, on niihin syytä silti varautua.
5. **BONUS!** Jos haluat hifistellä, kurkkaa kamera- ja retkeilyliikkeiden valikoimaa rinkoista, joissa on omat pehmustetut lokeronsa kameroita varten.

SUOJAAMINEN

Kalusto tulee suojata seikkailun aikana riskitekijät huomioiden mahdollisimman hyvin. Suunnitteluvaiheessa tehty kattava riskikartoitus auttaa seikkailijoiden lisäksi kuvauskaluston ja muiden varusteiden suojaamisen miettimisessä.

Sateella ja kosteissa olosuhteissa varusteet voi suojata kameroiden ja reppujen sadesuojilla, sekä erikokoisilla, laadukkaila kuivapusseilla. Kylmillä keleillä, tulee pakkaselta suojata akut ja muut kylmyydelle herkäät tarvikkeet. Tämä onnistuu kuljettamalla tarvikkeita esimerkiksi taskuissa lähellä kehon lämpöä. Toisaalta myös kuuma keli voi vaikuttaa kameras toimintaan luoden riskin ylikuumentumiselle. Kuumalla säällä kamera on hyvä suojata suoralta Auringon paahteelta parhain mahdollisin keinoin. Kaluston suojaamisessa apuna hyvä käsitys seikkailun luonteesta ja riskeistä.

HUOLTAMINEN

Kuvauskalustoa harvemmin joutuu erityisesti huoltamaan retkellä. Asioita saattaa kuitenkin odottamattomasti hajota, minkä tähden mukana on viisasta kuljettaa ainakin varakapeleita, monitoimityökalua, teippiä ja nippusiteitä. Jo näillä välineillä pystyy selättämään yksinkertaisia retken aikana kuvauskalustoon kohdistuvia ongelmia. Esimerkkinä Linnuntietä Tampereelta Yyteriin -seikkailu, jossa Tuiskun videomikina kameraan kiinnitettävä kehikko hajosi loppureissusta. Tilanne ratkaistiin nippusiteillä, joilla selvittiin maaliin asti. Kekseliäisyydestä on paljon apua tilanteessa kuin tilanteessa.

Tärkein huoltotoimenpide kameralle seikkailun aikana on objektiivien puhdistaminen. Muuten objektiivit keräävät linsselementeilleen likaa, joka näkyy kuvissa. Usein tahrat linssin pinnalla erottuvat jo silmällä tarkasteltaessa. Myös objektiivin takaelementti, eli kameraspuoleinen linssi kannattaa tarkistaa puhdistuessa objektiivia.

Puhdistus aloitetaan ilmapumpulla, jolla puhalletaan irtolika pois linssin pinnalta. Pumpun jälkeen pölyharjalla saadaan itsepäisempi irtolika harjattua pois. Irtolian poisto ensimmäisenä on tärkeää naarmujen syntymisen välttämiseksi. Seuraavaksi linssin pinta puhdistetaan mikrokuituliinalla, johon lisätään hieman linssin puhdistusainetta. Puhdistaminen aloitetaan pyörittävällä liikkeellä linssin keski-osasta ja puhdistetaan kohti linssin ulkoreuna poistaen sormenjäljet, öljy ja liat. Itsepäisimpiin jälkiin avuksi ovat seteissä mukana tulevat esikostutetut liinat.

Joskus kuvassa näkyvä lika saattaa olla linssin sijaan peräisin itse kameran kuvakennolta. Esimerkiksi objektiiveja vaihtaessa kennolle saattaa päätyä likaa, jonka poistamisessa on oltava hyvin hellävarainen. Kennonpuhdistukseen myydään erikseen tyhjiopakattuja kennonpuhdistuslastoja, joilla kenno saadaan jälleen puhtaaksi. Lastoja kannattaa pakata puhdistussettiin mukaan pari kappaletta, kaiken varalta. Kenno puhdistetaan vetämällä lastalla kahteen eri suuntaan varovaisesti kennon pintaa. Lasta käännetään suuntaa vaihtaessa. Puhdistusta kenno vain kuivissa ja puhtaissa olosuhteissa, jotta estät pölyn, kosteuden ja lian joutumisen kennolle. Puhdistuslastoja myydään erikokoisia eri kennoko'ille, joten varmista niitä hankkiessa ostavasi omalle kamerallesi sopivan kokoisia lastoja.

LISÄVARUSTEET

Kamerat tarvitsevat lisäksi liudan erilaisia lisävarusteita. Lisävarusteita ovat mitkä tahansa kamerasuojat, jotka edistävät kamerasuojien käsittelyä ja videon tuottamista. Lisävarusteita on niin paljon eri käyttötarkoituksiin, että on mahdotonta luoda valmista lisävarustepakettia jokaiselle käyttäjälle.

Tästä syystä perehdymme nyt yleisimpiin lisävarusteisiin, jotka ovat lähes jokaisen videokuvauksen kamerarepussa ja kamerassa. Videota kuvattaessa tarvitset kameraan sopivan muistikortin ja kamerasuojan. Lisäksi kamerasuojan käyttöä helpottavat kamerasuojat, suojat eli linssifiltterit, monitori, mikrofoni, kamera rig ja asianmukainen kantovarustus.

Seikkailijan on syytä tarkastella seikkailun kestoa ja arvioida sen mukaan videokuvaukseen tarvittavien kamerasuojien ja muistikorttien määrä. Muistikortteja ja akkuja on syytä olla varattuna yli tarpeen. Voit varmistaa kamerasuojan keston myös ottamalla mukaan varavirtapankin, josta voit ladata kamerasuojasi.

Kamerasuojasta toimii kamerasuojan jalkana, päätehtävä on varmistaa kuvaukseen ja helpottaa kamerasuojien liikkeitä. Kamera- ja jalka mahdollistaa kuvauksen, kun omat kädet eivät riitä ja haluat kuvata tapahtuvaa toimintaa paikaltaan ja vaikka esiintyä itse kamerasuojan edessä. Erityisesti pienellä seikkailuporukalla kuvattaessa kolmijalat ovat erityisen hyödyllisiä.

Linssifiltterit ovat työvälineitä, joilla voidaan manipuloida valoa, korjata ja vaihtaa kuvan värejä, lisätä efektejä ja poistaa heijastuksia. Kuvaukselle tärkein suodin on ND-suodin eli harmaasuodin, jolla voidaan kontrolloida kamerasuojan kennolle saapuvan valon määrää.

Monitori eli kamerasuojan ulkoinen näyttö auttaa kuvauksia tarkastelemaan kuvattavaa kuvaa niin, että kuvasta on helpompi havaita asetelma, valotus ja tarkennus. Monitori tarvitsee kiinnitykseen kamerasuojan rigausta eli lisätarvikkeiden kiinnittämiseen vaadittavat varusteet. Rigaukseen liittyvät myös kamerasuojat, kamerasuojat, sekä rodit.

Mikrofoni on olennainen osa seikkailun äänimaailman laadusta tallentamista. Äänellä luodaan seikkailulle tunnelma ja luodaan mielikuvia. Huonolaatuinen ääni voi helposti pilata hyvinkin kuvan. Mikrofoni pääsääntöisesti voittaa aina kamerasuojan sisäänrakennetun äänentallentimen.

MUST-TO-HAVE LISÄVARUSTEET

Kolmijalka

Kolmijalka helpottaa kuvauksia ja antaa mahdollisuuden kuvata sulavia kamerasuojien liikkeitä. Se mahdollistaa myös itsesi kuvauksen, kun sille on tarve. Seikkailulle on syytä harkita kevyttä, mutta laadukasta kolmijalkaa videopäällä.

**Peak Design
Capture Camera Clip**

Kiinnikkeen avulla kiinnität kamerasuojan nopeasti, helposti ja turvallisesti esim. repun hihnaan tai vyölle. Pitkillä seikkailulla säästää seikkailijan käsiä ja helpottaa kamerasuojan kantamista.

**Pyörösuodin
ND-filtteri**

Pystyt pyörösuodin ND-filtterillä hallitsemaan valon pääsyä kennolle. Pyörösuotimella voit vaihdella tummenusastetta. ND-mahdollistaa kuvauksen päivällä isolla aukolla, kun Aurinko on kirkkaimmillaan.

SEIKKAILUDOKUMENTTIIN VALMISTAVA MUISTILISTA ✓

SEIKKAILUN LUONNE:

SEIKKAILUUN TARVITTAVAT VARUSTEET

PÄÄKAMERA:

AKUT ___ KPL ND-FILTTERI

MUISTIKORTIT MIKROFONI

AKKUPANKKI Laturi + PIUHAT

OBJEKTIIVIT:

LISÄTARVIKKEET:

MUUT KAMERAT:

_____ _____

_____ _____

_____	☐	_____	☐
_____	☐	_____	☐
_____	☐	_____	☐
_____	☐	_____	☐
_____	☐	_____	☐
_____	☐	_____	☐
_____	☐	_____	☐
_____	☐	_____	☐
_____	☐	_____	☐
_____	☐	_____	☐
_____	☐	_____	☐
_____	☐	_____	☐
_____	☐	_____	☐
_____	☐	_____	☐

ISO KIITOS!

Tämä on viimeinen oppaamme sivu, mitä ihmettä?

Haluamme kiittää sinua, lukijaa mielenkiinnosta opastamme kohtaan ja toivomme ennen kaikkea sen auttavan sinua omalla dokumentaristin polullasi. Oppaamme tarkoituksena on auttaa kaltaisiasi aiheesta kiinnostuneita, seikkailumielisiä ihmisiä ymmärtämään kokonaisuutena, millaisia seikkoja seikkailudokkaria suunniteltaessa ja kuvattaessa on hyödyllistä huomioida. Tämä kokonaisuuden hahmottaminen on mielestämme kaikkein tärkeintä, eikä opas käsittele kaikkia aiheita syventävästi. Rohkaisemmekin sinua tutustumaan aiheisiin tarkemmin eri lähteiden ja omien kokemuksiesi, sekä kiinnostuksiesi kautta. Tapoja tehdä on niin monta kuin tekijöitäkin, mutta toivomme oppaan tarjoavan käteviä ohjenuoria omien, itsellesi parhaiten sopivien tapojen löytämiseen.

**Tsemppiä tuleviin seikkailuihisi, sekä niiden dokumentointiin!
Anna luovuutesi kukkia ja nappaa kamera matkaan!**

Tekijät kiittävät ja kuittaavat!
Vesa Ilkka & Tuisku Nieminen

Kiitos erityisesti vielä Tampereen ammattikorkeakoululle ja opettajillemme!

KUVALÄHTEET

Kuva 1. Vesa Ilkka, s. 1

Kuva 2. Tuisku Nieminen, s. 2

Kuva 3. Vesa Ilkka, s. 4-5

Kuva 4. Tuisku Nieminen, s. 6

Kuva 5. Miro Huhta, s. 7

Kuva 6. Tuisku Nieminen, s. 8-9

Kuva 7. Vesa Ilkka, s. 10

Kuva 8. Tuisku Nieminen, s. 12-13

Kuva 9. Vesa Ilkka, s. 14-15

Kuva 10. Math s. 17

<https://unsplash.com/photos/black-fujifilm-bridge-camera-InK0X-GDjrQ>

Kuva 11. Vesa Ilkka, s. 18-19

Kuva 12. Sony, s. 20

https://pro.sony/ue_US/products/digital-cinema-cameras/venice

Kuva 13. Sony, s. 20

<https://www.sony.com/electronics/support/e-mount-body-ilce-7-series/ilce-7m3/faqs>

Kuva 14. GoPro, s. 20

<https://gopro.com/en/us/out-of-the-box-experience/hero-11-black>

Kuva 15. DJI, s. 21

<https://www.dji.com/fi/mavic-3-pro>

Kuva 16. Insta360, s. 21

<https://shorturl.at/pLTWZ>

Kuva 17. Sony, s. 21.

<https://electronics.sony.com/imaging/camcorders/all-camcorders/p/hdrcx405-b>

Kuva 18. Tuisku Nieminen, s. 22

Kuva 19. Photography life, s. 23

<https://photographylife.com/prime-vs-zoom-lenses>

Kuva 20. Vesa Ilkka, s. 24

Kuva 21. Vesa Ilkka, s. 26

Kuva 22. Katri Tarkkala, s. 28

Kuva 23. Joonas Huhta, s. 29

Kuva 24. Thomann, s. 31

https://www.thomann.de/fi/manfrotto_mv502am_1_camera_stand.htm

Kuva 25. Peak Design, s. 31

<https://market.peakdesign.com/products/capture>

Kuva 26. Polar Pro, s. 31

<https://www.polarpro.com/products/pmvnd-edii/>

Kuva 27. Tuisku Nieminen, s. 33

Kuva 28. Sirpa Kauranen, s. 34

Kuva 29. Katri Tarkkala, s. 37

Kuva 30. Vesa Ilkka, s. 38

